

Metoo-debatten i norske medier

Med et dypdykk i Giske-saken

HANNA MALENE AMUNDSEN

VEILEDER
Knut Dørum

Universitetet i Agder, 2020

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for religion, filosofi og historie

Master

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet som en avslutning på et femårig lektorstudium ved Universitetet i Agder, i emnet HI-501. Da jeg begynte å studere historie i forbindelse med lektorutdanningen ble kvinnehistorie raskt mitt favorittområde, kanskje fordi likestilling var min hjertesak. Jeg var fascinert over historiografiens mangel på kvinnelige perspektiver og historier om kvinners liv, til tross for at kvinner utgjør halvparten av klodens befolkning. Metoo-debatten ble raskt et interessant tema for meg, både grunnet aktualitet, nye og spennende innfallsvinkler, og det faktum at det var et relativt nytt historiefaglig tema. Arbeidet med denne masteroppgaven har vært en utfordrende, men samtidig en veldig lærerik prosess. Som historiestudent har jeg ved valg av dette temaet fått en smakebit på ulike disipliner, særlig mediehistorie og presseetikk. Jeg har lært utrolig mye nytt i arbeidet med denne oppgaven, som jeg også vil ta med meg videre.

Jeg ønsker å takke min veileder, Knut Dørum, for gode råd og oppmuntrende tilbakemeldinger. Jeg hadde aldri funnet på å skrive om Metoo-debatten hadde det ikke vært for han. Jeg vil takke *Senter for Likestilling* og *Dagrunn Grønbechs legat* som har støttet prosjektet med stipendmidler. Disse midlene har kommet godt med i forbindelse med innkjøp av blant annet relevant litteratur. Jeg ønsker å takke intervjuobjektene som var så vennlige å stille opp til intervjuer i en ellers travel hverdag. Deres bidrag ved gode innspill er satt stor pris på. Til slutt vil jeg takke kollokviegruppen, andre venner og familie som alltid er støttende, vennlige og behjelpelige. God lesning!

I'm a greater believer in luck, and I find the harder I work the more I have of it.

- Thomas Jefferson

Hanna Malene Amundsen
Kristiansand, 20. mai 2020

Sammendrag

Denne masteroppgaven retter søkelyset mot mediedekningen av den norske Metoo-debatten. Hovedfokuset omhandler medienes håndtering av Giske-saken, der Arbeiderpartiet høsten og vinteren 2017 og 2018 mottok flere varsler om seksuell trakassering angående nestleder Trond Giske. Teksten bygger på en hovedproblemstilling og et mindre forskningsspørsmål som skal belyse hovedproblemstillingen. Hovedproblemstillingen lyder som følgende:

Hvordan formet norske medier Metoo-debatten? Var mediedekningen av Giske-saken preget av god presseskikk og saklighet, eller presset journalistene etiske grenser?

I analysen av denne problemstillingen blir ulike påstander uttalt om mediedekningen av Giske-saken drøftet. Disse påstandene omhandler pressens bruk av anonyme kilder, forhåndsdømming, preg av maktkamp, heksejakt, personfokus, samt undergraving av varslernes budskap.

Teksten inkluderer også forskningsspørsmålet: *Hvilke konsekvenser fikk Metoo-debatten for presseetikk og seksualnormer?* hvor debattens virkninger blir drøftet. Før en drøfting av hovedproblemstillingen blir den historiske kontekst og årsaksfaktorer presentert.

Metodene teksten bygger på vil først og fremst være kvalitative i form av litteratur, avisartikler og intervjuer, samt samtidshistorisk. Metoden synkron sammenligning blir benyttet i sammenheng med at Giske-saken blir sammenlignet med den svenske Virtanen-saken og den norske Tønning Riise-saken.

Teorien teksten bygger på er sosial mobiliseringsteori, offentlighetsteori, medie- og kommunikasjonsteori og politisk anomi, en nyutviklet teori som peker på menneskers ulike perspektiver og normsett i en debatt. Andre sakskategorier som er sentrale i teksten er seksuell trakassering og presseetikk.

Tekstens konklusjoner viser til at det fantes tilfeller av at mediene presset presseetiske grenser, særlig da det gjaldt bruken av anonyme kilder. Kun VG ble felt i Pressens faglige utvalg, men et kildeutvalg har utarbeidet en rapport som kan føre til revidering av Norsk Presseforbunds Vær Varsom-plakat. Metoo-debatten videreførte en historisk likestillingskamp og kan påstås å være del av en ny feminismebølge, da debatten fikk konsekvenser for seksualnormer og holdninger til seksuell trakassering.

Abstract

This master thesis focuses on the media coverage of the Norwegian Metoo debate. The main focus is how the media dealt with the Giske-case, where in the autumn and winter of 2017 and 2018 Arbeiderpartiet (the Norwegian Labor Party) received several sexual harassment notices regarding Deputy Leader Trond Giske. The text is based on a primary research question and a minor research question that will shed light on the primary research question. The primary research question is:

How did Norwegian media shape the Metoo debate? Was the media coverage of the Giske-case characterized by good press practice and objectivity, or did journalists push ethical boundaries?

In the analysis of this issue, various claims about the media coverage of the Giske-case are discussed. These allegations deal with the press' use of anonymous sources, presumption of guilt, power battles, witch-hunting, person focus, as well as undermining of the Metoo debates message.

The thesis' minor research question is: *What consequences did the Metoo debate have for press ethics and sexual norms?* This question discuss the effects of the debate. Before discussing the primary research question, the historical context and causal factors of the subject will be presented.

The methods on which the thesis is based will primarily be qualitative in the form of literature, newspaper articles and interviews, as well as contemporary history. The method synchronous comparison is used in the context as the Giske-case being compared with the Swedish Virtanen-case and the Norwegian Tønning Riise-case.

The theory the thesis is based on is social mobilization theory, the public sphere, media and communication theory, and political anomie, a newly developed theory that deals with people's different perspectives and norms in a debate. Other categories that are central to the thesis are sexual harassment and press ethics.

The thesis conclusions indicate that there were instances of the media pushing press ethical boundaries, especially when it came to the use of anonymous sources. Only VG broke the ethical rules of PFU (the press' professional selection), but a source committee has compiled a report that may lead to an audit of Norsk Presseforbunds Vær Varsom-plakat (ethical guidelines). The Metoo debate continued a historical gender equality battle and can be viewed as part of a new wave of feminism, as the debate had implications for sexual norms and attitudes regarding sexual harassment.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag	3
Abstract	4
Kapittel 1. METOO-DEBATTEN I NORSKE MEDIER - med et dypdykk i Giske-saken	7
Tematikk.....	7
Problemstilling og avgrensning.....	7
Metoo-debattens historiske relevans	8
Historiografisk status.....	9
Metoo-debatten i litteraturen	9
Metode og kildegrunnlag.....	10
Samtidshistorie – å skrive ny historie.....	10
Kvalitativ metode	11
Kvalitative intervjuer.....	11
Synkron sammenligning.....	12
Disposisjonering av teksten.....	12
Kapittel 2. Sentrale begreper og sakskategorier	13
Sosial mobiliseringsteori – mobilisering for bekjempelse av seksuell trakassering.....	13
Offentlighetsteori – presseoffentligheten satte føringer i debatten.....	15
Offentlighetens strukturforvandling	15
Medie- og kommunikasjonsteori.....	17
Teorien om politisk anomi	18
Seksuell trakassering	18
Presseetikk.....	20
Det presseetiske systemet.....	20
Pressens samfunnsoppdrag	21
Deskriptiv og normativ etikk – presseetikken er og bør	23
Kapittel 3. Metoo-debatten og Giske-saken satt i kontekst	23
Offentlighetsendring: fra partipresse til pengepresse	23
Personfokustert mediedekning og medierte politikerkandaler.....	25
Det norske politiske systemet i sammenheng med Metoo	27
Metoo som bevisstgjøring av maktmisbruk	28
Metoo som sosial mobilisering - sosiale medier og emneknagg-kampanjer.....	29
Kvinnelig mobilisering: motoffentlighet og likestillingskamp	31
Seksuell trakassering – normer i endring	33
Metoo-debatten – en ny feminismeølge?.....	34
Konklusjon – Metoo-debatten og Giske-sakens kontekstuelle årsaker	35

Kapittel 4. Giske-saken: Metoo-debatt og politikerkandale	35
Hvem er Trond Giske?	36
Påstand: VG og DN's dekning av de uformelle varslene var problematisk	36
Konklusjon	39
Påstand: Varslernes budskap ble undergravet i mediene.....	40
Konklusjon	52
Påstand: Pressens dekning ble preget av politisk maktkamp	53
Konklusjon	58
Påstand: Pressen overdrev bruken av anonyme kilder	59
Konklusjon	63
Påstand: Pressens personfokus overskygget Metoo-debattens budskap om maktmisbruk.....	64
Konklusjon	65
Påstand: Giske ble utsatt for heksejakt.....	66
Konklusjon	75
Påstand: Giske ble forhåndsdomt	76
Konklusjon	81
Bar Vulkan-saken – dansevideo på avveie.....	81
Verdens Gang felt i PFU	82
Giske-saken avsluttes – Når enden er god er allting godt?.....	83
Kapittel 5. Synkron sammenligning: Giske-saken og andre saker	84
Sterkere personfokus i svensk Metoo-dekning?.....	84
Virtanen-saken og Giske-saken.....	85
Tonning Riise-saken og Giske-saken	86
Konklusjon – mediedekningen av Giske-saken i lys av andre Metoo-saker	87
Kapittel 6. I ettertid – Metoo-debatten som normendrende.....	87
Debatt - anonyme kilder og siteringspraksis	87
Endrede seksualnormer?.....	91
Konklusjon – en ny offentlighetsendring?	94
Kapittel 7. Avsluttende konklusjon	94
Forslag til videre forskning	99
Bibliografi	100
Litteraturliste	100
Intervjuobjekter	114
Vedlegg	114
Vedlegg 1: Meldeskjema.....	114
Vedlegg 2: NSDs behandling	119

Kapittel 1. METOO-DEBATTEN I NORSKE MEDIER

- med et dypdykk i Giske-saken

Tematikk

«If you've been sexually harassed or assaulted write 'me too' as a reply to this tweet.»¹ Den amerikanske skuespillerinnen Alyssa Milano publiserte følgende på sin Twitterkonto 15. oktober 2017. Utsagnet medførte at tusenvis av kvinner delte sine historier. Dette skulle vise seg å være begynnelsen på en omfattende internasjonal mediedebatt. Emneknaggen #Metoo hadde sitt opphav fra Myspace i 2006, da den amerikanske aktivisten Tarana Burke brukte knaggen for å belyse trakassering av unge, svarte kvinner fra lavere klasser.² Likevel var det ikke før den amerikanske film- og mediemogulen Harvey Weinstein ble anklaget for seksuell trakassering og voldtekt i avisen *The New York Times* 5. Oktober 2017, at det ble satt i gang en sosial bevegelse som skulle endre tankemønstre rundt maktforhold, likestilling, seksuell trakassering og presseetiske avgjørelser.³ Debatten ble et viktig vendepunkt i kampen for kvinners rettigheter og synlighet i offentligheten. I flere ulike yrker ble personer i lederstillinger avslørt, og seksuell trakassering og maktmisbruk ble dermed satt på dagsorden. Debatten ble raskt spredd internasjonalt, og den 17. Oktober 2017 ble Metoo omtalt i norske medier for første gang. Deretter fulgte en debatt rundt presseetiske dilemmaer, da journalistiske avgjørelser angående blant annet kildebruk førte til interne konflikter omkring Vær Varsom-plakatens etiske retningslinjer. Høsten og vinteren 2017 og 2018 ble daværende nestleder i Arbeiderpartiet, Trond Giske, nyhetsbildets hovedperson i forbindelse med flere varsler om seksuell trakassering. Det hele endte med at han gikk av som nestleder og finanspolitisk talsperson i Arbeiderpartiet.⁴ Giske-saken var en Metoo-sak grunnet mediens og aktørenes kobling av saken til Metoo-debatten, og ble den mest omfattende og omtalte Metoo-saken i Norge. Gikk noe galt da mediene skulle dekke denne saken?

Problemstilling og avgrensning

Hvordan formet norske medier Metoo-debatten? Var mediedekningen av Giske-saken preget av god presseskikk og saklighet, eller presset journalistene etiske grenser?

God presseskikk og saklighet tilsvarer at mediens håndtering er forsvarlig i overenstemmelse med norsk presseetikk i form av Vær Varsom-plakaten og annen samfunnsmessig kontekst. Å presse etiske grenser vil dermed bety avvik eller brudd i henhold til pressens etiske

¹ Milano 15.10.2017

² Orgeret 09.07.2019

³ Orgeret 09.07.2019

⁴ Orgeret 09.07.2019

retningslinjer eller feilfremstillinger. For å besvare denne problemstillingen har jeg forsket på Giske-saken, og ulike påstander knyttet til mediedekningen av denne prosessen. Disse påstandene handlet om at mediedekningen av Giske-saken hadde innslag av heksejakt, forhåndsdomming, politisk maktkamp, personfokus, om varslernes budskap ble undergravet, og om VG og DNs dekning var problematisk. Drøftingen av denne problemstillingen vil baseres på medievitere, journalisters og politikeres ulike perspektiver på saken. Eksempelvis ble bruken av anonyme kilder gjenstand for kritikk både fra berørte aktører og utenforstående. Etterfølgende kommer en synkron sammenligning med den svenske Virtanen-saken⁵ og den norske Tønning Riise-saken⁶, for å belyse mediedekningen av Giske-saken ytterligere.

Metoo-debatten fikk normangivende virkninger, og dermed er følgende forskningsspørsmål inkludert: *Hvilke konsekvenser fikk Metoo-debatten for presseetikk og seksualnormer?* Drøftingen av dette spørsmålet vil belyse debattens virkninger og historiske betydning i forbindelse med presseoffentlighetens samfunnsoppdrag og samfunnsmessige holdninger til seksuell trakassering.

Som et historisk bakgrunnstykke blir kontekst og årsaksfaktorer presentert før selve mediedekningen av Giske-saken. Dette for å skape en større forståelse av hvorfor Metoo-debatten kunne oppstå i 2017, og hvilke verdier som fantes i presseoffentlighet og øvrig samfunnsplan.

Metoo-debatten er en internasjonal bevegelse, men i denne oppgaven rettes søkelyset mot det norske aspektet av debatten. Både menn og kvinner varslet, men i denne teksten rettes søkelyset mot norske kvinner som, gjennom varsler, sto opp for seg selv i kampen mot maktmisbruk og seksuell trakassering. Norsk Metoo-debatt omhandlet ulike yrkesgrupper, men denne teksten vil baseres på den politiske Metoo-debatten, da hovedfokuset er Giske-saken.

Metoo-debattens historiske relevans

Hvorfor er det betydningsfullt å forske på Metoo-debatten? Debatten har satt seksuell trakassering på dagsorden. Som en samtidshistorisk hendelse og en del av en fjerde feminismeølge⁷ er Metoo-debatten historisk relevant i den forstand likestillingskampen

⁵ Virtanen 2019: Den svenske Virtanen-saken omhandlet voldtektsanklager mot journalist Fredrik Virtanen.

⁶ Orgeret 09.07.2019: Tønning Riise-saken omhandlet anklager om seksuell trakassering mot Leder i Unge Høyres Landsforbund Kristian Tønning Riise.

⁷ Erichsen 2017: 76-101, 196-215, 296-297: Den første feminismeølge oppsto ca. 1884 med Norsk Kvinnesaksforening og ledet blant annet til utdanningsrettigheter og allmenn stemmerett i 1913. Den andre feminismeølge oppsto på 1970-tallet, og ført til blant annet økt kvinnelige politisk deltakelse, likestillingslov og

fortsatt pågår i 2020. Metoo-debatten er derfor aktuell både i disse dager, og som et resultat av en utvikling som har pågått siden starten av kvinnekampen. Metoo-debatten bidro til å gjøre seksuell trakassering mindre tabubelagt, ettersom nyhetssakene om emnet økte betraktelig med debatten. Ettersom Metoo-debatten i hovedsak foregikk i sosiale og redaksjonelle medier på internett, er det viktig å samle denne informasjonen til akademiske tekster så tidlig som mulig, da slike medie-saker forsvinner ettersom de ikke pålegges å bli fysisk oppbevart.⁸ Metoo-debatten var normendrende grunnet oppstarten i sosiale medier, da dette illustrerer en offentlighetsutvikling basert på et større ytringsrom. Sosiale medier har bidratt til en større mulighet ved bruk av emneknagger, der ulike budskap kan fremmes. Da er det relevant å ha kunnskaper om den første internasjonale emneknagg-kampanjen om seksuell trakassering. Giske-saken er historisk relevant i den forstand en nestleder i Norges største parti, Arbeiderpartiet, måtte gå av. Saken medførte presseetiske dilemmaer og debatt angående pressens samfunnsoppdrag.⁹

Historiografisk status

Metoo-debatten kan kategoriseres som medie- og kjønns historisk. Debatten, som en nylig og samtidshistorisk hendelse, har derimot blitt lite forsket på innen historiedisiplinen. Denne teksten bygger derfor på kontekstuell og belysende litteratur, samt intervjuer, artikler og avisinnlegg. I ettertid av debattens høydepunkt i starten av 2018 har noe litteratur omhandlende temaet blitt publisert.

Metoo-debatten i litteraturen

Kanaler som TV2 og NRK, og aviser som VG, Aftenposten og Dagens Næringsliv har bidratt til forskningssituasjonen ved at mengder av nyhetsstoff på feltet har blitt publisert gjennom perioden. 2. oktober 2018 utga journalistene Lars Joakim Skarvøy og Marie Melgård boken *Arbeiderpartiet – alle skal ned*, som beskriver Giske-saken fra de tidligere VG-journalistenes standpunkt. Dette er en tolkning av hendelsesforløpet angående Giske og Arbeiderpartiet under valgkampen i 2017. Problemstillinger omkring indre maktkamper og håndtering av varsler blir drøftet. Boken er basert på intervjuer med sentrale aktører, samt blant annet notater og mailer. Journalistene utviser en kritisk holdning til dekningen, gjennom å henvise til sentrale

abortion. Den tredje feminismeølge oppsto på 1990-tallet som en reaksjon på den andre feminismeølges reservasjon omkring hvite overklassekvinner, og definerte kjønn som en sosial konstruksjon. Den fjerde feminismeølge kan defineres ut fra kvinners benyttelse av massemedier for å bekjempe blant annet seksuell trakassering og maktmisbruk.

⁸ Elnan 04.03.2020

⁹ Orgeret 09.07.2019

aktørers posisjoner.¹⁰ Giskes kone¹¹, journalist og programleder Haddy Njie, ga ut boken *Dagbok 13.desember-13.februar* i september 2019. I denne boken reflekterer hun rundt mediehendelsene og familielivet da det stormet som verst. Hun avviser anklagene om seksuell trakassering, og definerer Giske-saken som en maktkamp.¹² I februar 2020 ga Anja Sletteland og Kristin Skare Orgeret ut boken *Giskesaken og hvordan vi får #metoo tilbake på sporet*. I arbeidet med boken har de forsket på mediedekningen av Giske-saken, og intervjuet ulike sentrale aktører. Boken bygger på tre diskurser¹³: heksejakt-diskursen, kamp mot strukturell sexisme og diskursen om trakasseringssak i Ap.¹⁴ Svenske Fredrik Virtanen, som selv har blitt anklaget i svensk presse, utga den mediekritiske boken *Uten nåde, en ransakelse* i mars 2019. I denne boken påstår han at media har opptrådt uetisk i sakene som omhandler han.¹⁵ Sletteland og Hannah Helseths bok, *Det jeg skulle sagt* fra 2018, drøfter ulike seksualnormer og forklarer ulike holdninger til seksuell trakassering. Dette er en håndbok som skal bidra til å redusere utbredelsen av seksuell trakassering gjennom å rette søkelyset mot eksisterende normgrunnlag i samfunnet.¹⁶

Metode og kildegrunnlag

Etterfølgende kommer en beskrivelse av tekstens metode- og kildegrunnlag. Dette omfatter samtidshistorie, kvalitativ metode, kvalitative intervjuundersøkelser og synkron sammenligning.

Samtidshistorie – å skrive ny historie

Samtidshistorie kategoriseres under den moderne historien, og er en betegnelse på den aller nyeste historien. Som historisk hendelse er det hensiktsmessig å kategorisere Metoo-debatten og Giske-saken under samtidshistorie, da dette i hovedsak skjedde i årene 2017 og 2018. Samtidshistorie refererer nemlig til hendelser utspilt fra og med 1945, etterkrigstiden.¹⁷ Denne typen historie er oftest forsket på for å forstå nåtidens sosiale og politiske debatt, og slik kan den benyttes til å skape et kollektivt minne og en felles diskurs. Samtidshistorie er blitt skrevet for å forklare nærliggende politiske katastrofer og skandaler, og er derfor i stor grad dagsaktuelt, noe Giske-saken gjerne kan beskrives som.¹⁸ Utfordringen med å skrive

¹⁰ Skarvøy & Melgård 2018: 11-308

¹¹ Eilertsen & Johansen 01.06.2019: Haddy Njie og Trond Giske giftet seg 1. juni 2019. Under Giske-saken i 2017-2018 var de kun samboere.

¹² Njie 2019: 5-364

¹³ Sletteland & Orgeret 2020: 45: Sletteland og Orgeret betegner i denne sammenheng diskurser som systematiske tenkemåter om Giske-saken.

¹⁴ Sletteland & Orgeret 2020: 7-183

¹⁵ Virtanen 2019: 11-250

¹⁶ Sletteland & Helseth 2018: 7-187

¹⁷ Maier 2001: 2690-2691

¹⁸ Maier 2001: 2690-2691

samtidshistorie er at ny informasjon publiseres samtidig som teksten blir produsert, noe som betyr at saken enda ikke er helt avsluttet. Det vil den muligens ikke bli på flere år, da Metoo er en normendrende bevegelse. Dermed er ettervirkningene av Metoo enda ikke avgjort, men konturene av normendringer er synlige i debatten. Derfor blir denne teksten et ledd i en pågående debatt om presseetikk, seksuell trakassering og maktmisbruk.

Kvalitativ metode

Denne teksten er i hovedsak basert på kvalitativ metode. Kvalitativ metode bygger på teorier om hermeneutikk, i betydningen ulike fortolkninger av en hendelse eller situasjon, og fenomenologi, tilsvarende menneskers erfaringer av hendelsen.¹⁹ I denne forbindelse har ulike aktørers perspektiver på saken blitt inkludert i drøftingen. Materiale har blitt innsamlet, bearbeidet og analysert i lys av problemstillingene for å finne frem til en mest mulig perspektivrik og nøyaktig konklusjon. Perspektivene baseres hovedsakelig på påstander fra journalister, medievitere og politikere. Kildetyperne benyttet i arbeidet for å samle inn de ulike perspektivene er litteratur i form av bøker, avisartikler og intervjuer. Teksten bygger dermed både på primær- og sekundærkilder, særlig grunnet hendelsens tidsaktualitet. Avisartikler skrevet under Metoo-debatten vinteren 2017 og 2018, samt intervjuer, er i hovedsak primærkilder. Bøkene skrevet av direkte berørte parter er primærkilder²⁰ i den forstand disse menneskene var førstehåndsvitner og opplevde debatten og dens virkninger på nært hold. Sekundærkilder²¹ er litteraturen benyttet i forbindelse med Metoo-debattens retrospekt²² og historiske kontekst, og avisartikler skrevet om debatten i ettertid av Giske-saken. Ettersom mye av litteraturen er preget av tendens, ulike tolkningsrammer og normsett er det sentralt å drive kildekritisk arbeide i forskningen. Drøftingen av ulike påstander, hentet fra ulike medier, vil sette et kritisk blikk på ulike aktørers uttalelser.

Kvalitative intervjuer

I arbeidsprosessen har det blitt foretatt intervjuer av relevante aktører. Disse intervjuene har vært formelle, semistrukturerte²³ og individuelle i den forstand spørsmålene var planlagte og tilpassede på forhånd, og én person ble intervjuet av gangen. Det ble forsøkt å stille spørsmål som utfordret objektene underliggende standpunkter. Kanalene intervjuene har blitt gjennomført gjennom var mailutvekslinger og telefonsamtaler. Slike intervjuer gir en viss

¹⁹ De nasjonale forskningsetiske komiteene 15.01.2010

²⁰ Tosh 2015: 74-75

²¹ Tosh 2015: 74-75

²² Nylenna 07.06.2016: I forbindelse med drøftingen av Metoo-debattens kontekst benyttes en retrospektiv metode. Denne metoden går ut på å beskrive nylige hendelser med tilbakeskuende virkemidler.

²³ Malt 07.05.2015: Semistrukturerte intervjuer er oppbygget av tilpassede notatbaserte spørsmål, der Intervjuobjektets standpunkter blir tatt til betraktning, og utfordret.

dybde der ulike meninger, argumenter og perspektiver kommer til uttrykk, som ikke kan letes frem i annen litteratur. Intervjuresultatene har avdekket ulike perspektiver på mediedekningens kjennetegn. Intervjuobjektene inkludert i denne teksten er Ap-politiker Kjersti Stenseng, sosiolog Hannah Helseth, medieviterne Svein Brurås, Paul Bjerke og Lars Arve Røssland, og journalistene Hege Ulstein, Anki Gerhardsen og Sven Egil Omdal. Disse var relevante intervjuobjekter grunnet profesjon, forfatterskap og tilknytning til saken.

Synkron sammenligning

For å belyse problemstillingen blir synkron sammenligning benyttet. Ved bruk av synkron sammenligning settes ulike parallelle hendelser opp mot hverandre. Til tross for at hendelsene skjer samtidig kan geografi, kultur, historisk kontekst og mindre forskjeller spille inn på variablene. Det er dermed mest fruktbart å forske på ulikheter enn likheter ved en synkron sammenligning.²⁴ En slik type sammenligning presenteres etter en drøfting av mediedekningen av Giske-saken, for å belyse mediedekningens kjennetegn ytterligere. Giske-saken blir sammenlignet med Metoo-dekningen i Sverige med fokus på Virtanen-saken, og den andre store, norske Metoo-saken: Tonning Riise-saken, der leder i Unge Høyres Landsforbund, Kristian Tonning Riise, måtte gå av etter anklager om seksuell trakassering.

Disposisjonering av teksten

I de følgende kapitler vil sentrale begreper og sakskategorier først bli presentert. Dette omhandler generaliserende teorier som sosial mobilisering, offentlighetsteori, medie- og kommunikasjonsteori og politisk anomi, samt mer virkelighetsrettede sakskategorier som seksuell trakassering og presseetikk. Dette vil videreføres senere i teksten, i forbindelse med medienes dekning av Metoo-debatten og Giske-saken. Deretter følger en drøfting av Metoo-debatten og Giske-sakens historiske kontekst og årsaksfaktorer. Dette er dermed et kontekstkapittel hvor perspektiver på presseoffentlighet, normendring og likestilling blir inkludert. Drøftingen av hovedproblemstillingen blir foretatt i det etterfølgende kapitlet om Giske-saken, der ulike påstander om medienes dekning av Giske-saken blir drøftet. Videre foretas en synkron sammenligning av mediedekningen av Giske-saken med den svenske Virtanen-saken og den norske Tonning Riise-saken. Til slutt, før en avsluttende konklusjon gis, blir Metoo-debattens presseetiske og normgivende konsekvenser presentert.

²⁴ Melve 2009: 67

Kapittel 2. Sentrale begreper og sakskategorier

I dette kapittelet blir tekstens sentrale begreper, teoretiske rammeverk og sakskategorier presentert. Tekstens teoretiske rammeverk består av sosiale mobiliseringsteorier, offentlighetsteori, medie- og kommunikasjonsteori og politisk anomi. Sakskategoriene består av seksuell trakassering og presseetikk, da dette var sentrale elementer i Metoo-debatten.

Sosial mobiliseringsteori – mobilisering for bekjempelse av seksuell trakassering
«Citizens have become more demanding and more critical towards politicians and parties.

Above all, citizens have developed the capacity and the readiness, to back up their demand by using the entire range of their potential for action,» har statsviterne Klingemann og Fuchs uttalt.²⁵ Denne maktkritikken og motstandsviljen ved bruk av tilgjengelige ressurser kan tolkes som en grunn til at kvinner turte å varsle om Trond Giskes maktmisbruk i 2017.²⁶ Sosiolog Ørnulf Seippel skriver at «bevegessamfunnet» viser til at sosiale bevegelser de siste tretti år har fått gjennomslagskraft på linje med tradisjonelle politiske virkemidler, som offentlige debatter.²⁷ Metoo kan kalles en sosial bevegelse da en gruppe av mennesker har startet en felles grasrotbevegelse for å endre seksualnormer, synet på trakassering og rette søkelyset mot enkeltpersoner som misbruker sin maktposisjon.²⁸ Seippel definerer en sosial bevegelse som:

[...] sosial interaksjon over tid bestående av en blanding av løsere og mer organiserte sosiale nettverk, som utfordrer noens makt, som bygger på en form for identitet eller felles forståelse og som benytter seg av aksjoner i det offentlige, gjerne en form for protest, for å nå sine mål.²⁹

Metoo utfordret makten ved å belyse misbruk, bygget på en felles forståelse om seksuell trakassering som et strukturelt samfunnsproblem, protestert mot gjennom sosiale medier og varslingskanaler.³⁰ Sosiolog Herbert Blumers sosiale mobiliseringsteori fra 1940-tallet rettet fokuset mot kollektiv atferd. Han mente undertrykkelse utløste spontane og uforpliktende reaksjoner, som ble utviklet til organiserte og målrettede sosiale bevegelser.³¹ Dette kan kobles til Metoo-bevegelsen i den forstand en fragmentert emneknaggkampanje i sosiale medier grunnet seksuell undertrykking ble til en bevegelse fanget opp av redaksjonelle medier.³² Sosiologene MacCarthy og Zalds ressursmobiliseringsteori fra 1970- og 80-årene

²⁵ Seippel 2003: 181

²⁶ Orgeret 09.07.2019

²⁷ Seippel 2003: 184

²⁸ Orgeret 09.07.2019

²⁹ Seippel 2003: 184

³⁰ Orgeret 09.07.2019

³¹ Seippel 2003: 185-186

³² Orgeret 09.07.2019

vektlegger sosiale bevegelser som målrettede aksjoner der rasjonelle mennesker anvender tilgjengelige ressurser for å sette i gang sosial mobilisering.³³ Dette kan ses i måten sosiale medier ble benyttet som ressurs for å heve kvinnes stemme under Metoo-debatten, og hvordan kvinner opptrådte som varslere for å avsløre maktmisbruk.³⁴

Seippels mobiliseringsteori på 1990-tallet fokuserte rundt det hegemoniske paradigme; organiseringen og lederskapet.³⁵ I forbindelse med Metoo-bevegelsen fikk dette utslag gjennom organisering i sosiale nettverk. Et sosialt nettverk åpner for rekruttering og videre til mobilisering. Teknologi og sosiale medier har åpnet for en nyskapende sosial mobilisering, ved at enkeltmennesker som tidligere hadde vansker med å bli hørt fikk ytre sine meninger. En emneknaggkampanje skaper samhold ettersom slike kampanjer er grensesprengende og globale. Dermed blir det mulig å bygge grasrotbevegelser som kjemper nedenfra og opp. Stabilitet blant elitene eller mangel på sådan, i denne sammenheng i de politiske partiene, har sterk innvirkning på en sosial bevegelses utfall. Splittelser kan utgjøre en åpning for bevegelses inntreden i det offentlige rom. I dette perspektivet er demokratiske prinsipper avgjørende for bevegelses suksess, da prinsippene åpner for utprøvelse av makten.³⁶

Inger Furseth drøftet mobiliseringsteoriens suksessfaktorer i sin doktorgradsavhandling *A Comparative Study of Social and Religious Movements in Norway, 1780s-1905*. Hun satte et skille mellom eksterne og interne faktorer som bidro til en sosial bevegelses suksess. Eksterne suksessfaktorer var politiske muligheter, kulturelle institusjoner, sosiale strukturer og samfunnsbehov som skaper opposisjoner.³⁷ Da Metoo-bevegelsen satte fart i Norge i 2017 var elementer som ytringsfrihet, en åpen og inkluderende offentlighet, sosiale medier, likestilling og et behov for diskusjoner angående seksualnormer, trakassering og maktmisbruk grunnleggende for bevegelses suksess.³⁸ Interne suksessfaktorer Furseth pekte på, og som er særlig relevante i sammenheng med Metoo-bevegelsen, var felles ideologi og et betydningsfullt budskap, sterk ledelse med karismatiske enkeltpersoner, organisering, rekruttering og sosialisering.³⁹ Sosiale medier spilte en hovedrolle i Metoo-bevegelsen, og er hovedgrunnen til denne bevegelses suksess. Budskapet om bekjempelse av maktmisbruk var

³³ Seippel 2003: 186-187

³⁴ Orgeret 09.07.2019

³⁵ Seippel 2003: 190-192

³⁶ Seippel 2003: 190-192

³⁷ Furseth 2002: 5

³⁸ Orgeret 09.07.2019

³⁹ Furseth 2002: 5

et sterkt budskap som fanget stor støtte, da offentlige personer gikk i spissen ved å varsle og skrive om dette.⁴⁰

Offentlighetsteori – presseoffentligheten satte føringer i debatten

Metoo-debatten foregikk i det norske offentlige rom, hovedsakelig i aviser, etermedier og sosiale medier.⁴¹ Hva er egentlig den norske offentligheten? Begrepet *offentlighet* stammer fra det tyske ordet «offen», altså åpen(t) – tilgjengelig for alle. Offentlighetens motsetning er det private, som stammer fra det latinske *privatus*, altså atskilt eller enestående. En offentlighet finnes i den grad mennesker samles og diskuterer felles anliggender.⁴² Ifølge medieviter Jostein Gripsrud består den moderne offentlighet av internett, medier og sosiale medier. Offentligheten er dermed et imaginært felles rom, hvor det dannes historisk bevissthet, konflikter og lojalitet.⁴³ Metoo-debatten dannet disse tre elementene ved å belyse kvinnelig undertrykking, motsetningsfulle perspektiver og støttende felleskap.

Offentlighetens strukturforvandling

Jürgen Habermas utga i 1962 boken *Strukturwandel der Öffentlichkeit* (norsk tittel fra 1971: *Borgerlig offentlighet: dens fremvekst og forfall*). Den tyske sosiologen og filosofens bok ble et banebrytende verk i vestlig samfunnsvitenskap. Bygget på opplysningstidens ideer med allmennhetens beste i fokus, formet verket synet på både historieforståelse og fremtidige demokratiske samfunnsforhold. Offentligheten gjennomgikk derimot en rekke strukturelle endringer fra og med 1800-tallet, kalt *reføydalisering av offentligheten*. Offentlighetens utvikling ble dermed en forfallshistorie, ifølge Habermas.⁴⁴

Habermas mente den frie offentlige samtale ble svekket grunnet kommersialisering og tabloidisering av mediene, da underholdning og reklame ble prioritert over mer samfunnsnyttige nyheter. De store konsernernes kontroll over massemediene førte til økte underholdnings- og salgsfokus. Kunnskapsformidling ble satt i bakgrunnen, og offentlig debatt ble et salgsobjekt der kjente aktører stilte med forhåndsbestemte posisjoner. Dermed ble konsum viktigere enn kritisk kommunikasjon. Ifølge Habermas gikk publikum fra å være *kulturresonnerende* til å bli *kulturkonsumerende*, da de ble passive tilskuere.⁴⁵ Sosiale

⁴⁰ Orgeret 09.07.2019

⁴¹ Orgeret 09.07.2019

⁴² Gripsrud 2017: 17-18

⁴³ Gripsrud 2017: 15

⁴⁴ Gripsrud 2017: 21-23

⁴⁵ Gripsrud 2017: 23-24

konflikter overkjørte betydningen av det allmenne vel, da interessemotsetninger og kompromisser om makt- og ressursfordeling ble normalen i offentlige diskusjoner.⁴⁶

Stat og offentlighet smeltet sammen, og mediene ble det formidlende middel mellom sivil og statlig sfære.⁴⁷ Grunnet de tabloidiserte medienes underholdningsfokus ble politisk relevante saker forvandlet til hverdagspsykologi i form av eksempelvis personlige maktkamper eller moral.⁴⁸ Dette er et direkte bevis på den reføydaliserte offentlighet, da politiske saker i en forstand blir til salgs- og markedsføringsobjekter. Ifølge sosiolog Richard Sennett har det private og intime blitt dominerende i det offentlige. I boken, *The Fall of Public Man* (1976), skriver han at samfunnet er blitt preget av intimitetens tyranni. Eksempelvis ser man politikeres intime liv utbrettet i kommersialiserte massemedier.⁴⁹ Medienes personfokus kan sammenlignes med personforfølgelse eller heksejakt, slik Giske-saken i noen tilfeller ble påstått å være.

I verket *Faktizität und Geltung* (Faktisitet og gyldighet) fra 1992, skiller Habermas mellom en uformell og en formell politisk sfære. Den uformelle sfære tilsvarer det sivile samfunn, oppbygget av bevegelser, medier og organisasjoner. Her finnes et rom for kommunikasjon og diskusjoner. Den formelle sfære er den beslutningstagende sfæren, de viktigste instansene er parlamentet og politiske partier. Den formelle sfæren påvirkes av den uformelle, og det sivile samfunn kan dermed ha stor innflytelse på vedtak som blir gjort.⁵⁰ Dette ble sett i varslernes og mediens innflytelse på Arbeiderpartiets avgjørelser under Giske-saken.

I 2006 holdt Habermas et foredrag på den årlige konferansen til The International Communication Association, hvor han reflekterte rundt internettets betydning. Han påpekte at internett hadde skapt en ny form for offentlighet av forfattere og lesere, en kommunikativ grasrot. Såkalte fragmenterte digitale grupper førte til politisk bevisste offentligheter som omfattet store folkemengder. Innenfor dette offentlige rommet ville små offentligheter siles ut og konsentreres om enkeltsaker, som for eksempel seksuell trakassering. Dette ville starte debatter om personlige opplevelser som kunne fremme politisk bevissthet og påvirke dagsorden.⁵¹

⁴⁶ Gripsrud 2011: 241-242

⁴⁷ Rønning 2012: 166-168

⁴⁸ Gripsrud 2011: 242-244

⁴⁹ Gripsrud 2011: 245-246

⁵⁰ Rønning 2012: 169-170

⁵¹ Rønning 2012: 178-180

Den amerikanske feministen Nancy Fraser utviklet i 1992 en feministorientert offentlighetsteori. Hun påsto at en anerkjennelse av kulturelle forskjeller ville nyansere den offentlige samtale, samt åpne for forståelse av ulike identiteter. For å fremme kvinners offentlige stemme, måtte private spørsmål settes på dagsorden.⁵² I sammenheng med Metoo-debatten omfatter dette spørsmål angående kropp, seksualitet og trakassering. Den feministiske offentlighet, eller kvinnebevegelsen, vokste frem som en motoffentlighet, med en kritisk røst mot den dominerende borgerlige offentligheten. Denne motoffentligheten forstørret dermed offentlighetens diskursive rom.⁵³ Ifølge Fraser ble sosiale roller og kjønnsnormer utfordret med kvinnebevegelsen, noe som førte til at kvinners rettigheter og kropp ble satt på agendaen.⁵⁴ Carol Brown har uttalt følgende om båndet mellom offentlighet og privatliv: «from private patriarchy to public patriarchy.»⁵⁵ Basert på dette utsagnet kan man konkludere med at den mannlige dominans utspilles både i det private og offentlige rom, noe som igjen gir rom for maktmisbruk.

Medie- og kommunikasjonsteori

Medieviter Espen Ytrebergs medie- og kommunikasjonsteori består av følgende grunnbegreper: *forvandling*, *påvirkning* og *samvær*. Med begrepet *forvandling* ville Ytreberg frem til at mediene utgjør en kommunikativ forskjell som tegnsettere.⁵⁶ «Mediet er budskapet,»⁵⁷ uttalte Marshall McLuhans, og mente med dette at budskapene mediene formidlet ikke kunne ses adskilt fra selve mediet. Dermed er heller ikke mediene helt nøytrale, da mediene former innholdet.⁵⁸ I forbindelse med Metoo-dekningen kan dette ses i medienes tolkningsrammer og begrepsbruk.

Påvirkning utspiller seg ved at mediene kommuniserer gjennom utbredte plattformer som når store deler av befolkningen. På denne måten setter mediene dagsorden og disponerer til en viss grad monopol på sannheten. Påvirkningen kan henspilles gjennom eksempelvis politisk propaganda eller mediert fiksjon. Dette kan blant annet gjenkjennes i journalistikkens retorikk i form av overdrevne og poetiske titler som er skapt for å fange publikums oppmerksomhet.⁵⁹ Mediene blir også påvirket av det som rører seg i samfunnet, eksempelvis bevegelser som Metoo. I forbindelse med Metoo-debatten har medienes verdier og etiske retningslinjer blitt

⁵² Helseth 2018: 188

⁵³ Helseth 2018: 188

⁵⁴ Fraser 1995: 44

⁵⁵ Fraser 1995: 41

⁵⁶ Ytreberg 2006: 10, 19

⁵⁷ Ytreberg 2006: 19

⁵⁸ Ytreberg 2006: 19

⁵⁹ Ytreberg 2006: 45, 49

satt på prøve. Samtidig påvirket medienees journalistiske virksomhet Metoo-debattens utvikling.

Begrepet *samvær* tilsier at mediene er relasjonelle og kommunikative. Pressens publiserte informasjon fungerer som en interaksjon mellom medium og mottakere. Konteksten er sentral, og dermed må pressen alltid ta hensyn til målgruppen og deres interesser.⁶⁰ Dette kan kobles til Metoo-debatten i den forstand journalister måtte ta hensyn til kontekst og publikum; varslere, anklagede, personvern og publikums informasjonsfrihet.

Teorien om politisk anomi

Teorien om politisk anomi ble utviklet av retoriker Anja Sletteland i 2016, og bygger på et begrepsapparat utviklet av sosiologen Emile Durkheim. Anomi tilsvarer en ustabil tilstand preget av fravær av et felles normgrunnlag. Ifølge Sletteland er politisk anomi «[...] en relasjonell tilstand der det ikke er mulig å kommunisere eller løse konflikter fordi deltakerne tar utgangspunkt i ulike normsett.»⁶¹ I forbindelse med Metoo-debatten er anomien diskursiv i den forstand at språknormene ikke fungerer godt nok til at folk har en gjensidig forståelse. En måte å håndtere dette på er undergraving av meningsmotstandere, og å stille spørsmål ved deres faktaopplysninger og argumenter. Debattens posisjoner blir dermed uklare, noe som fører til at det blir vanskelig å vite hva eller hvem man skal forsvare seg mot. Konsekvensen av dette kan være at den forestående konflikten eskalerer ytterligere.⁶²

Politisk anomi oppstår midlertidig i samfunn med raske samfunnsendringer, slik Metoo-debatten var et eksempel på. Særlig i forbindelse med Giske-saken var det ulike forventninger og tolkningsgrunnlag av hva Metoo-debatten egentlig bestod i, noe som splittet samfunnet i separerte normfelleskap. Det ble utviklet uenigheter om hvilken type makt institusjoner som pressen og det politiske systemet kunne utøve. Med hensyn til Giske-saken var det særlig uenigheter om den politiske maktkampens rolle, sympatier, og pressens samfunnsoppdrag.⁶³ I denne teksten vil teorien om politisk anomi komme til syne ved presentasjon av ulike påstander om og perspektiver på mediedekningen av Metoo-debatten.

Seksuell trakassering

Ifølge Likestillings- og diskrimineringslovens §13, først vedtatt i 2002, er seksuell trakassering «[...] enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller

⁶⁰ Ytreberg 2006: 75

⁶¹ Sletteland 2018: 146-147

⁶² Sletteland 2018: 147

⁶³ Sletteland & Orgeret 2019: 205-206

virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom.»⁶⁴ Ifølge den amerikanske politiske filosofen Drucilla Cornell handler seksuell trakassering om at mennesker blir fratatt retten til å eie og bruke egen kropp slik de selv ønsker, samt å definere egne grenser.⁶⁵ Seksuell trakassering handler om følelsen av ubehag en handling medfører, og kontekst med hensyn til unnsliplingsgrad er dermed avgjørende. Er en seksuell tilnærming preget av mangel på gjensidighet, er det et tilfelle av seksuell trakassering.⁶⁶ Relasjonen mennesker imellom avgjør hva som oppfattes krenkende, særlig maktrelasjoner, ettersom det kan være vanskelig for den underordne å forholde seg til situasjonen.⁶⁷ En sentral grunn til at seksuell trakassering vedvarer kan begrunnes med at ulike virkelighetsoppfatninger kolliderer, ettersom mennesker oppfatter hendelser fra ulike perspektiver. Kvinnene som varslet under Metoo-debatten ønsket at samfunnet skulle oppfatte hendelsene fra deres perspektiv, at seksuell trakassering er et strukturelt samfunnsproblem. De som forsøker å bagatellisere trakassering ønsker å vende fokuset bort fra dette perspektivet, da de mener det er overdrevet.⁶⁸

Seksuell trakassering handler om normer og holdninger. Hvilke kjønnsnormer som gjelder i et samfunn, varierer over tid og geografi.⁶⁹ Ifølge Sletteland og Helseth finnes det i Norge tre normsystemer angående seksuell trakassering. Normen om *likestilt konkurranse* handler om at status og privilegier fordeles etter innsats og talent, noe som bidrar til at kvinner og menn skal ha like stor mulighet til å lykkes. Trakassering er ifølge denne normen en trussel mot kvinners karriere og profesjonelle identitet. Normen om *seksualitet som kapital* handler, ifølge den britiske sosiologen Cathrine Hakim, om at seksuell tiltrekningskraft er en kapital på linje med kunnskap og ferdigheter. Benytter kvinner seg av sin attraktivitet og sitt utseende anses det som en feministisk handling, og seksuell oppmerksomhet kan dermed bli oppfattet som et tegn på suksess. Det tredje normsystemet, *tradisjonelle kjønnsroller*, forteller at mennene skal være jegere og kvinnene byttet. Kvinnene må vokte moralen, fordi menn ofte blir styrt av drifter.⁷⁰ Noen menn kan komme til å trakassere kvinner uten å være klar over det, ettersom de mener at deres yrkesmessige posisjon gir dem fordeler på kjønnsmarkedet. Kvinner som forventer å bli behandlet profesjonelt vil derimot oppfatte denne oppmerksomheten som en

⁶⁴ Likestillings- og diskrimineringsloven 2017: §13

⁶⁵ Sletteland & Helseth 2018: 18-19

⁶⁶ Sletteland & Helseth 2018: 21-23

⁶⁷ Sletteland & Helseth 2018: 24-25

⁶⁸ Sletteland & Helseth 2018: 34-35

⁶⁹ Sletteland & Helseth 2018: 36-38

⁷⁰ Sletteland & Helseth 2018: 41-46

trussel.⁷¹ Basert på denne informasjonen er det grunnlag til å påstå at Metoo-varslerne fremmet normen om likestilt konkurranse, der uønsket seksuell tilnærming blir ansett som en trussel. De som bagatelliserte eller forsøkte å forsvare seg mot anklagene overholdt antakelig mer tradisjonelle kjønnsroller.

Presseetikk

Norske medier er pålagt å ta etiske hensyn i alle journalistiske prosesser. Pressens etiske retningslinjer er nedfelt i et presseetisk system.

Det presseetiske systemet

Norsk Presseforbund, opprettet i 1910, fungerer som den ledende aktør i det presseetiske systemet. Dette er «[...] et fellesorgan for norske massemedier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål.»⁷² Norsk Presseforbunds formål tilsvarer å fremme norske massemediers etiske standard, yrkesetikk og integritet, samt styrke og verne ytringsfriheten og informasjonsfriheten.⁷³ For norske journalister er særlig Vær Varsom-plakaten en sentral veileder.

Vær Varsom-plakaten (VVP) ble først vedtatt av Norsk Presseforbund i 1936, grunnet en problematisk og kritisert kriminaljournalistikk preget av etiske utfordringer. Dermed var den første plakaten en ren kriminalreportasjeplakat, med hensikt å forhindre forhåndsdømming.⁷⁴ Plakaten har siden blitt revidert flere ganger, sist i 2015. Endringene forelå etter nye etiske utfordringer, slik Metoo-dekningen ble et eksempel på. Plakaten inneholder yrkesetiske retningslinjer for Norges medier; trykt presse, radio, fjernsyn og nettpublikasjoner, og er gjeldende for hele den journalistiske prosessen.⁷⁵ VVP er ikke juridisk bindende, noe som fører til at journalister må utvise etisk skjønn i enhver pressesak. Dette er i overensstemmelse med pressens selvjustis, frie og uavhengige natur.⁷⁶ Plakatens hovedbudskap lyder følgende: «Ord og bilder er mektige våpen. Misbruk dem ikke!»⁷⁷ En journalist må dermed alltid ta hensyn til påvirkningen av kontekst og publikum.

Pressens Faglige Utvalg (PFU) ble opprettet av Norsk Presseforbund for å overvåke og fremme norske mediers etiske og faglige standard, ved å påtale brudd på VVP. Kun redaktørstyrte medier og journalistisk virksomhet kan innklages til PFU. Hovedsakelig blir

⁷¹ Sletteland & Helseth 2018: 47

⁷² Norsk Presseforbund 2016: 4

⁷³ Norsk Presseforbund 2016: 4

⁷⁴ Ottosen, Røssland & Østbye 2002: 78-80

⁷⁵ Norsk Presseforbund 2016: 6-9

⁷⁶ Norsk Presseforbund 2016: 5

⁷⁷ Norsk Presseforbund 2016: 9

disse klagene innsendt av den omtalte eller pårørende. Deretter vurderer utvalget om det har forekommet brudd på punkter i VVP. Medier som blir felt i PFU risikerer ingen formell straff, men må markere de gjeldende sakene med PFUs logo, som igjen kan påvirke publikumsinteresse og profitt. Antall klager har vært økende de siste årene, ettersom flere har blitt bevisst PFUs eksistens, samt blitt mer kritisk til pressen som selvstendig samfunnsaktør.⁷⁸ Det er blitt stilt spørsmål til om pressens selvjustis er tilstrekkelig, ettersom pressen både fungerer som vokter og dommer. Frykten er at selvjustisen kun gagnar pressens egeninteresser. Samtidig ville en presse underlagt offentlig overvåkning og kontroll, undergrave pressefriheten og ytringsfriheten.⁷⁹ Ifølge Svein Brurås avgir PFU mellom 100 og 150 uttalelser hvert år, og om lag halvparten av disse ender med fellelse. Likevel mener han at pressen stort sett overholder god presseskikk.⁸⁰ Medieviter Lars Røssland mener også at pressen utøver god presseskikk til tross for at PFU mottar stadig flere saker til behandling, hele 575 i 2019. Han mener det norske presseetiske systemet er et av de mest velfungerende i verden.⁸¹ Dette er en legitim bemerkning ettersom det er pressen som sitter på kunnskap og erfaring omkring presseetikk. Et alternativ til pressens selvjustis ble fremmet under debatt i 2008, og dette forslaget omhandlet statlig kontroll gjennom medieombud. Daværende kulturminister Trond Giske påpekte at et statlig medieombud ville overvåke eksempelvis nettmedier for å unngå at bilder etc. blir publisert mot enkeltpersoners vilje. Medieombudet ville fungert som et formelt og statlig klageorgan. Et medieombud ble derimot aldri vedtatt.⁸²

Pressens samfunnsoppdrag

Pressen har en grunnleggende nyttefunksjon i samfunnet, ved at den ivaretar demokratiske prinsipper. Et eksempel er ytringsfriheten, lovpålagt i Grunnlovens §100, «Ytringsfrihed bør finde Sted.»⁸³ Denne paragrafen skal legge til rette for en «åpen og opplyst offentlig samtale».⁸⁴ Ivaretagelsen av prinsippet om ytringsfrihet er VVPs aller første og dermed mest sentrale punkt. Punkt 1.1. lyder: «Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet er grunnelementer i et demokrati. En fri, uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i demokratiske samfunn.»⁸⁵ Pressen formidler informasjon, overvåker samfunnet og fungerer som arena for samfunnsdebatten. Slik bidrar pressen til å opprettholde en *opplyst allmenhet*

⁷⁸ Brurås 2014: 30-32

⁷⁹ Brurås 2014: 33

⁸⁰ Intervju med Svein Brurås 04.12.2019

⁸¹ Intervju med Lars Arve Røssland 20.01.2020

⁸² Jensen 18.09.2008

⁸³ Grunnloven 2004: §100

⁸⁴ Gripsrud 2017: 39

⁸⁵ Michalsen 2003: 28

som utøver folkestyre gjennom eksempelvis politiske valg.⁸⁶ Pressen har med dette et informasjonsansvar, et prinsipp som innebærer at Norges befolkning skal ha «rett til å søke og motta den informasjon og kulturerfaring de måtte ønske.»⁸⁷ Den europeiske menneskerettsdomstolen forklarer informasjonsansvaret slik:

Det demokratiske system krever at de som representerer offentlige myndigheter er gjenstand for nærgående kontroll, ikke bare av den politiske opposisjonen [...] men også av den offentlige opinion som i stor grad kommer til uttrykk i media. Å utøve slik kontroll er ikke bare en rett, men kan endog betraktes som pressens 'plikt og ansvar' i et demokratisk samfunn.⁸⁸

Dette ble sett under Giske-saken grunnet anonyme varslere, da mediene utøvde kontroll over sentrale tillitspersoner på Stortinget.

Pressen har fått tilnavnet *den fjerde statsmakt*, et begrep med røtter tilbake til 1800-tallet. Begrepet tilsier at pressen er en kontrollør av de tre konstitusjonelle statsmaktene; regjeringen, Stortinget og domstolen. Pressen er dermed en vaktbikkje som utøver opinionsmakt. Det er blitt argumentert for at samfunnsmakter er et mer dekkende begrep, ettersom mediene er mangfoldige, selvstendige og varierte aktører.⁸⁹ Medienes samfunnsoppdrag avhenger dermed av uavhengighet, slik at journalistenes rolle som overvåkere over blant annet myndigheter og næringsliv kan utspilles. Slike instanser skal ikke utøve innflytelse over det redaksjonelle innhold. Medienes lojalitet skal ligge hos publikum, ikke ulike maktsentra som eksempelvis politiske partier.⁹⁰ I VVP er dette spesifisert i punkt 1.3: «Den kan ikke gi etter for press fra noen som vil hindre åpen debatt, fri informasjonsformidling og fri adgang til kildene.»⁹¹

Journalister har dermed fritt kildevalg, og skal selv bestemme hvilke kilder som har størst troverdighet. Holdninger hos journalister skal være preget av en profesjonell mistenksomhet, særlig i tilknytning til aktører som besitter makt i samfunnet.⁹² Pressens samfunnsoppdrag er med dette en agentrolle, både som vaktbikkje der rollen som den fjerde statsmakt må overholdes, og maktmisbruk og kritikkverdige forhold må avdekkes, og overfor publikum der

⁸⁶ Brurås 2014: 37-38

⁸⁷ Gripsrud 2017: 29

⁸⁸ Brurås 2014: 39-40

⁸⁹ Brurås 2014: 42

⁹⁰ Brurås 2014: 44-45

⁹¹ Norsk Presseforbund 12.06.2015

⁹² Brurås 2014: 45

ulike hensyn til enkeltmennesker må tas.⁹³ Pressen er pliktet til å rette et kritisk søkelys på hvordan pressen utfører sitt samfunnsoppdrag. Dermed er det kritisk at pressen hele tiden følger sannhetsidealet så langt det lar seg gjøre. En journalist skal ikke føre leseren bak lyset.⁹⁴

Deskriptiv og normativ etikk – presseetikken er og bør

I den etiske tradisjon er det vanlig å skille mellom deskriptiv og normativ etikk. Deskriptiv etikk er beskrivende. «Den redegjør for hvilke etiske holdninger og hvilken moralsk praksis som faktisk finnes i samfunnet, innad i en gruppe – eller hos et individ,» uttalte Brurås.⁹⁵ Ettersom denne typen etikk beskriver etisk praksis og etikkens «er», gir den ingen svar på hva som er god eller rett etikk.⁹⁶ I sammenheng med Metoo-debatten er den publiserte mediedekningens presseskikk en form for slik etikk. Normativ etikk forskriver derimot hva som bør og ikke bør gjøres i etiske vurderinger. Det presseetiske systemet er normativt i den forstand det er veiledende, med tilhørende normer og prinsipper. Praksis i norske medier kan til tider avvike fra den normative etikken Norsk Presseforbund presenterer.⁹⁷ I forbindelse med Giske-saken er dette avviket et sentralt etisk dilemma.

Kapittel 3. Metoo-debatten og Giske-saken satt i kontekst

«Den som vil se sin tid riktig, må se den fra det fjerne,» skrev José Ortega y Gasset i *Massens opprør* utgitt i 1934.⁹⁸ For å forstå samtidshistoriske hendelser, må kontekst, årsaker og samfunnsmessig bakgrunn presenteres. Derfor blir Metoo-debatten sett i retrospekt. I dette kapittelet blir medievitenskapelige aspekter, statsvitenskapelige aspekter og mobiliseringsaspekter presentert. Mer spesifikt vil temaer som offentlighetsendring, personfokusert mediedekning, norsk politikk under Metoo, bevisstgjøring av maktmisbruk, sosiale medier og likestillingskamp bli gjort rede for. Det blir sett på hvorfor Metoo-debatten gikk så hardt utover akkurat norsk politikk. Linjene blir trukket tilbake til omkring 1970-årene, for å få et innblikk i Metoo-debattens historiske bakgrunn.

Offentlighetsendring: fra partipresse til pengepresse

Metoo-debatten ble til i et mediepolitisk landskap, der mediene som partiuavhengige organer enkelt kunne drive utforskende gransking av fremtredende politiske personligheter. For å gjøre rede for hvorfor dette var mulig er det nødvendig å se på medienes historiske

⁹³ Agent 20.02.2018

⁹⁴ Bjerke 2016: 128

⁹⁵ Brurås 2014: 20

⁹⁶ Brurås 2014: 20

⁹⁷ Brurås 2014: 20-21

⁹⁸ Bastiansen 2012: 17

sammenkobling og senere brytning med partitilknytningen. Spørsmålet er om avisene gikk fra politiske bindinger til markedsbindinger da partipressen ble til en såkalt pengepresse, og samfunnet ellers ble mer kommersielt ved at investorene kom på banen.⁹⁹

Frem til 1970-tallet fungerte partipressen som politikkenes agitasjons- og propagandaretskap.¹⁰⁰ Partipressen hadde eksistert helt siden 1870, da avisetableringer og partidannelser gikk hånd i hånd. Avisene ble partiene Høyre, Venstre og Arbeiderpartiets talerør. Denne partipressen bar preg av forutbestemte beslutninger. Dette kan refereres til Habermas' offentlighetsteori hvor han viser til at publikum blir passive mottakere av en allerede utformet politisk debatt.¹⁰¹ Etter 1970 påbegynte *avpartifiseringen* av pressen, der de partipolitiske båndene ble brutt. Pressen ble derfor mer internt mangfoldig.¹⁰² Likevel beholdt mange av de store avisene et borgerlig politisk verdigrunnlag, noe som kunne observeres i ensidig mediedekning under Giske-saken, ifølge medieviter Paul Bjerke.¹⁰³ Dermed er det grunn til å påstå at pressen kan bli preget av politisk maktkamp, og eventuelt ta sider i politiske saker.

Da Norsk Rikskringkastings monopol falt på 80-tallet ble det omtalt som «eit av dei viktigaste mediepolitiske vedtaka den seinare tid.»¹⁰⁴ Monopolet hadde gitt det norske folk en felles referanseramme omkring NRKs radio- og fjernsynskanaler. NRK hadde vært ikke-kommersiell, nasjonal og påvirket av venstresiden.¹⁰⁵ Et liberalisert kringkastingstilbud førte til mangfold, variasjonsbredde, større valgmuligheter og videre ytringsfrihet på etermediene. Ulike kanaler som TVNorge og TV2 ble NRKs største konkurrenter.¹⁰⁶ Det kan påstås at denne liberaliseringen åpnet for debatter som Metoo, ettersom ulike motstemmer og argumentasjonsgrunnlag fikk slagkraft i mediekanalene.

Overgangen til tabloidutformede aviser bidro til kommersialisering av nyheter. Verdens Gang (VG) ble tabloidavis allerede i 1963, mens Dagbladet fulgte etter tjue år senere. Avisene ble mer salgsvennlige, med oppmerksomhetssøkende overskrifter og bilder. I perioden 1980 til ca. år 2000, fikk de norske avisene færre eiere og ble underordnet større konsern. De største av de nye eierne var A-pressen, Orkla og Schibsted, sistnevnte eier blant annet VG og

⁹⁹ Lindtner, Moe, Andersen, Gripsrud, Rasmussen, Larsen & Esperås 2017: 514

¹⁰⁰ Gripsrud & Lindtner 2017: 406

¹⁰¹ Eide & Larsen 2017: 208

¹⁰² Lindtner m. fl. 2017: 516-517

¹⁰³ Intervju med Paul Bjerke 23.12.2019

¹⁰⁴ Lindtner m. fl. 2017: 493

¹⁰⁵ Lindtner m. fl. 2017: 494

¹⁰⁶ Lindtner m. fl. 2017: 495-496

Aftenposten. De nye eiernes motivasjon var høye salgstall gjennom avisinvesteringer.¹⁰⁷ Dermed fikk underholdningsstoff som musikk, mote, film og sport større plass i avisene enn saklige saker som økonomi, politikk og finkultur. Dette viste til en avstandtagen fra den meningstunge partipressen, til en presse preget av mer nyhetsstoff og populærjournalistikk. Avisene skulle tjene leserne, ikke partiene. Søken etter å skape sensasjoner ble større, og så tidlig som i 1960 ble denne sensasjonsjakten kritisert for feilaktige og usaklige påstander, trivialisering og mangel på varsomhet ved brudd på personvern etc.¹⁰⁸ Også på 80-tallet pågikk en presseetisk debatt om presseutviklingen. Arbeiderparti-medlemmene Anne-Lise Bakken og Osmund Faremo mente pressen bedrev gedigne etiske overtramp og farlig sensasjonsjournalistikk.¹⁰⁹ Basert på dette kan man konkludere med at den kommersialiserte presse preget av sensasjoner og kontroverser åpnet for mediedebatter som Metoo, der norske politikere og deres maktbruk ble satt i søkelyset.

Det var med nettopp denne kommersialiserte sensasjonsjournalistikken at det ble åpnet for gravende og etterforskende journalistikk. Watergateskandalen hadde ført til en større interesse for avsløringer av klanderverdige forhold. Dette markerte et endelig skille fra partiavhengigheten, da pressen begynte å avdekke kritikkverdige forhold innen blant annet politikk og juss. Denne avsløringsideologien kunne avdekke alt fra alvorlige maktovergrep til private familieforhold. Publikum kunne dermed stå frem mot overgrep fra offentligheten.¹¹⁰ En konsekvens dette fikk for Metoo-dekningen var at pressen i større grad ble aktører i politiske skandaler. Den en gang lojale partipressen som forsvarte egne politikere, ble en pengepresse preget av flokkjournalistikk.¹¹¹ Basert på dette kan man påstå at mediene slik driver kritisk etterforskning, noe som kan bli oppfattet som personjakt eller såkalt heksejakt mot politikere.

Personfokusert mediedekning og medierte politikerskandaler

Metoo-debatten avdekte seksuelle overtramp og skandaler, videreført av medienes kommersialiserte, personfokuserede dekning. Et av medienes viktigste samfunnsoppdrag er avsløring av kritikkverdige forhold, og politiske valg og maktkamper vekker medienes interesse for profilerte politikeres holdninger. Dette er en betydningsfull årsak til at Metoo-

¹⁰⁷ Ottosen m. fl. 2002: 213-214

¹⁰⁸ Ottosen m. fl. 2002: 156-162

¹⁰⁹ Ottosen m. fl. 2002: 163

¹¹⁰ Ottosen m. fl. 2002: 171-172

¹¹¹ Lindtner m. fl. 2017: 518

debatten hadde grunnlag til å oppstå. Paul Bjerke beskriver medieskandalers viktigste kjennetegn:

Medieskandaler oppstår når det avdekkes at en (kjent) person har begått et norm- eller lovbrudd og dette formidles til et bredt publikum gjennom medieomtale. Ofte fører slike skandaler til mediedrev, der flere redaksjoner over et lengre tidsrom forfølger den skandaliserte. Slike demoniserende medieskandaler kan korrumpere journalistikk – og de kan være farlige.¹¹²

Politiske skandaler er uløselig knyttet til mediene, da det nettopp er mediene som konstruerer skandalen gjennom medierte former for kommunikasjon. Mediene er skandalenes markeds plass hvor skandalen utvikles til et kommersielt drama for det interesserte publikum. Journalistene spiller rollen som fortolkere og regissører av skandalene. Dette er i overensstemmelse med mediens rolle som den fjerde statsmakt, der maktkritiske forhold skal avdekkes. Å granske maktens institusjoner og ledere er journalisters viktigste jobb, da demokratiet består kun i den forstand makthaverne kan bli gjennomskuet.¹¹³ Det kan dermed påstås at journalistene utførte sitt samfunnsoppdrag da de dekket Giskes maktmisbruk.

Medieskandaler kan sammenlignes med jakt, der journalistene er jegere og den skandaliserte et bytte. Slike situasjoner kalles flokkjakt eller mediedrev. Disse sakene er kjennetegnet med omfattende, intens og kritisk rapportering, og personfokuserte anklager om normbrudd. Flere anerkjente medier deltar over en viss tid, og utprøver lignende perspektiv, vinkling og dramaturgi. Slike saker består ofte av en motpart som er rystet eller krenket, og som er villig til å stå frem offentlig med sin kritikk, i dette tilfellet varslere.¹¹⁴ Medieviterne Sigurd Allern og Ester Pollack skriver:

Politikerne som skandaliseres for mer private eller personlige forhold, blir holdt ansvarlige ut fra en idealisert standard for individuell politisk moral, med mediene som den offentlige privatmoralens vokter [...]. Journalister og debattledere er vår tids «små samvittighetsdirektører» [...], de vedlikeholder offentlighetens normer og verdier for politiske atferd [...] og påvirker dermed hvilken standard politikere bedømmes etter.¹¹⁵

Journalistene foretar en såkalt framing, tolkningsramme, av selve skandaledekningen. Dette skjer ved hjelp av kildevalg, vinklinger og bilder.¹¹⁶ I samsvar med Ytrebergs medie- og

¹¹² Bjerke 2016: 180

¹¹³ Allern & Pollack 2009: 9

¹¹⁴ Allern & Pollack 2009: 12-13

¹¹⁵ Allern & Pollack 2009: 17

¹¹⁶ Allern & Pollack 2009: 17, 23

kommunikasjonsteori forvandler mediene innholdet ved hjelp av tegnsetting og kommunikative former.¹¹⁷ Metoo-debatten hadde særlig trekk av et individualiseringsperspektiv i mediedekningen. Det ble et offentlig søkelys på politikeres liv, deres legitimitet som ledere og politiske karriere. Mediedekningen rundt sentrale personer som Giske og Høyres Tonning Riise var dermed omfattende og personlig. Kildegrunnet var preget av en utbredt bruk av anonyme kilder.¹¹⁸

«La det ikke kunne sies med sandhet at pressen setter folk unødige i gapestokken,»¹¹⁹ het det i den aller første Vær Varsom-plakaten fra 1936. Kritikkverdige forhold skal avdekkes, men er presseomtalen urimelig og skadelidende i forhold til handlingens alvor, er den et brudd på god presseskikk.¹²⁰ Intense mediedrevs konsekvenser kan gjenfinnes i saken om Arbeiderpartiets Tore Tønne som endte med selvmord. Til tross for at mediene oppfyller sitt samfunnsoppdrag, må mediedekningens konsekvenser overveies.¹²¹ Metoo-debatten hadde derimot umulig blitt vidtrekkende uten medienes mediedrevvirkemidler og individualiserte tolkningsramme.

Det norske politiske systemet i sammenheng med Metoo

Den norske Metoo-debatten ble hovedsakelig utspilt i et maktpolitisk landskap. Giske-saken fikk stor betydning for norsk partipolitikk, særlig Arbeiderpartiets troverdighet i det norske samfunn.¹²² Staten Norge er et partidemokrati, hvor store deler av befolkningen har stemmerett ved valg. Partienes kommunikasjonsbehov er dermed aller størst ved valgperioder. Denne kommunikasjonen foregår i hovedsak gjennom pressen. Politiske partier er avhengig av mediedekning for å fange velgernes interesse og stemme. Politisk mediedekning er derimot ofte preget av personifisering med søkelys på partiledelser. Politikere blir vurdert etter både politisk kompetanse og personlighetstrekk. Særlig partiledervalg har fått stor oppmerksomhet i mediene, noe som har bidratt til å destabilisere partilederes posisjon i partiene. Mediedebatter oppstår grunnet misnøye i partiene.¹²³ Dette kan påstås å være en årsak til at Giske ble satt i søkelyset høsten 2017, ettersom han var kandidat til ledervervet i Ap. Internett og sosiale medier er kanaler partimedlemmer direkte kommuniserer med velgerne.¹²⁴ Giske benyttet sosiale medier til å fremme egne meninger. Gjennom de sosiale mediene

¹¹⁷ Ytreberg 2006: 10, 19

¹¹⁸ Brække 02.05.2018

¹¹⁹ Bjerke 2009: 176

¹²⁰ Bjerke 2009: 76

¹²¹ Bjerke 2016: 172, 175

¹²² Orgeret 09.07.2019

¹²³ Karlsen 2015: 91-98

¹²⁴ Karlsen 2015: 99-101

dannes også opinionens stemmer, og nye saker blir satt på dagsorden. Saker som miljøvern, dyrevern og likestilling, ofte oversett av redaksjonelle medier, har slik fått stor utsalgskraft i sosiale medier.¹²⁵ Dette er en betydelig årsak til at Metoo-debatten om seksuell trakassering ble satt på dagsorden.

I forbindelse med Metoo-debatten ble det politiske personlig i den forstand at sentrale politikere misbrukte sin makt overfor andre mennesker.¹²⁶ Ifølge politisk kommentator Lars Nehru Sand er politikken en arena der mennesker av ulike generasjoner samarbeider for å skape ideer og kunnskap. En samling av politikere i sprikende aldersgrupper, ujevn makt, forbilder og tillit forenes i møter som ofte foregår på kveldstid, gjerne i forbindelse med middager og fester. Dette er en grunn til at seksuell trakassering var utbredt innad de politiske partiene, som igjen førte til varselsaker mot blant annet Giske. Disse varselsakene ble avdekket i kjølvannet av valget i 2017, og skapte en mediestorm rundt Giske som maktperson og hans politiske karriere.¹²⁷

Metoo som bevisstgjøring av maktmisbruk

Metoo-debatten rettet søkelyset mot mektige menn som misbrukte sin maktposisjon overfor kvinner. En årsak til at Metoo-debatten måtte oppstå var den grunnleggende frykten for å ikke bli trodd, ettersom maktmisbruk og trakassering har vært et tabu- og skambelagt emne å diskutere. Ofre for maktmisbruk hadde fått nok av ukulturen, og debatten rettet dermed søkelyset mot et omfattende samfunnsproblem.¹²⁸ Seksuell trakassering ble dermed mindre tabubelagt å samtale om, og i denne sammenheng var Metoo et gjennombrudd da ofre for maktmisbruk greide å motstå frykten til å tale for sin rett.

Ifølge sosiolog Fredrik Engelstad fylles Norges eliteposisjoner i høyest grad av middelaldrende menn, da likestillingen ikke er fullbyrdet. Overvekten av menn skyldes videre at de som i dag utfyller maktposisjoner tok utdanning da kvinnekampen kun var i startfasen på 1970- og 80-tallet.¹²⁹ Dermed er det rom for skjeve maktforhold mellom kvinner og menn. Når en person innehar en form for makt, følger forventede regler og oppgaver. Ifølge sosiolog Gudmund Hernes kalles det perverteringer om man i stedet velger å følge egne interesser. I slike tilfeller brytes spesifikke koder, eksempelvis retningslinjer angående seksuell trakassering, designet for å veilede maktinnehaveren. Et eksempel er politikere som prioriterer

¹²⁵ Rogstad 2015: 113

¹²⁶ Igland & Kaski 28.02.2019

¹²⁷ Norum 11.01.2018

¹²⁸ Lilleslått 27.12.2017

¹²⁹ Engelstad 2005: 68

eget parti over staten, eller egne seksuelle preferanser over eget parti. Maktmisbruk kan dermed føre til demokratiske problemer.¹³⁰ Dermed er det grunn til å påstå at Giskes maktmisbruk bidro til å tvinge kvinner ut av politikken, og svekke Aps troverdighet i det norske samfunn. Metoo-debatten bidro derimot til å rette søkelyset mot det demokratiske problemet maktmisbruk medfører.

Metoo som sosial mobilisering - sosiale medier og emneknagg-kampanjer

Internettets omforming av offentligheten kan kun sammenlignes med boktrykkerkunsten, med hensyn til revolusjonsgraden. Digitaliseringen førte til økt informasjonsmengde, større innholdsmessig variasjon og sterkere underholdningspreg. Skillene mellom det offentlige og private ble utfordret, da publikum både ble konsumenter og produsenter.¹³¹

Journalisters profesjon ble preget av internettets ankomst. For det første fikk journalister tilgang på nyttig informasjon via internett. Dette førte til at konkurransen ble større, da internettet inneholdt informasjon langt utover det pressen publiserte. Pressen hadde derimot fordeler ved at den valgte ut de viktigste sakene, kvalitetssikret informasjonen og spredte informasjonen til befolkningen. I år 2000 hadde 157 av 220 norske aviser egen nettside.¹³² Internettet førte til jakt på såkalte «likes» og klikk. Dette kunne gå utover pressens etiske plikt til å spre samfunnsrelevant informasjon, da saker som skapte nysgjerrighet fikk størst oppmerksomhet både blant pressen og konsumentene. Dermed ble publikumsinteressen vektlagt på bekostning av journalistenes vurdering av kvalitet og relevans.¹³³ Dette ble sett i Giske-saken da medieaktører konkurrerte om å være først ute med konfidensiell varslerinformasjon.¹³⁴

Internettet åpnet også debattarenaen for folket. Sosiale medier, hvor brukere ble knyttet sammen gjennom profiler, var en rekke tjenester som ble lansert fra starten av 2000-tallet.¹³⁵ I forbindelse med Metoo-debatten var de sosiale mediene Twitter og Facebook mest relevant. På verdensbasis delte rundt 12 millioner emneknaggen Metoo, men tallet øker stadig.¹³⁶ I overenstemmelse med sosial mobiliseringsteori, ble Metoo et organisert felleskap, med sterke stemmer og et viktig budskap.¹³⁷ I samsvar med ressursmobiliseringsteori benyttet ofre for

¹³⁰ Engelstad 2005: 75-76

¹³¹ Lavik, Moe & Gripsrud 2017: 551

¹³² Ottosen m. fl. 2002: 199-200

¹³³ Lavik m. fl. 2017: 565-567

¹³⁴ Skarvøy & Melgård 2018: 241-242

¹³⁵ Lavik m.fl. 2017: 573

¹³⁶ Steenbuch & Husøy 17.10.2017

¹³⁷ Seippel 2003: 186-187

seksuell trakassering tilgjengelige ressurser, sosiale medier, som et middel for mobilisering mot uformelle normer og maktmisbruk.¹³⁸ De sosiale mediene fikk konsekvenser for vanlige menneskers mulighet til offentlig ytring. Skillet mellom avsender og mottaker ble innskrenket, da større deler av befolkningen kunne publisere og skape innhold på lik linje. Store mengder informasjon ble lett oversiktlig grunnet tilgjengelige søkeverktøy og rask overføringsteknologi.¹³⁹ Habermas påpekte med hjelp av sin offentlighetsteori, at sosiale medier bidro til en utstrakt offentlig debatt, bestående av større deler av befolkningen.¹⁴⁰ Sosiale medier bidro dermed til et svakere skille mellom privatlivet og offentligheten.

Politikere har benyttet denne muligheten til direkte kontakt med norske borgere, ved å spre egne synspunkter i sosiale medier. Giske benyttet Facebook for å formidle egne perspektiver på mediedekningen. Slik har politikere kunnet styre fortellingen, i stedet for at en journalist står bak konstruksjonen.¹⁴¹ Dette kan gjenfinnes i kommunikasjonsforskeren Andrew Chadwicks hybride nyhetssyklus, en betegnelse på sammenkoblingen mellom sosiale og redaksjonelle medier. Før de sosiale mediene sto de redaksjonelle mediene friere til å ignorere ulike saker. Populære publikasjoner i sosiale medier er derimot umulig å overse. På den ene siden disponerer redaksjonelle medier makt til å forme folkeoppfatninger, men på den annen side blir redaksjonelle medier også påvirket av sosiale medier i den grad populære budskap må dekkes.¹⁴²

Ifølge medievider Ida Aalen blir følelsesvekkende budskap oftest delt i sosiale medier. Dette er gjerne tabubelagte, kontroversielle og betente temaer, lite diskutert i redaksjonelle medier. Eksempelvis er verdispørsmål som abort og prevensjon jevnlig diskutert i sosiale medier. Sensasjonelle, normendrende budskap får oftest først oppmerksomhet i sosiale medier, og blir deretter spredd videre til redaksjonelle medier.¹⁴³ Basert på dette funnet er det grunn til å konkludere med at dette er grunner til at Metoo og seksuell trakassering, som et tabubelagt og følelsesvekkende tema, fikk så stor gjennomslagskraft i sosiale og deretter redaksjonelle medier.

Emneknagg er en sammensetning av symbolet «#» etterfulgt av tall og/eller bokstaver. Slike emneknagger ble først introdusert på Twitter, før det ble overført til andre sosiale medier.

¹³⁸ Seippel 2003: 186-187

¹³⁹ Lavik m. fl. 2017: 574

¹⁴⁰ Rønning 2012: 178-180

¹⁴¹ Lavik m. fl. 2017: 575-576

¹⁴² Aalen 2015: 153, 158

¹⁴³ Aalen 2015: 140-143

Metoo-debatten begynte som en emneknaggkampanje i sosiale medier, derav #Metoo. Emneknagger er globale, og enkeltmennesker kan med dette enkelt skape tilhørighet og påvirke til samhold. Dette var en hovedårsak til at #Metoo i førsteomgang kunne oppstå, som en kampanje mot seksuell trakassering i 2017.¹⁴⁴

#Metoo er ikke den første emneknaggen tilknyttet seksuell trakassering i Norge. I 2015 rettet #jegharopplevd oppmerksomheten mot seksualisert vold. Denne emneknaggen bidro til en bevisstgjøring som åpnet for et debattklima om seksuell trakassering i mediene.

Emneknaggen fikk stor betydning, da hele 13 000 norske kvinner delte historier om overgrep, maktmisbruk og trakassering. Problemet er at denne typen debatt ofte er blitt bagatellisert.¹⁴⁵

Eksempelvis skrev sosiolog Kjetil Rolness på sin Facebook-side at dette var «paranoide generaliseringer om menn.»¹⁴⁶ Ifølge Anja Sletteland førte #jegharopplevd til en bevisstgjøring og solidaritet som gjorde det enklere å stå frem under Metoo-debatten.¹⁴⁷ Det gjenstår å se om Metoo-debatten bidro til en holdningsendring angående seksuell trakassering.

Kvinnelig mobilisering: motoffentlighet og likestillingskamp

Metoo-debatten i Norge er et resultat av kvinners lange kamp for retten til å delta i den politiske og samfunnsmessige debatten. Hvorfor lå alt til rette for en kvinnehistorisk mediedebatt i dette format i 2017? I Frasers feministorienterte offentlighetsteori var kvinner blitt undertrykt og oversett i offentligheten, noe som måtte endres gjennom en debatt preget av et mangfold av identiteter, og en motoffentlighet som motsatte seg samfunnets normer.¹⁴⁸ Kvinner har i stor grad vært usynlige i historiografi og historisk litteratur. Dette kan begrunnes i overvekt av mannlige forfattere, men særlig begrunnes dette med at kvinner historisk har vært mindre synlige i kulturlivet, økonomien og samfunnsdebatten.¹⁴⁹

I Norge er likestilling lovfestet i Likestillings- og diskrimineringsloven, sist endret i 2017. Lovens formål er ifølge §1 «[...] å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og

¹⁴⁴ Dvergsdal 16.08.2019

¹⁴⁵ Sveen 2016: 40-45

¹⁴⁶ Aftenposten 17.04.2015

¹⁴⁷ Sletteland 2018: 156

¹⁴⁸ Fraser 1995: 34-35

¹⁴⁹ Erichsen 2017: 50

andre vesentlige forhold ved en person.»¹⁵⁰ Likestilling har derimot ikke alltid vært lovfestet, men er et resultat av en langvarig kamp for like rettigheter.

1970-tallet utgjorde et epokeskifte i likestillingskampen. Dette var tiåret kvinners historie skulle bli synliggjort. Den revolusjonære kvinnebevegelsens mål var grunnleggende samfunnsendringer. Først og fremst gjaldt dette privatlivet og hjemmet, da dette var kvinnenenes domene. Endringer måtte forekomme gjennom politisering av privatlivet, da det private måtte settes på politisk dagsorden.¹⁵¹ I forbindelse med denne politiseringen ble flere kvinner valgt inn på Stortinget. I 1969 var kvinneandelen på 9,3 %, mens den i 1977 var på 23,9 %. Per dags dato har derimot ikke kvinneandelen på Stortinget vært over 40 %.¹⁵² Kvinnepolitisk representasjon muliggjorde skjeve maktforhold mellom kvinner og menn i politiske sammenkomster.

Et vendepunkt i kampen for kvinners rettigheter ble vedtaket av likestillingsloven i 1978. Ifølge denne loven skulle kjønnene likestilles, og kjønnsdiskriminering skulle forbys. Positiv forskjellsbehandling av kjønnene ble et unntak som måtte legges til rette for. Et dilemma ble derimot privatlivets fred, et domene som vanskelig kunne håndheves, og dermed ble kjønnsdiskriminering problematisk å kartlegge.¹⁵³ Dette kan tolkes som en grunn til at seksuell trakassering i politikken ble vanskelig å avdekke og sette en stopper for. Statsfeminismen, som etterfulgte kvinnebevegelsens opprør på 70-tallet, var mest kjent for Gro Harlem Brundtlands legendariske kvinneregjering der åtte av atten statsråder var kvinner.¹⁵⁴ Dette viser til kvinnenenes sterkere inntreden på den politiske arenaen. Ifølge statsviter Helga Hernes, som lanserte statsfeminismebegrepet i 1987, var statsfeminismen «[...] en virkelighet som var bestemt av samspillet mellom den økonomiske og politiske utviklingen, av den statlige institusjonaliseringen av kvinners krav og behov, og av kvinnebevegelsens aksjoner og agendasetting.»¹⁵⁵ Statsfeminismen kan dermed beskrives som en allianse mellom kvinnebevegelsen og partipolitikken, der vedtatte lover og regler fremmet likestilling og kvinners interesser.¹⁵⁶ Likestilling ble dermed for alvor satt på den politiske dagsorden.

¹⁵⁰ Likestillings- og diskrimineringsloven 2017: §1

¹⁵¹ Erichsen 2017: 195-199

¹⁵² Erichsen 2017: 204

¹⁵³ Erichsen 2017: 236-237

¹⁵⁴ Erichsen 2017: 258, 281-282

¹⁵⁵ Erichsen 2017: 282

¹⁵⁶ Erichsen 2017: 283

En rapport fremlagt på World Economic Forum i 2014 viser at de nordiske landene er på topp i verden når det gjelder likestilling. Kun Island og Finland ligger foran Skandinavia. Ifølge FNs rapport fra 2015 har derimot ingen land oppnådd fullstendig likestilling. Eksempelvis finnes det tilfeller av at gravide kvinner diskrimineres i arbeidslivet. Det er kun menn i lederstilling i de seksti største børsselskapene i Oslo. Norge ligger så lavt som 50. plass når det gjelder andelen kvinnelige ledere både i private og offentlige sektorer.¹⁵⁷ Dermed er det fortsatt rom for skjeve maktforhold mellom kvinner og menn.

Seksuell trakassering – normer i endring

Med kvinnebevegelsens fremvekst på 1970-tallet ble selvbestemt abort og selvråderett over egen kropp satt på dagsorden. Mulighetene for kvinner til å åpne seg om seksuell vold ble iverksatt med krisesentre på slutten av 1970-tallet.¹⁵⁸ Denne muligheten kan betraktes som et viktig tilskudd for kvinners vilje og modighet til å åpne opp om ubehagelige opplevelser under Metoo-debatten. Ifølge den amerikanske historikeren Ruth Rosen bidro kvinnebevegelsen til å sette navn på såkalte skjulte forbrytelser som voldtekt og seksuell trakassering. Disse sex-forbrytelsene ble på 80-tallet en viktig del av offentlig likestillingspolitikk. Den amerikanske feministen Robin Morgans parole *Pornografi er teori – voldtekt er praksis*, bidro til at den norske kvinnebevegelsen satte i gang en kamp mot pornografien, som skulle forebygge seksualisert vold.¹⁵⁹ Dette ble lovfestet i 1985 med beskrivelsen: «kjønnslige skildringer som virker støtende eller på annen måte er egnet til å virke menneskelig nedverdiggende eller forrående [...]»¹⁶⁰ Dette er en betydningsfull årsak til at seksualisert vold ble satt på dagsorden.

Kampen mot seksuell trakassering og voldtekt fikk imidlertid ikke like stor støtte fra alle likestillingsforkjemperne, som selvbestemt abort. Det nye fokuset førte med seg en gruppe av motstandere som mente kampsaken mot seksualisert vold og pornografi spredde puritanisme og mannshat. Ifølge motstanderne ville dette begrense ytringsfriheten, noe som igjen ville gå ut over feministiske samfunnskritiske ytringer. Kampen mot voldtekt og seksuell trakassering var dermed ingen suksess grunnet overvekt av tradisjonelle kjønnsnormer.¹⁶¹ Derfor er det grunn til å påstå at disse problemstillingene var aktuelle for feministiske bevegelser også i 2017.

¹⁵⁷ Eide & Orgeret 2015: 25-26

¹⁵⁸ Erichsen 2017: 267-268

¹⁵⁹ Korsvik 2018: 18-19

¹⁶⁰ Korsvik 2018: 21

¹⁶¹ Korsvik 2018: 21-22

I 2018 hadde 1 av 3 nordmenn over 18 år opplevd seksuell trakassering, ifølge Nettavisen. Blant disse var flesteparten kvinner.¹⁶² Ut ifra de høye tallene er det grunn til å hevde at en mobilisering var nødvendig i 2017. At så mange mennesker hadde erkjent å ha opplevd seksuell trakassering medførte at grunnlaget var til stede for at emneknaggen #Metoo kunne bli så omfattende. Etter et søk på Atekst med søkeordet «seksuell trakassering», ser man at mediasakene rundt dette temaet ble doblet fra 1995 til 2000, fra 54 til 104 saker. I 2006 var det skrevet mer enn dobbelt så mange mediasaker om seksuell trakassering, hele 239. Siden har det økt jevnlig. Denne økningen symboliserte en større grad av åpenhet rundt temaet, og la grunnlaget for betydelig mer omfattende medieomtale i 2017 og 2018, med henholdsvis 2 329 og 4 552 saker omhandlende seksuell trakassering.

Metoo-debatten – en ny feminismeølge?

Er det grunnlag for å påstå at Metoo er en avløser av tidligere feminismeølger? Med viten om at tidligere ølger har bidratt til utvidete rettigheter for kvinners samfunnsmessige deltakelse og bestemmelse over egen kropp, var sannsynligvis terskelen for et nytt opprør mindre enn om tidligere ølger ikke hadde fantes eller mislyktes. Feminismen og kvinnekampen har siden 1970-tallet blitt tatt mer på alvor enn tidligere, noe som blant annet ble utvist med statsfeminismens tiltak. Ap-politiker Anette Trettebergstuen kalte Metoo-debatten en feministisk revolusjon, grunnet stor utbredelse.¹⁶³ Aps nestleder Hadia Tajik uttalte til VG at kvinners rett til å bestemme over egen kropp ikke var reell, og kalte Metoo-debatten vår tids abortkamp. På kvinnedagen i 2018 skulle hun gå med parolen *#metoo – fra taushet til kvinnekamp!*¹⁶⁴ Engasjementet omkring Metoo, både fra menn og kvinner, symboliserte bevegelsens betydningsfulhet.¹⁶⁵ Professor Anders Todal Jenssen ved NTNU kalte Metoo-debatten vår tids kvinnekamp grunnet tydeliggjøringen av grenser for seksuell trakassering. De mange uttalelsene fra kvinner skapte en ølge av raseri mot en ukultur, en ølge som var mer omfattende enn tidligere. Denne kvinnekampen ville dermed fungere som en øyeåpner for menn, der kvinners stilling ble satt i lyset.¹⁶⁶ Metoo-debatten kan dermed beskrives som en ny feminismeølge, da tradisjonelle kjønnsroller skulle bekjempes. På Arbeiderpartiets landsmøte i 2019 beskrev Ap-leder Jonas Gahr Støre Metoo som et stort fremskritt for likestillingen. Metoo var, ifølge Støre, en kamp for frihet, mot maktmisbruk og urettferdighet. Metoo-debatten var en forlengelse av kampen for stemmerett, selvbestemt

¹⁶² Blaker, Westeng & Brakstad 08.03.2018

¹⁶³ Skjetne 08.03.2018

¹⁶⁴ Skjetne 08.03.2018

¹⁶⁵ Skjetne 08.03.2018

¹⁶⁶ Setten & Hageskal 11.01.2018

abort, likestillingslov og kvinneregjering.¹⁶⁷ Statsminister Erna Solberg påpekte at Metoo kom som en overraskelse og et endringskraftig innslag, i en ellers forutsigbar og gradvis likestillingsforbedring.¹⁶⁸ Dette kan tyde på at Metoo-bevegelsen ble et nytt innslag av kvinnekamp, og dermed en del av den fjerde feminismeølge med utgangspunkt i sosiale medier og varslingsinstitusjoner.

Konklusjon – Metoo-debatten og Giske-sakens kontekstuelle årsaker

Som sett i dette kapittelet var det flere kontekstuelle faktorer som bidro til at Metoo-debatten kunne oppstå i 2017. Mediene var som skapt til jobben med idealer om kommersialisering, tabloidisering og klikk. Mediene hadde blitt mer mangfoldige og varierte etter avpartifiseringen og monopol-fallet, og spillerommet til å avdekke kritikkverdige forhold i politikken ble større. Det var blitt normalt å utlevere sentrale politikeres personlige liv og virke, særlig i forbindelse med valg og maktkamper. Det ble et sammentreff mellom mediens personfokus og deknningen av Ap-ledelsen etter valget høsten 2017. Bevisstgjøringen rundt maktmisbruk førte til at flere kvinner turte å varsle. Sosiale medier og emneknagger gjorde terskelen mye mindre for vanlige mennesker å nå frem både på internettdebattarenaen og i de redaksjonelle mediene, som måtte dekke saker som fikk stor oppmerksomhet.

Likestillingskampen hadde medført trygghet til å stå opp for kvinners rettigheter, samtidig som usunne holdninger, tradisjonelle kjønnsroller og trakassering fortsatt var til stede. Dette la til rette for debatten både ved at kvinner hadde selvtillit fra historien til å stå på sitt, men også fordi det var nødvendig da skjeve maktforhold fortsatt fantes.

Kapittel 4. Giske-saken: Metoo-debatt og politikerkandale

Som nevnt innledningsvis vil dette kapittelet, samt kapittel 5., besvare

hovedproblemstillingen: *Hvordan formet norske medier Metoo-debatten? Var mediedekningen av Giske-saken preget av god presseskikk og saklighet, eller presset journalistene etiske grenser?* For å besvare denne problemstillingen tas det utgangspunkt i Norges mest omtalte Metoo-sak: Giske-saken. Den norske politikeren Trond Giske ble utsatt for hardt mediepress da han i desember 2017 ble anklaget for seksuell trakassering. Teorien om politisk anomi utviklet av Anja Sletteland viser til at ulike normer og holdninger fører til uenigheter og konflikter.¹⁶⁹ For å vise til at Giske-saken frembrakte ulike perspektiver utviklet fra forskjellige normsett, er dette kapittelet bygget opp av drøfting av ulike påstander uttalt i

¹⁶⁷ Ellingsen & Granviken 04.04.2019

¹⁶⁸ Solberg 08.03.2018

¹⁶⁹ Sletteland 2018: 146-147

kjølvannet av mediedekningen av Giske-saken. De som var kritiske til mediedekningen mente deknningen bar preg av overdreven bruk av anonyme kilder, at Giske ble forhåndsdomt og at deknningen bar preg av heksejakt. Dette var særlig Giske og hans støttespilleres standpunkt. De aller fleste var kritiske til den utstrakte bruken av anonyme kilder, og de fleste var enig i at deknningen var for personfokusert. Det var likevel stor enighet om at deknningen bidro til å bekjempe maktmisbruk. Disse standpunktene blir drøftet i påstander fortløpende.

Hvem er Trond Giske?

Trond Giske ble født i 1966 i Trondheim. Som ung aspirerende politiker med store ambisjoner, hadde Giske en lys fremtid da han i 1988 tiltrådte som leder i Trondheim AUF. Etter å ha besittet stillinger som leder av Sør-Trøndelag AUF og medlemskap i AUFs sentralstyre, ble han i 1992 utnevnt som leder i AUF. Dette vervet beholdt han frem til 1996. Fra og med 1997 har han representert Sør-Trøndelag Arbeiderparti på Stortinget. I perioden 2000 til 2013 holdt han ulike ministertitler som kirke-, utdannings- og forskningsminister (2000-2001), kultur- og kirkeminister (2005-2009) og nærings- og handelsminister (2009-2013). I tillegg har han vært leder av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i perioden 2013-2017, og nestleder i Finanskomiteen i 2017-2018. Fra 2015 var han nestleder i Arbeiderpartiet sammen med Hadia Tajik, men 7. januar 2018 trakk han seg fra vervet.¹⁷⁰ Begrunnelsen Giske brukte for avgangen var en unyansert mediedekning. Det gjenstår å se om denne begrunnelsen var legitim.

Påstand: VG og DNs dekning av de uformelle varslene var problematisk

«De siste ukene har Dagens Næringsliv og VG senket terskelen for hva som kan publiseres i norsk presse.»¹⁷¹ Daværende redaktør i Klassekampen, Bjørgulv Braanen henviste til avisenes dekning av de uformelle varslene i Giske-saken i desember 2017. Han mente anklagene manglet tilstrekkelig dokumentering, noe VVP pålegger i kildearbeidet. Det var ikke før Ap mottok formelle varsler at resten av presse-Norge fulgte etter, med et særlig fokus på konflikten rundt partiets håndtering.¹⁷² Er det dermed grunn til å påstå at avisenes dekning var problematisk?

I boken *Arbeiderpartiet – alle skal ned*, har de tidligere VG-journalistene Marie Melgård og Lars Joakim Skarvøy analysert Metoo-debatten i sammenheng med Aps håndtering av

¹⁷⁰ Garvik & Tvedt 26.02.2020

¹⁷¹ Sletteland & Orgeret 2020: 46

¹⁷² Sletteland & Orgeret 2020: 46

varselsakene mot Giske.¹⁷³ De første varslene om seksuell trakassering ble innsendt til Aps nestleder Hadia Tajik og partisekretær Kjersti Stenseng den 30. november 2017. Ifølge Skarvøy og Melgård var varslene uformelle da en anonym mann angivelig sto bak varslene.¹⁷⁴ I lang tid hadde det versert rykter om seksuell trakassering og maktmisbruk i politikken, særlig rundt Giske.¹⁷⁵ På 2000-tallet fikk daværende kulturminister Giske rykte på seg som *Partyministeren*, ettersom han omgikk kjendiser og unge kvinner. Han havnet dermed i mediens kritiske søkelys en rekke ganger grunnet sitt sosiale liv.¹⁷⁶ VGs politiske redaktør Eirik Mosveen hadde spøkefullt uttalt til Giske at: «Nå kommer vel snart metoo og tar deg, og så må du gå av, Trond.»¹⁷⁷ Det kan med dette se ut til at Giske allerede før Metoo-debatten var mistenkt for å bedrive maktmisbruk, og at VG og Dagens Næringsliv (DN) hadde grunnlag til å rette søkelyset mot ham.

I november hadde DN begynt å grave frem historier fra 90-tallet, men disse hadde lite hold ettersom partiledelsen på den tiden hadde avfeid historiene som rykter. Situasjonen ble derimot en annen da VG og DN oppdaget en konkret sak fra 2011. Daværende næringsminister Giske hadde sendt tekstmeldinger til en 19-årig AUfer nattestid. Giske hadde blitt innkalt på teppet av daværende partisekretær Raymond Johansen. Saken ble beklaget av Giske, og ble dermed ansett som ferdigbehandlet. Da Johansen i 2017 ble kontaktet av VG, bekreftet han hendelsen. Kvinnen som hadde mottatt tekstmeldingene anså seg derimot ferdig med saken, og ønsket ikke medieomtaler. DN og VG overså derimot innvendingen og gravde etter flere saker på Giske.¹⁷⁸ Med dette er det grunn til å påstå at VG og DN ikke viste tilstrekkelig respekt og omtanke overfor berørte parter. 13. desember 2017 ble første Metoo-relaterte sak om Giske publisert i DN. *Ap-ledelsen har fått flere varsler om Trond Giske*, skrev avisen. Ifølge DN hadde ledelsen mottatt tre varsler om Giskes oppførsel. SMS-saken fra 2011 ble her publisert offentlig uten offerets samtykke.¹⁷⁹ Varsel-sakene hadde dermed illegitimt blitt lekket til pressen, som bygget saken på urelaterte, anonyme kilder.

¹⁷³ Skarvøy & Melgård 2018

¹⁷⁴ Skarvøy & Melgård 2018: 160

¹⁷⁵ Skarvøy & Melgård 2018: 161-162

¹⁷⁶ Skarvøy & Melgård 2018: 43, 45-46

¹⁷⁷ Skarvøy & Melgård 2018: 162

¹⁷⁸ Skarvøy & Melgård 2018: 162-166

¹⁷⁹ Gjerstad & Skard 13.12.2017

Giske mente DN-saken var bygget på rykter, og vurderte derfor å klage avisen inn til PFU. DN hadde derimot kontaktet Giske 13. desember for å advare om saken som kom på trykk, for slik å møte kravet om samtidig imøtegåelse nedfelt i VVP.¹⁸⁰ Giske svarte med e-posten:

Jeg har mottatt en e-post fra to av dine journalister, [...] som jeg finner svært opprørende. Her presenteres jeg for en rekke spørsmål som jeg bes om å kommentere og utdype. De består stort sett av en rekke usanne rykter og vandrehistorier, en type saker som jeg aldri har opplevd at selv sladderpressen spør om. Jeg har selvfølgelig ingen kommentar til dette, og publisering av slike saker, eller omtale av at det spres slike rykter, ville vært brudd på presseetikken og en rekke bestemmelser i Vær Varsom-plakaten.¹⁸¹

Punkter i VVP Giske mest sannsynlig viste til var punkt 3.2: «Vær kritisk i valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte. [...] Vær spesielt aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder [...]»¹⁸² Et annet punkt Giske refererer til kan være punkt 4.7: «Vær varsom med bruk av navn og bilde og andre identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige og straffbare forhold.»¹⁸³ Det ser ut til at Giske mente avisen var unyansert og forhåndsdommende. Dette ble dermed et tilfelle der pressens deskriptive etikk avvek fra den normative, nedfelt i VVP. Giske klaget derimot ikke saken inn til PFU.

Kvinnen fra SMS-saken skal ha kontaktet DN for å forsøke å stanse saken. Til tross for dette publiserte også VG samme sak dagen etter.¹⁸⁴ *Bitter Ap-konflikt etter Giskes SMS-er*, beskrev hvordan SMS-saken hadde blitt avfeid av partiledelsen i 2011. Det ble også drøftet perspektiver om varsler som ledd i maktkamp.¹⁸⁵ Journalist Haddy Njie, Giskes daværende samboer, mente pressen trykket feilaktigheter uten å ta hensyn til kildenes tilknytning til saken. Ifølge Njie ble Giske hengt ut i mediene på usaklige premisser.¹⁸⁶ Avisenes kildebruk var dermed tvilsom.

Partileder Jonas Gahr Støre mente sakene representerte en ny og annerledes journalistikk, og var dermed kritisk til mediehåndteringen av Giske-saken på dette tidspunktet. Han så ikke

¹⁸⁰ Skarvøy & Melgård 2018: 183-184

¹⁸¹ Skarvøy & Melgård 2018: 184

¹⁸² Norsk Presseforbund 12.06.2015

¹⁸³ Norsk Presseforbund 12.06.2015

¹⁸⁴ Skarvøy & Melgård 2018: 185

¹⁸⁵ Melgård, Mosveen & Skarvøy 14.12.2017

¹⁸⁶ Njie 2019: 23

bort ifra at PFU kunne motta en klagesak fra partiet eller Giske.¹⁸⁷ På NRKs Politisk kvarter avviste Støre at Giske hadde opptrådt upassende:

Nei, etter det jeg har lest i avisene, så må jeg bare avvise det. Og la meg understreke at hvis du skal behandle saker, så må det være en sak, noen som står frem. De skal være trygge på at de kan gjøre det. Det er ikke tilfellet i disse sakene som avisene her har omtalt, så det kjenner jeg meg ikke igjen i.¹⁸⁸

Støre forsøkte å avskrive VG og DNs lekkasjer som ryktespredning, med mangel på tilstrekkelig dokumentasjon og vitner.¹⁸⁹

Amund Djuve, sjefredaktør i Dagens Næringsliv, begrunnet DNs granskende journalistikk med generell dekning av valgnerlaget og et mulig lederskifte. Den internasjonale Metoo-debatten og jakten på en norsk Harvey Weinstein aktualiserte undersøkelser rundt Giskes person og maktbruk. De tidlige DN-sakene fra midten av desember 2017 ble publisert for å avdekke seksuell trakassering og interne konflikter i Ap, ikke for å skape en skandale. Ifølge Djuve var avdekningen av kritikkverdige forhold og kontrollering av maktinnehavere viktigere enn bestemmelsene om varsomhet ved bruk av anonyme kilder nedfelt i VVP.¹⁹⁰ Med dette kan det se ut til at DN presset etiske grenser for å avdekke kritikkverdige forhold. Dermed var ikke hensikten entydig preget av journalistisk egeninteresse.

Konklusjon

Basert på disse funnene er det grunnlag til å konkludere med at DN og VGs journalistikk i startfasen av Metoo-debatten og Giske-saken var for pågående og uansvarlig. Med dette er jeg enig i partiledelsens standpunkter om en ny og annerledes journalistikk. Avisenes deskriptive etikk avvek fra VVPs normative etikk, særlig i forbindelse med kildedokumentering. I overenstemmelse med VVPs punkt 1.4 skulle pressen avdekke kritikkverdige forhold, men pressen skulle også vært mer kritisk til egen samfunnsrolle, og vist mer omtanke.¹⁹¹ Journalistikken bestod av ryktespredning og lekkasjer fra partiet, noe som også ble en skremsel for reelle varslere. Med hensyn til Ytrebergs medie- og kommunikasjonsteori er det grunnlag for å påstå at DN og VG bedrev påvirkning av sakens gang, hvor journalistene med hensikt forsøkte å grave frem saker på Giske, koste hva det koste ville. Dermed ble også varselsakenes alvorlighetsgrad forvandlet til å være mer krenkende enn det i utgangspunktet

¹⁸⁷ Skarvøy & Melgård 2018: 186

¹⁸⁸ Skarvøy & Melgård 2018: 187

¹⁸⁹ Skarvøy & Melgård 2018: 188

¹⁹⁰ Johansen & Gjestvang 12.08.2018

¹⁹¹ Norsk Presseforbund 12.06.2015

var grunn til å påstå.¹⁹² DN og VG ble derimot ikke klaget inn til PFU for denne dekningen, så det kan ikke underbygges en påstand om at DN og VG på dette tidspunktet brøt god presseskikk, til tross for at dekningen ikke kan betegnes som saklig.

Påstand: Varslernes budskap ble undergravet i mediene

Denne påstanden prioriterte varslernes perspektiv, og oppfattet seksuell trakassering som et strukturelt samfunnsproblem. Seksuell trakassering måtte defineres som maktmisbruk.

Varslingssakene var ikke bagateller med bakenforliggende motiver, men toppen av et isfjell av strukturell ukultur. Grunnen til at Giske ikke hadde blitt avslørt tidligere var pressens uvilje til å publisere slike saker før Metoo-debatten.¹⁹³ Ifølge VVPs punkt 4.1 skal pressen vektlegge saklighet og omtanke i innhold og presentasjon, og punkt 4.3 forteller at pressen skal vise respekt for privatlivet.¹⁹⁴ Ifølge punkt 1.5 skal pressen «[...] beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep [...]»¹⁹⁵ Særlig i saker med sårbare grupper må pressen belyse forsømmelser, og unngå unødige belastninger. Viste pressen respekt og omtanke, med saklige fremgangsmåter eller ble varselsakene undergravet? For å drøfte dette må også partiets håndtering av varselsakene inkluderes.

De to første formelle varslerne var skeptiske til VG og DNs fremgangsmåte og perspektiver om en angivelig maktkamp. Avisenes fremstillinger av de uformelle varslingssakene hadde gjort varslerne usikre på egne varsler. Dette til tross for at deres varsler var mer alvorlige enn de uformelle. De ble av varslernes advokat beskrevet som brudd på likestillingsloven og arbeidsmiljøloven.¹⁹⁶

Når jeg nå velger å si ifra, skyldes det dels at metoo er satt på dagsordenen, dels gjentatte uttalelser fra ledende personer i partiet om at det uansett er viktig å varsle, og dels at jeg har hørt at det fortelles en historie om at det er mange år siden TG sluttet å prøve seg på yngre damer [...]. [...] En del senere, da jeg sto sammen med andre og pratet, dro TG meg ned på fanget, holdt armen min fast bak ryggen min, mens han strøk meg bak på rumpa. Jeg visste ikke hvordan jeg skulle reagere, og syntes det var vanskelig å opptre irettesettende eller snurt. [...] Jeg mener at menn i maktposisjoner må være særlig bevisst på at det som for dem kan oppleves som kanskje ikke engang spesielt minneverdig flørting, forstyrrer den profesjonelle relasjonen man ønsker som ansatt.¹⁹⁷

¹⁹² Ytreberg 2006: 10, 19

¹⁹³ Sletteland & Orgeret 2020: 54

¹⁹⁴ Norsk Presseforbund 12.06.2015

¹⁹⁵ Norsk Presseforbund 12.06.2015

¹⁹⁶ Skarvøy & Melgård 2018: 195-197

¹⁹⁷ Skarvøy & Melgård 2018: 197-198

Varsleren vektla at hun ikke ønsket å drive maktkamp i mediene. Målet var å bekjempe en ukultur, ved at flere skulle tørre å stå frem til tross for uønsket medieomtale.¹⁹⁸ Den andre varsleren beskrev også seksuelle overtramp. «Mens jeg er midt i en setning tar Trond tak bak hodet mitt, trekker meg mot seg og kysser meg. [...]. Jeg sa så at dette ikke var noe vi kunne gjøre.»¹⁹⁹ Giske motsatte seg anklagene i et tilsvarende innsendt februar 2018. Arbeiderpartiet trodde derimot på kvinnene, og konkluderte med at hendelsene var et brudd på partiets retningslinjer mot seksuell trakassering.²⁰⁰ Med dette er det grunnlag til å påstå at varslene var reelle, og en del av en større kamp mot seksuell trakassering og maktmisbruk.

Etter ytterligere to kvinner hadde varslet til partiledelsen var pressen på saken.²⁰¹ DN var først ute med nyheten, da avisen publiserte informasjon om de fire varslene 20. desember 2017.²⁰² Med denne nyhetssaken mistet varslerne kontroll over egne varsler, ettersom avisen lekket flere opplysninger om varselsakene og partiets håndtering. Støre gikk ut mot lekkasjene i DN i et Facebook-innlegg samme dag, og påpekte at varsler ble tatt på alvor.²⁰³ Med dette viste han at pressen ikke spilte på lag med varslerne, da han måtte ty til sosiale medier for å avgi sitt tilsvarende svar.

Varsler Sunniva Andreassen hadde opplevd ubehagelige hendelser med Giske da hun var medlem i AUF Tromsø. I lys av Metoo-debatten publiserte Nordlys en artikkel i november 2017 med tittelen *Politikerne vi aldri fikk*. Andreassen var inkludert grunnet sin avgang fra ungdomspartiet og politikken i 2008.²⁰⁴ Utdrag fra Andreassens varsel til Arbeiderpartiet 21. desember 2017:

Å skrive dette brevet er ikke lett, og det er dessverre en del av hele problemet. [...] Han spurte om jeg kunne tenke meg å bli med å hente alkohol til nachspielet. [...] Han la armene rundt meg og begynte å kysse meg. Han ble svært pågående og intens. Han strøk meg over ryggen under skjorta. [...] Jeg avviste gjentatte forsøk på kyssing ved å trekke meg unna. [...] Det ble dessverre ikke bare med den ene ubehagelige hendelsen på AUFs landsmøte i 2008. [...] Plutselig sto han der. En høy og dresskledd statsråd, på et utested for 18-åringer i Tromsø! [...] Det hele var mildt sagt upassende. [...] Jeg kjente panikken bre seg i meg og kjente på en stikkende følelse av ansvar for at jeg hadde ledet ham hit. [...] Jeg spurte hvilket hotell han

¹⁹⁸ Skarvøy & Melgård 2018: 198-199

¹⁹⁹ Skarvøy & Melgård 2018: 202

²⁰⁰ Skarvøy & Melgård 2018: 199, 203

²⁰¹ Skarvøy & Melgård 2018: 205-210

²⁰² Gjerstad & Skard 20.12.2017

²⁰³ Skarvøy & Melgård 2018: 212-213

²⁰⁴ Skarvøy & Melgård 2018: 218

bodde på og bestemte meg for å følge ham dit. Med erfaringen fra landsmøtet tidligere, hadde jeg hele tiden kontakt med en nær venninne via SMS. [...] Her ville han drikke mer øl. Og kysse. [...] Høy og autoritær. [...] Jeg avviste kyssingen ved å trekke meg unna. [...] De aller fleste trodde jeg hadde ligget med Trond Giske, noe jeg ikke hadde gjort. Dette var belastende for meg. [...] Hvordan kunne en mann som styrer landet etter de beste verdiene jeg visste om, være så fullstendig uskikket? [...] Jeg har ingen maktkamp å føre, men jeg synes ikke det er greit at en så sentral person i landets største parti er så begeistret for 18 år unge jenter. Det som er enda mindre greit, er at denne kulturen er med på å utslette unge kvinner fra politikken. [...] Det måtte en verdensomspennende kampanje til for å forstå at sånt ikke skal passere forbi i stillhet.²⁰⁵

Arbeiderpartiet konkluderte med at hendelsene var brudd på partiets retningslinjer mot seksuell trakassering. Giske ga Andreassen sin uforbeholdne unnskyldning, men avviste anklagene om fysisk tilnærming i sitt tilsvarende svar 1. februar 2018.²⁰⁶ Det ser ut til at Giske ikke ønsket å ta anklagene til seg og ta konsekvensene dette burde medført. Hadde han lagt seg flat på dette tidspunktet kunne saken blitt avsluttet uten mer medieoppstyr.

Til tross for bruddene på retningslinjene mot seksuell trakassering trakk ikke Giske seg som nestleder på dette tidspunktet.²⁰⁷ Støre utviste i stedet offentlig kritikk, da han bekreftet til VG at Giske hadde opptrådt kritikkverdig. Giske beklaget samtidig sin belastende oppførsel.²⁰⁸ VG nevnte derimot ikke anklagene om seksuell trakassering og mulig brudd på likestillings- og arbeidsmiljøloven. Slike offentlige anklager kunne derimot ha vært på grensen til forhåndsdømming, da Giske ikke var blitt beskyldt for å ha brutt norsk lov, kun partiets retningslinjer. Varslerne følte dermed at pressen malte et bilde der Støre tok Giskes parti, da han ikke ble bedt om å trekke seg umiddelbart.²⁰⁹ Støre var dermed presset fra flere sider.

22. desember beklaget Giske handlingene offentlig på Dagsrevyen. Varslerne mente beklagelsen ikke holdt, og ønsket heller å se at Giske gikk av som nestleder. Slike brudd måtte få større konsekvenser, ellers var poenget med å varsle borte. En varslers mente Giske, gjennom å beklage seg i mediene, hadde fått definere varslernes opplevelser og følelser, samt bagatellisere hendelsene.²¹⁰ Beklagelsen ble oppfattet som et partsinnlegg fra Giske. Politisk redaktør i DN, Kjetil Alstadheim, mente Støre nærmest hadde abdisert som partileder da han

²⁰⁵ Skarvøy & Melgård 2018: 214-217

²⁰⁶ Skarvøy & Melgård 2018: 217

²⁰⁷ Skarvøy & Melgård 2018: 220-221

²⁰⁸ Skarvøy, Melgård, Mosveen, Johnsen, Ertesvåg, Haugan & Skjetne 22.12.2017

²⁰⁹ Skarvøy & Melgård 2018: 222-224

²¹⁰ Skarvøy & Melgård 2018: 225-226

lot være å møte opp på Dagsrevyen med Giske. Mens Giske holdt sin forsvarstale, hadde Støre gjemt seg. Ifølge Alstadheim beviste det at varslene ikke ble tatt på alvor, da Giske behandlet varslene alene i medieoffentligheten.²¹¹ Adresseavisens politiske redaktør, Tone Sofie Aglen, påpekte at Ap var mer opptatt av å verne Giske enn å få frem sannheten i mediene. Dermed uttalte Støre til NRK at varslene omhandlet ubehagelig omgang av seksuell karakter.²¹² Det ble oppfattet som at Giske hadde definisjonsmakten, og at saken ble avsluttet uten videre konsekvenser.²¹³

Støres offentlige uttalelser førte til splittelser innad i Ap. Tajik og statssekretær Hans Kristian Amundsen var kritisk til ledelsens håndtering av varselsakene, og mente Støre og partisekretær Stenseng var blitt manipulert av Giske. Offentlig kritikk og etterfølgende beklagelse fra Giske var ikke tilstrekkelig. Flesteparten i sentralstyret problematiserte derimot først og fremst mediedekningen og lekkasjene.²¹⁴ Dermed ble mediens håndtering ansett som et større problem enn partiets håndtering. Støre tok derimot kritikken til seg, og uttalte på presseforsamling at Giske ikke lenger hadde mye å gå på. Pressen, særlig VG, var skeptisk til Aps angivelige tillit til Giske utad, og stilte spørsmål rundt hvorfor seksuell trakassering kunne bli dysset ned, uten synlige sanksjoner. Pressen ønsket at Støre offentlig skulle avsløre at Giske hadde begått seksuell trakassering, men Støre holdt kortene tett til brystet.²¹⁵ Hadde Støre nevnt seksuell trakassering ville han nemlig avslørt brudd på likestillingslovens §13.²¹⁶

Mangelen på informasjon om varsleridentiteter og -innhold førte til en intern konkurranse i pressen om å være først ute med slik informasjon. Anonyme kilder bidro til mistenkelighet rundt noen av varslernes tilknytning til Tajik, og spredde rykter om at varslene kun omhandlet «småting» som fangsitteing og stryking. Denne undergravingen førte til at Sunniva Andreassen gikk anonymt ut med sin varselsak i Nordlys, da hun mente NRK og Aftenposten ikke håndterte varselsakene på en god måte.²¹⁷ Dette beviste at mediedekningen tvang varslere til å stå frem for å forhindre feilfremstillinger av saken. Slik ble mediedekningen også preget av mer åpenhet, da flere Ap-kvinner sto frem i pressen og utviste sin avsky.²¹⁸

²¹¹ Skarvøy & Melgård 2018: 227-228

²¹² Skarvøy & Melgård 2018: 228-229

²¹³ Skarvøy & Melgård 2018: 231

²¹⁴ Skarvøy & Melgård 2018: 230-233

²¹⁵ Skarvøy & Melgård 2018: 238-239

²¹⁶ Likestillings- og diskrimineringsloven 2017: §13

²¹⁷ Skarvøy & Melgård 2018: 241-242

²¹⁸ Skarvøy & Melgård 2018: 244

Tajik utviste sympati overfor varslerne med et Facebook-innlegg den 22. desember 2017: «For meg var varslene rystende lesning, både som menneske, nestleder og jurist.»²¹⁹ Hun oppfattet at varslene ble underdrevet av pressen og partiledelsen. Tajik satte med dette innlegget velvillig sin egen posisjon i fare, da Støre mente det belyste en splittet partiledelse som ikke greide å håndtere varselsaker på redelig vis.²²⁰ Samme dag tok Giske ut sykemelding grunnet det han beskrev som et voldsomt medietrykk. Varmlerne tok han derimot ikke til etterretning.²²¹ Med dette kan det påstås at Giske og Tajik opptrådte som politiske motstandere.

Med dette økte presset på Støre om å fjerne Giske fra nestledervervet. Støre ble klar over at han hadde fremstått nølende i mediene, da han utad hadde blitt fremstilt som Giskes forsvarer. Partiledelsen, som tidligere hadde bestått av fire, besto i praksis kun av to. Den ene nestlederen hadde sykemeldet seg, mens den andre hadde meldt seg ut via Facebook. En hadde brutt retningslinjene mot seksuell trakassering, mens den andre nærmest var varslernes advokat.²²² Mens Tajik ønsket å fremme varslernes alvorlighetsgrad, forsøkte Giske å undergrave dem ved å finne beviser og tegne bilde av maktkamp.²²³ Det ble dermed en kamp om definisjonsmakten, der Tajik støttet varslerne, og Giske forsøkte å undergrave dem.

NRK og VG hadde mottatt en juridisk konklusjon fra anonyme kilder. Den var utformet av varslernes advokater, og avslørte at Giske høyst sannsynlig hadde trakassert to ansatte ved Stortinget. «Etter en samlet vurdering av de beskrivelser som er gitt, finner vi at det med stor grad av sannsynlighet må legges til grunn at det foreligger tilfeller av seksuell trakassering begått av Trond Giske [...]»²²⁴ Partiledelsen var misfornøyd med at den juridiske vurderingen hadde lekket til pressen, da dette ble ansett som offentlig forhåndsdømming av Giske, og lekkasjer av konfidensiell varselinformasjon. Litt senere mottok Støre nok et varsel, omhandlende påtrengende kyssing på et nachspiel. Ap konkluderte med at Giske, også i denne saken, hadde brutt Aps retningslinjer mot seksuell trakassering.²²⁵ Lekkasjene stoppet dermed ikke varslerne. Støre så seg nødt til å endre mediebildet, slik at han fremsto som sjefen. Sammen med rådgiver Thomas Boe Hornburg la Støre en slagplan, slik at prosessen skulle ha

²¹⁹ Tajik 22.12.2017

²²⁰ Skarvøy & Melgård 2018: 244-245

²²¹ Giske 22.12.2017

²²² Skarvøy & Melgård 2018: 248-249

²²³ Skarvøy & Melgård 2018: 253-254

²²⁴ Skarvøy & Melgård 2018: 246

²²⁵ Skarvøy & Melgård 2018: 247-248

legitimitet i partiet. Det skulle stadfestes at Støre trodde på varslerne, men at Giske måtte få gi sine tilsvare.²²⁶

Giske trakk seg midlertidig som nestleder 1. januar 2018, noe partiledelse, presse og varslere anså som et steg i riktig retning.²²⁷ Dagbladet skrev derimot at det var Giske-leiren som hadde stått bak Giskes avgang. Det ble også fremstilt teorier om at Giskes endelige avgang ikke hadde flertall i sentralstyret.²²⁸ Dagbladets kilder påsto det fantes motbevis som ville svekke varslernes sak, og sådde med dette tvil om varslene.²²⁹ Giske bidro til å spre tvil om varslene på sin Facebook-side:

Det har kommet flere grunnløse og falske varsler med påstander og beskrivelser jeg på det sterkeste bestrider. Disse har systematisk vært lekket til mediene. Alvorlige anklager er blitt publisert kun basert på anonyme kilder, kommentert som sannheter, og spredd i sosiale medier.²³⁰

Giske motsatte seg dermed alle anklager om seksuell trakassering, noe som forverret situasjonen ytterligere.

Tvilen rundt varslernes troverdighet førte til at journalister begynte å ringe opp varslerne etter svar angående Giskes nedslående tilsvare og tilsynelatende motbevis. Varslerne mente Giske forsøkte å bruke mediene mot dem for å redde egen politisk karriere, da varslernes identiteter og historier hadde blitt lekket til redaksjoner. Derfor ønsket varslerne at Tajik skulle lese opp varslene på sentralstyremøtet 2. januar, slik at delegatene fikk høre begge sider av saken. Tajik takket ja ettersom varslene var i en kritisk fase både i mediebildet og partiet. Ap måtte bevise at seksuell trakassering faktisk fikk konsekvenser. Støre var imidlertid ikke fornøyd.²³¹ Det kunne virke som Tajik var inhabil ettersom hun var så sterkt tilknyttet varslerne. *Tajik trosser Støre – leser varsler høyt på krisemøtet*, skrev VG under møtet. Anonyme kilder hadde lekket til pressen mens møtet pågikk. Sekretariatsleder Amundsen ble ansett som sydebukk for medielekkasjene.²³² Amundsen ble beskyldt for å bedrive maktkamp gjennom medielekkasjer, noe som blir drøftet under maktkamp-påstanden.

²²⁶ Skarvøy & Melgård 2018: 254-256

²²⁷ Skarvøy & Melgård 2018: 258-260

²²⁸ Suvatne 01.01.2018

²²⁹ Skarvøy & Melgård 2018: 260

²³⁰ Giske 01.01.2018

²³¹ Skarvøy & Melgård 2018: 261-263

²³² Haugan, Skarvøy, Melgård, Mosveen & Ertesvåg 02.01.2018

På samme tid jobbet Giske for å motbevise varslene, og fremstille det hele som et ledd i et maktspill, utført av Tajik og hennes venninner. Dette ble en «sannhet» som sirkulerte i pressen.²³³ Sunniva Andreassen publiserte en anonym kronikk i Aftenposten 3. januar, hvor hun kritiserte Aps håndtering av varslene, og påsto mediene hadde feilformet saken.²³⁴ Giske, som tidligere hadde beklaget til Andreassen, avviste påstandene om seksuell trakassering. Giske var i tillegg en av flere kilder Dagbladet kontaktet for ny informasjon fra sentralstyret og møter om varslings sakene. Som anklaget hadde Giske tilgang på konfidensielle varsler og eposter, som han viste til venner på besøk i sin leilighet. På denne måten hadde Dagbladet mottatt innholdet i de hemmeligstemplede varslene, men ønsket ikke publisere med hensyn til varslene.²³⁵ Det foregikk dermed en kamp om definisjonsmakten mellom varslerne og deres støttespillere på den ene siden, og Giske og hans nettverk på den andre.

4. januar 2018 publiserte Nettavisen: *Her er Giske-varslene: Nachspiel, kyssing og stryking på ryggen*. I saken ble de anonyme varslene presentert og beskrevet for offentligheten.²³⁶

Giskes maktposisjon overfor varslerne var utelatt, og dermed ble Metoo-debattens mål om å avsløre maktmisbruk underbygd. En varslers mening det føltes «[...] vondt å lese en forfalsket og sminket versjon [...],» av det hun i fortrolighet hadde fortalt partiledelsen.²³⁷ Saken bidro dermed til å undergrave varslene, særlig da hele 73 prosent av leserne mente varslene var bagatellmessige. Ifølge Dagbladet-redaksjonen var varslene identiske med de avisen tidligere hadde takket nei til å publisere. Noen hadde dermed lekket konfidensielle dokumenter til mediene, mot varslernes og partiets vilje. Ifølge partiledelsen var artikkelen bygget på et falskt notat, og kalte publikasjonen et grovt overtramp. Stenseng påpekte at dokumentet var fabrikkert og utilstrekkelig dekkende for varselsakene.²³⁸ Varslene hadde dermed blitt forsøkt undergravet i mediene av anonyme kilder.

27. desember 2017 mottok Støre et nytt varsel, denne gangen fra Line Oma:

Giske snudde seg brått, presset meg opp mot en vegg og kysset meg intenst før vi fortsatte etter resten av følget. Han spurte om jeg skulle være med til hotellet, og jeg sa nei. [...]. Vi må ha tillit til våre tillitsvalgte, ikke tillitsvalgte som misbruker sin posisjon og verdiene vi har satt

²³³ Skarvøy & Melgård 2018: 266-267

²³⁴ Anonym kvinne 04.01.2018

²³⁵ Skarvøy & Melgård 2018: 267-270

²³⁶ Blaker & Stephansen 04.01.2018

²³⁷ Michalsen 05.01.2018

²³⁸ Skarvøy & Melgård 2018: 270-272

dem til å forvalte. Jeg registrerer at en del vil redusere dette til maktkamp. Det blir helt feil. Dette må Trond Giske ta det fulle ansvaret for selv.²³⁹

Giske unnskyldte og aksepterte Omas historie, som Ap konkluderte med at var et brudd på retningslinjene mot seksuell trakassering. Etter Nettavisens sak basert på fabrikkert notat, ønsket Oma å stå frem i mediene. For henne var det viktig at varslerne fikk et ansikt, slik at varselterskelen ble senket.²⁴⁰ NRK offentliggjorde 5. januar 2018 Omas navn og bilde med hensikt om å illustrere varslernes alvorlighetsgrad. Hun understreket at hun ikke ønsket noen heksejakt på Giske, men at verdier som ikke fremmet likestilling ikke hørte til i Ap.²⁴¹ Hun ønsket dermed å bekjempe en ukultur som var større enn Giske. 7. januar trakk Giske seg som nestleder, og mente avgjørelsen var begrunnet i maktkamp og mediedrev, ikke varslene.²⁴² Det ser dermed ut til at Giske mente pressen avsatte han, og ikke varslerne. Dette bidro til å undergrave varslene ytterligere.

På landsmøtet 29. januar 2018 beskrev Støre Metoo-debatten som et nytt kapittel i likestillingshistoriens kamper for stemmerett, selvbestemt abort, pappaperm og barnehagedekning. Lekkasje ble kritisert, og varslerne ble takket for sitt mot. Talen ble ansett som et punktum for Giske-saken.²⁴³ Varslerne hadde derimot ikke følt på noe takknemlighet fra partiet, og fryktet fortsatt Giske og hans støttespillere.²⁴⁴ Adresseavisens journalist Tone Sofie Aglen kritiserte Giskes konfrontasjonsstrategi, og hans bruk av advokater og provoserende innlegg i sosiale medier. Dette bidro til brobrenning, og undergraving av varslernes legitimitet, ifølge Aglen.²⁴⁵ Med dette er det grunn til å påstå at saken kunne gått redeligere for seg om Giske hadde lagt seg flat og trukket seg tidligere.

2. februar 2018 publiserte VG Giskes tilsvarende svar til varselsakene, hvor han bestred tre av fem saker. Kun Oma og Andreassen sine varsler ble beklaget. Giske påsto han ble satt i bås med andre politikere som hadde begått verre overtramp enn han selv.²⁴⁶ Andreassen mente ordlyden VG gjenga lignet mistenkelig på det fabrikkerte notatet Nettavisen tidligere hadde publisert, og mente dette beviste at Giske hadde lekket varslene. Derfor stilte Andreassen opp på NRKs Dagsnytt atten.²⁴⁷ «Jeg hadde håpet saken var over da Ap hadde trukket konklusjonene. Da

²³⁹ Skarvøy & Melgård 2018: 273-275

²⁴⁰ Skarvøy & Melgård 2018: 275-276

²⁴¹ Fossen & Randen 05.01.2018

²⁴² Zondag, Lydersen & Wernersen 07.01.2018

²⁴³ Skarvøy & Melgård 2018: 297-299

²⁴⁴ Skarvøy & Melgård 2018: 299

²⁴⁵ Aglen 29.01.2018

²⁴⁶ Haugan, Melgård, Skarvøy & Mosveen 02.02.2018

²⁴⁷ Skarvøy & Melgård 2018: 305

hadde jeg heller ønsket at han hadde tatt ansvaret sitt og satt punktum. Men han fortsetter å nøre opp under en omkamp og sår tvil om troverdighet,» uttalte Andreassen om Giskes strategi.²⁴⁸ Hun opplevde at han forsøkte å bagatellisere varselsakene. Saken var dermed ikke avsluttet etter landsmøtet slik partiledelsen påpekte, og varslernes frykt for Giskes motangrep ble fullbyrdet.

I et leserinnlegg, publisert 22. desember 2017 i Dagbladet, ble det påpekt at Ap beskyttet Giske på bekostning av varslerne. Ifølge debattanten kunne ikke dårlig håndtering begrunnes med mediepress. Rykter om Giskes maktmisbruk hadde versert lenge før Metoo-debatten, uten at noe hadde blitt gjort. Dermed var både Giskes oppførsel og partiledelsens håndtering kritikkverdige.²⁴⁹

Da er det helt utilbørlig at Giske og partiledelsen, [...] har prøvd å dekke til sannheten. Ikke bare har man avvist varslene som bagateller, men man har også kommet med beskyldninger om maktkamp, svertekampanje og heksejakt. Partiet som i sin tid skapte en kvinnerevolusjon i norsk politikk, har sviktet kvinnene for å beskytte mannen.²⁵⁰

På denne måten ble varslene undergravet, ved at partiledelsen fryktet å gå imot en av sine egne. Pressen hadde også holdt tilbake informasjon. Dagbladet-kommentator Martine Aurdal var kritisk til at mediene i lang tid før Metoo-debatten hadde beskrevet Giske som kontroversiell, uten å en gang nevne ryktene om seksuell trakassering.²⁵¹ Metoo-debatten bidro dermed til en normendring i mediene.

«Hashtaggen på fem bokstaver viser seg å ha kraft som ei middels stor atombombe. #metoo avkler, redefinerer, rokerer makt mellom den som før kunne ta for seg og den som blei tatt frå,» ifølge redaktør Esther Moe.²⁵² Definisjonsmakten måtte derfor forskyves fra makthaveren til offeret, og seksuell trakassering måtte beskrives som maktmisbruk. Jurist River Hustad i klassekampen påpekte at Giske hadde unnslipt offentlig straff tidligere ettersom maktsystemet var sosialt korrumpert og favoriserte maktpersoner.²⁵³ Makt var ifølge Klassekampens Hanne Kristin Wolder forutsetningen for at Giske kunne trakassere.²⁵⁴ Menn i maktposisjoner kunne slippe unna med seksuell trakassering grunnet nettverksbeskyttelse. Et slikt talentvern bidro til at overtramp ble oversett grunnet frykt for å miste en sentral og

²⁴⁸ Skarvøy & Melgård 2018: 305-306

²⁴⁹ Dagbladet 22.12.2017

²⁵⁰ Dagbladet 22.12.2017

²⁵¹ Sletteland & Orgeret 2020: 54

²⁵² Sletteland & Orgeret 2020: 55

²⁵³ Sletteland & Orgeret 2020: 55-56

²⁵⁴ Sletteland & Orgeret 2020: 57

talentfull politiker. Målet for varslerne var å bekjempe dette talentvernet.²⁵⁵ Ifølge forsker og sosiolog Hannah Helseth kan talentvern, det at personers dårlige oppførsel unnskyldes fordi de anses som viktige for bedriften eller organisasjonen, ha fått forminsket kraft i etterkant av Metoo-debatten.²⁵⁶ Metoo-debatten bidro dermed til at flere perspektiver kom til ordet.

På NRK-programmet Lindmo avskrev Haddy Njie alle beskyldinger om seksuell trakassering i beste sendetid: «Både Trond og jeg mener han aldri har trakassert noen. Men jeg tror man kan sette andre i en situasjon de opplever som veldig ubehagelig, upassende eller der grensene deres presses uten at den med makt forstår det.»²⁵⁷ Hun undergravet dermed varslene til å fremstå som illusjoner om trakassering, grunnet Giskes maktposisjon. Varsler Sunniva Andreassen mente Njie opptrådte som Giskes PR-agent, hvor uttalelsen fungerte som partsinnlegg fra Giske, uten noen form for motsigelser. Hun mente videre at Njies uttalelser var det mest kvinnefiendtlige bidraget til Metoo-debatten, og at Njie bidro til å ødelegge en viktig frihetskamp.²⁵⁸ Varsler Line Oma var også kritisk til Njies utsagn, da hun mente Njie beskyldte henne for å være en løgner. Hun hadde nærmest følt seg trakassert på nytt.²⁵⁹ Til tross for at Njies uttalelser kan påstås å være på grensen, gjaldt ytringsfriheten også henne.

Varsler Line Oma hadde stått frem offentlig i NRK med sin historie for å motbevisse undergraving og konspirasjonsteorier om heksejakt og påståtte maktspill. Hun ville bevisse at Giske faktisk hadde begått overtramp, og ønsket å stå sammen med «de andre sterke damene som har sagt at nok er nok i kjølvannet av Metoo-kampanjen.»²⁶⁰ Sunniva Andreassen sto også frem i mediene av samme grunn. Andreassen hadde derimot ingen betydelig negativ kritikk å pålegge mediene. Hun var heller imponert over medienes grundige arbeide i deres dekning av Metoo-saker. «Jeg var imponert over medienes vilje og evne til å undersøke sannhetsgehalten i påstander. Også da jeg skrev en anonym kronikk i Aftenposten var de veldig nøye på å undersøke påstandene i det jeg skrev.»²⁶¹ I kronikken *Vi som varslet om Giske*, publisert 3. januar 2018, skrev Andreassen at det først var da mediene avdekket saken, at hun følte hun ble hørt og tatt på alvor. For henne var det nødvendig at Tajik leste opp

²⁵⁵ Sletteland & Orgeret 2020: 57-58

²⁵⁶ Intervju med Hannah Helseth 27.03.2020

²⁵⁷ Lindmo 04.10.2019: 38:02-38:23

²⁵⁸ Andreassen 04.10.2019

²⁵⁹ Haugan, Ertesvåg & Hansen 04.10.2019

²⁶⁰ Fossen & Randen 05.01.2018

²⁶¹ Michalsen 02.05.2018

varslene på sentralstyremøtet, og at dette ble lekket til pressen.²⁶² Dermed hadde ikke lekkasjene kun negativ virkning for varslerne.

Ifølge Kjersti Stenseng opptrådte flere medier uforsvarlig ovenfor varslerne, da journalister oppsøkte, jaktet på og ringte opp kvinnene, for så å kunne offentliggjøre deres historier.²⁶³ Flere varslere mente de hadde blitt utsatt for en rettsløs mediebehandling, noe som underbygger Stensengs påstand. Varslernes navn hadde blitt lekket til pressen, og ulike kommentatorer hadde sådd tvil om varslernes motiver. De følte Støre hadde bagatellisert varslene da han unngikk å omtale hendelsene som trakassering i mediene. Ap ga Giske spillerom til å undergrave varslene, ettersom Giskes handlinger ikke ble vurdert som brudd på likestillings- og diskrimineringsloven. Dette medførte at Giskes handlinger ikke fikk tilstrekkelige konsekvenser, da det tok en måned fra første varsel til Giske gikk av som nestleder. I tillegg inntok Giske ny rolle som leder av Kulturkomiteen den 13. februar 2018.²⁶⁴ Sosiolog og spaltist i Klassekampen Astrid Hauge Rambøl mente Giske m.fl. kun «forsvant ut av rampelyset et kvarter før de igjen entret manesjen.»²⁶⁵ Sanksjonene mot Giske fremstilt i medier og parti fremsto dermed for mild for varslerne. Giskes raske comeback ble vurdert som at Ap ikke hadde tatt Metoo-debatt og likestilling på alvor.²⁶⁶ Ifølge SV-politiker Gro Balas bidro seksuell trakassering til at politikkenes kvinneperspektiv ble svekket. Hun anså dermed den manglende sanksjonen for Giskes handlinger som et demokratisk problem.²⁶⁷ Varslerne ble dermed ikke tatt tilstrekkelig på alvor, noe som førte til at varslene ble undergravet. Ordfører i Namsos, Arnhild Holstad uttalte: «Dette handler ikke bare om respekt for varslerne, men om respekt for alle kvinner. Det er ikke greit å behandle kvinner slik han har gjort. Derfor må det ikke være så greit å komme tilbake.»²⁶⁸

Tre varslere publiserte den anonyme kronikken *Kampen om sannheten* i Aftenposten 28. januar 2018, hvor de reagerte på medietrykket som fulgte av varsellekkasjer etter Støre hadde konfrontert Giske. «I tur og orden ble vi kontaktet av VG, Dagbladet, NRK, Nettavisen, Aftenposten, TV2 og en lokalavis – alle hevdet å ha fått bekreftet varslernes identitet, noen fortalte at de hadde fått vite det fra ‘Tronds folk’,» skrev varslerne.²⁶⁹ Da varslerne lot være å

²⁶² Anonym kvinne 04.01.2018

²⁶³ Intervju med Kjersti Stenseng 01.03.2020

²⁶⁴ Sletteland & Orgeret 2020: 72-74

²⁶⁵ Sletteland & Orgeret 2020: 74

²⁶⁶ Sletteland & Orgeret 2020: 75

²⁶⁷ Sletteland & Orgeret 2020: 75

²⁶⁸ Sletteland & Orgeret 2020: 75

²⁶⁹ Tre anonyme Giske-varslere 28.01.2018

svare på henvendelsene kontaktet medieaktørene deres nettverk, og spredde dermed informasjonen ytterligere. «Tronds folk ringer oss hele tiden [...]. Hvis ikke du forteller din historie, vil deres bagatellisering vinne frem,» skal en journalist ha sagt til en av varslerne.²⁷⁰ Journalister hadde dermed forsøkt å tvinge varslerne til å uttale seg for slik å ikke tape debatten. Nettavisen publiserte Giskes kontradiksjon oppbygd av et fabrikkert notat. I notatet var varslene undergravet, ettersom alvorlighetsgrad og maktforhold var underdrevet. Noen varsler var ekskludert. Varslerne understreket at det var krevende nok å varsle partiledelsen, om ikke hele Norge også skulle få innsyn i deres historier. Ifølge varslerne måtte mediene sette klarere grenser, da anonyme varsler ikke hørte hjemme på offentlige oppslag. De mente mediedekningen bidro til en høynet varselterskel. På den annen side bidro mediedekningen til avdekning av maktmisbruk, og et offentlig samhold mellom ofre for seksuell trakassering. På den måten var den fjerde statsmakt velfungerende under Metoo-debatten.²⁷¹ Dermed ble ikke varslernes budskap ensidig undergravet i mediene.

Redaktørene i Nettavisen, NRK, VG, Dagbladet, TV2 og Aftenposten motsatte seg derimot varslernes beskyldninger. De avviste varslernes anklager om brudd på kildevernet og angivelige henvisninger til Giskes nettverk. De avviste også beskyldningen om en bevisst graving og offentliggjøring av varslernes identiteter. Ifølge redaktørene hadde kildenes identiteter blitt anonymisert, og varsleres identiteter og historier hadde ikke blitt spredd til noen som ikke allerede satt på informasjonen. De hadde opptrådt varsomt og etter VVPs bestemmelser. Derimot forsto redaktørene varslernes anklager om et altfor tyngende medietrykk.²⁷² Ifølge journalist Anki Gerhardsen, var journalistene presseetisk påkrevd å utøve kildekritikk ved å granske anonyme kilders motiver og eventuelle politiske forbindelser. Likevel måtte journalister utvise respekt og høflighet i møte med sårbare varslere.²⁷³ Det kan virke som at journalistene ikke opptrådte varsomt nok i møte med varslere som i utgangspunktet ikke ønsket medieoppmerksomhet. Likevel forekom ingen brudd på god presseskikk.

Medieviter Paul Bjerke mente mediene i all hovedsak tok kvinnene på alvor og behandlet varslerne med respekt. Mediedekningen henviste til en klar sympati for varslerne i 2017 og 2018.²⁷⁴ Bjerkes påstand kan underbygges med hvilke kjønn mediene brukte som kilder. I den

²⁷⁰ Tre anonyme Giske-varslere 28.01.2018

²⁷¹ Tre anonyme Giske-varslere 28.01.2018

²⁷² Holm, Stolt-Nielsen & Ask 28.01.2018

²⁷³ Intervju med Anki Gerhardsen 31.03.2020

²⁷⁴ Intervju med Paul Bjerke 23.12.2019

politiske fasen av Metoo-debatten i Norge, med Giske-saken i front, økte andelen kvinnelige kilder. Gjennomsnittlig er 35 prosent av alle kilder i norske medier kvinner, men under Metoo-debatten gjaldt dette hele 56 prosent. Under dekningen av Giske-saken, var 41 prosent av kildene kvinner.²⁷⁵ Dette skulle bare mangle da Giske-saken og Metoo-debatten handlet om maktmisbruk overfor kvinner.

Konklusjon

Ut ifra denne informasjonen er det grunn til å påstå at Aps noe rotete og konfliktbaserte håndtering av varselsakene ble videreført til mediernes dekning. Samtidig, i overensstemmelse med Habermas' offentlighetsteori, influerte den uformelle sfæren i form av mediene og varslerne, den formelle sfæren i form av Aps avgjørelser.²⁷⁶ Uklare retningslinjer i partiet og lite erfaring på dette området førte til usikkerhet og konflikt rundt behandling av varselsakene. Dette førte til at sanksjonene ble for svake i forhold til beskyldningene. Det ble en sannhet i mediene at Giske gikk frivillig grunnet mediepresset, ikke belastningen han hadde påført varslerne. Lekkasje og spekulasjoner gikk ut over varslerens krav på anonymitet. Aviser førte konkurranse om hvem som først kunne avsløre varslerens identiteter, da mediene ønsket å være først ute med ny informasjon. I enkelte tilfeller publiserte pressen feilaktig informasjon som endte med å bagatellisere varslene. Denne bagatelliseringen henviste til tradisjonelle kjønnsnormer, som holdt likestillingen tilbake. Med dette er jeg enig med varslerne. Pressepraksisen var et avvik fra den normative etikken VVPs punkt 1.5, 4.1 og 4.3 symboliserer, da varslerne ikke alltid ble møtt med respekt og omtanke. Varslerne ble heller ikke tilstrekkelig beskyttet fra offentlig overgrep, da definisjonsmakten til tider lå hos overgriper som forsømte maktmisbrukbegrepet.²⁷⁷ Det forekom likevel ingen brudd på punktene. I forbindelse med Ytrebergs medie- og kommunikasjonsteori ble avisenes samværs-hensyn, der mottakerne og konteksten står i sentrum, overskygget av dette feilfokuset.²⁷⁸ Ifølge Likestillings- og diskrimineringsloven skal alltid ofre prioriteres og vernes om.²⁷⁹ Dette var ikke alltid tilfelle under Giske-saken, da konspirasjonsteorier om svertkampanjer, maktkamp, heksejakt og personfokus undergravde kvinnenens budskap – bekjempelse av maktmisbruk. Varslere ble beskyldt for å drive maktkamp i samarbeid med Tajik, og Giske motsatte seg offentlig varslenes innhold. Støre fremsto som en utydelig leder og beskytter av Giske. Mediene fremstilte derimot varslerne som ofre, og utviste i stor grad

²⁷⁵ Arnesen & Orgeret 02.05.2018

²⁷⁶ Rønning 2012: 169-170

²⁷⁷ Norsk Presseforbund 12.06.2015

²⁷⁸ Ytreberg 2006: 75

²⁷⁹ Likestillings- og diskrimineringsloven 2017: §1

sympati overfor deres historier. Sosial mobilisering viste seg å hjelpe, da kvinnene i det store og hele fikk en stemme i mediene som avdekket maktmisbruk.

Påstand: Pressens dekning ble preget av politisk maktkamp

Ifølge VVPs punkt 2.2 skal pressen unngå dobbeltroller og bindinger som kan skape interessekonflikter og spekulasjoner om inhabilitet. Punkt 2.1 forteller at pressen skal opptre uavhengig fra ideologisk innflytelse.²⁸⁰ Ble pressen derimot preget av maktkamp under dekningen av Giske-saken? Valgkampen høsten 2017 endte med et historisk dårlig valg for Arbeiderpartiet. Etter fire år med borgerlig regjering, så det ut til at Ap lå an til å overta. Det hele endte i stedet med internt kaos og politiske skandaler.²⁸¹ For å underbygge maktkamp-påstanden må Giske-saken således ses i retrospekt.

På Arbeiderpartiets landsmøte i 2015 ble Hadia Tajik og Trond Giske valgt til partiets likestilte nestledere.²⁸² Tajik ble derimot tidlig advart om at Giske ville «bruke enhver mulighet til å være nestleder nummer én, selv om de skulle være likestilte [...]»²⁸³ Ifølge Skarvøy og Melgård var Tajik og Giske ulike som natt og dag. Tajik var utdannet journalist og jurist, etter å ha tilbrakt sine ungdomsår i AUF. Giske hadde hele sitt voksne liv engasjert seg i Ap, og var med dette en av landets fremste debattanter med et stort og lojalt nettverk.²⁸⁴ Til tross for at de begge var profesjonelle i sitt politiske arbeid, manglet de gjensidig tillit.²⁸⁵ Skarvøy og Melgård beskrev ledelsesforholdet:

Hele tiden måtte det være en «terrorbalanse» mellom de to nestlederne. Det irriterte Støre. Men det var Tajik irritasjonen hans gikk mest utover. Det var hun som var brysom, som maste hele tiden, ikke Giske. Det Støre ikke så, men som mange rundt ham gjorde, var en nestleder som utrettelig jobbet i kulissene for å posisjonere seg og at Tajik satt igjen med svarteper. Giske på sin side fikk med seg at hver minste ting han gjorde, plaget nestlederkollegaen. Til venner sa han at Tajik virket nærmest manisk opptatt av ham, og at han ikke skjønnte hva som var problemet hennes.²⁸⁶

Det kan virke som at Giske hadde Støre rundt lillefingeren, og at Tajik derfor forsøkte å hevde seg.

²⁸⁰ Norsk Presseforbund 12.06.2015

²⁸¹ Skarvøy & Melgård 2018: 5

²⁸² Skarvøy & Melgård 2018: 13

²⁸³ Skarvøy & Melgård 2018: 30

²⁸⁴ Skarvøy & Melgård 2018: 34-37

²⁸⁵ Skarvøy & Melgård 2018: 48

²⁸⁶ Skarvøy & Melgård 2018: 56

Nestledernes interne maktkamp nådde den årvåkne pressen. 19. april 2017 publiserte DN overskriften *Maktkamp i kulissene mellom Ap-nestlederne*, hvor Giske og Tajiks turbulente nestlederforhold ble kjent for allmennheten. Artikkelen avslørte at Ap-medlemmer fryktet åpen maktkamp mellom nestlederne, om Støre skulle trekke seg etter valget.²⁸⁷ Dette til tross for at Støre hadde forsikret partiledelsen at han ville fortsette som partileder uansett valgets utfall. Mediene hadde derimot fremstilt Giske som selvansatt partileder.²⁸⁸ Mediene bidro dermed til å skape maktkamp. Giske, som leder av både Aps valgkamp og mediesentral, fikk av partimedlemmer skylden for valgnederlaget. I tillegg var mange negative til hans påståtte partilederansettelse.²⁸⁹ Dermed var det allerede skapt mistillit innad partiet før varslene ble sendt inn. Denne mistilliten var også offentliggjort gjennom medieoppslag. Etter valgnederlaget ble Tajik fraksjonsleder for arbeids- og sosialkomiteen. Giske ble innstilt som Aps finanspolitiske talsperson, en prestisjefylt rolle da Ap var i opposisjon ettersom Finanskomiteen var kjent for å være Stortingets mektigste komité. Pressen fanget opp at Giske personlig hadde blitt etterspurt av Støre som ny finanspolitisk talsperson, og oppslag ble publisert basert på anonyme kilder, mest sannsynlig partimedlemmer som mente Giske var skyld i valgnederlaget.²⁹⁰ Dermed fantes motiver for svekkelse av Giske gjennom maktkamp.

Da Metoo-debatten satte fart i oktober 2017, foregikk en intern diskusjon angående Aps retningslinjer om seksuell trakassering. Et diskusjonshefte ble dermed laget og distribuert på samme tid som de første varslene ble innsendt. Dette medførte at den videre varselhåndteringen fikk kjennetegn av uklare retningslinjer.²⁹¹ Partiledelsen hadde dermed lite erfaring å basere varselhåndtering på under Giske-saken. Assisterende partisekretær Kristine Kallset utviste bekymring for sammenfallende intern maktkamp og varsler om seksuell trakassering. I et utkast sendt til leder av Aps kvinnenettverk Anniken Huitfeldt, skrev Kallset: «Hvis tidligere tilfeller/påstander om seksuell trakassering brukes for å oppnå andre ting enn at trakasseringen skal opphøre, hva gjør det med muligheten til å ta trakassering på alvor?»²⁹² Dette var et sentralt spørsmål i Giske-saken ettersom påstander om maktkamp til tider undergravet fokuset på bekjempelse av seksuell trakassering. 6. desember presenterte Huitfeldt diskusjonsheftet, og dermed ble maktkampmistanken offentliggjort.²⁹³

²⁸⁷ Gjerstad & Skard 19.04.2017

²⁸⁸ Skarvøy & Melgård 2018: 143

²⁸⁹ Skarvøy & Melgård 12.09.2017

²⁹⁰ Skarvøy & Melgård 2018: 147-149

²⁹¹ Skarvøy & Melgård 2018: 167

²⁹² Skarvøy & Melgård 2018: 167

²⁹³ Skarvøy & Melgård 2018: 168

Dagen etter publiserte DN tittelen: *Knytter rykter om seksuell trakassering til intern maktkamp*. DN omformet saken slik at det fremsto som om Huitfeldt hadde advart mot å bruke rykter om seksuell trakassering som ledd i maktkamp.²⁹⁴ Huitfeldt fant det vanskelig å forklare seg overfor de anonyme kildene som hadde kontaktet DN, og publiserte et Facebook-innlegg samme kveld, 7. desember 2017:

I mindre alvorlige saker sa jeg at det må være mulig å gå på en smell, få en irettesettelse, be om unnskyldning, for så å gå videre. I spørsmålet om seksuell trakassering sa jeg at den type saker også kunne komme opp i maktkamper i partiet. I slike saker sa jeg at det er uakseptabelt å spre rykter om seksuell trakassering uten å ta dem opp formelt.²⁹⁵

Huitfeldt hadde dermed ment at saker burde varsels om før de ble spredd som rykter andre kunne bruke for å svekke politiske konkurrenter. Hun hadde derimot ikke påstått at varsler om seksuell trakassering ikke var reelle.

Partisekretær Kjersti Stenseng kunne bekrefte at rykter om seksuell trakassering hadde blitt brukt i forbindelse med maktkamper i partiet tidligere. Påstanden ble derimot avvist av Tajik og Støre, noe som skapte en intern strid der Huitfeldt og Stenseng følte seg irettesatt av øverste hold.²⁹⁶ Dette medførte bekymring for om partiledelsen tok seksuell trakassering på alvor. Bekymringen dreide seg også om at mediebildet ville bidra til at varselterskelen ble hevet, slik at partiet havnet på gal side av historien. Mistillit oppsto i partiet, og flere partimedlemmer optrådte derfor som anonyme kilder i pressen.²⁹⁷ Dermed oppsto en kultur dominert av anonyme uttalelser.

15 fylkesledere tok Stenseng og Huitfeldt i forsvar gjennom et opprop. «Den siste tiden har vi sett målrettede angrep fra anonyme kilder, der formålet er å undergrave tilliten til partisekretær Kjersti Stenseng og kvinnepolitisk leder Anniken Huitfeldt.»²⁹⁸

Maktkamppåstandene ble derimot også møtt med kritikk. 20. desember 2017 publiserte Ap-topper i Oslo et Metoo-opprop i VG:

Når vi, og mange andre i partiet, har kviet oss for å mene og si noe offentlig knyttet til #metoo og Arbeiderpartiet de siste ukene, er det også et uheldig utslag av en partikultur der det

²⁹⁴ Gjerstad & Skard 07.12.2017

²⁹⁵ Huitfeldt 07.12.2017

²⁹⁶ Skarvøy & Melgård 2018: 170-173

²⁹⁷ Skarvøy & Melgård 2018: 176-177

²⁹⁸ Skarvøy & Melgård 2018: 284

kjennes ubehagelig å uttale seg i media ettersom alt som sies tolkes inn i potensielle maktkamper. Det skaper grobunn for anonyme kilder og en giftig partikultur.²⁹⁹

Oppropet henviste dermed til at pressen var blitt preget av politisk maktkamp.

Sentralstyremedlemmer og fylkesledere mente det var ansatte på Stortinget som hadde lekket konfidensiell informasjon til pressen, hovedsakelig DN og VG. Statssekretær Hans Kristian Amundsen ble beskyldt av blant annet Huitfeldt og Stenseng, som var påståtte Giske-støttespillere.³⁰⁰ Med artikkelen *Krass kritikk mot Støre-rådgiver* publisert 3. januar 2018, avslørte Dagbladet Ap-politikers mistanker. Det ble påstått at Amundsen var del av en maktkamp som hadde oppstått i kjølvannet av varselsakene. Bakgrunnen var at sensitive dokumenter Amundsen hadde tatt hånd om hadde lekket, noe som tilsynelatende var et maktspill. Det ble også påstått at Amundsen hadde gravet frem varsler etter at de første ble publisert i DN i desember 2017.³⁰¹ Giske-saken ble dermed forsøkt forklart som en maktkamp, der motivene handlet om maktposisjoner og tillit.

Journalist i Aftenposten, Alf Ole Ask, støttet maktkamp-påstanden da han uttalte:

I desember 2017 hadde deknningen slagside. Vi skulle stole på varslene, ikke sjekke. Men samtidig som de var varslere, så var noen av dem også politiske aktører. Vi ble beskyldt for å jakte deres identitet, og takk for at vi gjorde det. Det at vi ikke på et tidligere tidspunkt avdekket at noen både var varslere og aktører, var ikke bra.³⁰²

Sverre Myrli, fylkesleder i Akershus Ap og stortingsrepresentant var enig med Ask. «Jeg tror dessverre det er åpenbart at dette dreier seg om mer enn metoo og varslersakene.»³⁰³ Han mente Giske-saken virvlet opp urelaterte hendelser som et bidrag for å svekke Giske. Maktkamp førte dermed til tvil angående varslernes motiver i mediene.

Under Giske-saken i vinteren 2017 og 2018 skrev Giskes daværende samboer, artisten, forfatteren og journalisten Haddy Njie, en dagbok om familiens tanker og opplevelser rundt medieprosessen. *Dagbok* gir et eksempel på hvordan medieskandaler virker inn på anklagedes private liv, og er dermed preget av subjektive fremstillinger.³⁰⁴ Giske og Njie beskyldte Tajik for å ha levert bekymringsmeldinger til partiledelsen, som et middel i en maktkamp for å sverte Giske. Dette gjaldt de tidligste varslene som var blitt levert fra en tredjeperson. Særlig

²⁹⁹ Sletteland & Orgeret 2020: 18

³⁰⁰ Skarvøy & Melgård 2018: 283

³⁰¹ Aaser 03.01.2018

³⁰² Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 26

³⁰³ Skarvøy & Melgård 2018: 282

³⁰⁴ Njie 2019

mistenkelig var Tajiks kjærlighetsforhold med DN-journalist Kristian Skard, avisen som var først ute med å publisere sakene.³⁰⁵ De beskyldte dermed Tajik for å lekke varselsaker til avisen. Ifølge medievider Svein Brurås kan det hende at noen partifraksjoner har et tettere forhold til mediene enn andre.³⁰⁶ Derfor er det ikke usannsynlig at noen partimedlemmer har jevnligere kontakt med journalister enn andre. Giske og Njie tegnet bortimot et bilde av at Tajik hadde gått til mediene på kvinnenens vegne. Motivet bak lekkasjen måtte være at Giske hadde blitt finanspolitisk talsperson etter valget i 2017, noe som hadde skapt skjev maktbalanse.³⁰⁷ Njie hadde vanskelig for å tro at sårbare varslere ringte mediene samtidig som de varslet partiet, noe hun brukte for å underbygge anklagen.³⁰⁸ Slik sett hadde mediene fungert som pådrivere i en maktkamp hvor varsler hadde blitt benyttet som middel for å skjule politiske motiver.

Mediene fanget opp at Tajik hadde blitt rystet som jurist, menneske og nestleder etter å ha fått innsyn i noen varsler. Mediebildet ble dermed preget av hennes perspektiv.³⁰⁹ I Aftenpostens *Fikk heltestatus og nye fiender* publisert 18. januar 2018, beskrev Tajik varslene som bagatelliserte og forsøkt bortforklarte av presse og parti.³¹⁰ Giske og Njie reagerte på at pressen tilsynelatende tok Tajiks side, og utelot maktkampmistankene.³¹¹ Tajik mente på sin side at Njie og Giske videreførte falske rykter om maktkamp, og således undergravet varslernes offentlige integritet.³¹² Det ser dermed ut til at Tajik kun ønsket å støtte opp om varslerne og gi debatten vind i seilene.

Medievider Paul Bjerke henviste til den tidligere partipressen, og mente mediene viste til politiske sympatier under Metoo-dekningen, særlig VG og DN. Disse avisene opptrådte som sentrum/høyre sidens talerør under Metoo-dekningen. Denne politiske retningen blir gjerne ansett som “upolitisk” i journalistikken. VG og DN hadde utvist sympati med Giskes politiske motstandere.³¹³ Dermed er det grunn til å påstå at disse avisene i en viss grad jobbet mot Giske. Kjersti Stenseng mente noen medier opptrådte i stor grad som aktører som regisserte hva politikere sa og gjorde under Metoo. Disse medieaktørene slurvet med sitater, var selektive med hvilke fakta de formidlet, og noen artikler var tatt ut av sammenheng eller

³⁰⁵ Sletteland & Orgeret 2020: 96

³⁰⁶ Intervju med Svein Brurås 04.12.2019

³⁰⁷ Njie 2019: 25-27

³⁰⁸ Njie 2019: 57

³⁰⁹ Holm-Nilsen & Svaar 22.12.2017

³¹⁰ Spence & Ask 18.01.2018

³¹¹ Njie 2019: 233

³¹² Solberg 04.10.2019

³¹³ Intervju med Paul Bjerke 23.12.2019

inneholdt feilaktigheter. Kjersti Stenseng hadde selv dårlig erfaring med DN og VG i denne sammenheng. Andre medieaktører var derimot redelige, grundige og varsomme i sitt journalistiske arbeide.³¹⁴ Under Metoo-debatten ble seksuell trakassering og maktkamp blandet sammen i mediene, noe som skapte beskyldninger mot både presse, varslere og politikere. Påstandene gikk ut på at varslere brukte varsler om seksuell trakassering som ledd i maktkamp, og at de som håndterte varslene advarte mot bruk av varsler i maktkamp. Begge deler bidro til å ødelegge for fokuset på bekjempelse av seksuell trakassering. Stenseng påsto at påstander har blitt brukt i maktkamp, samt at varslere ikke hadde blitt trodd grunnet dette. Derfor mente hun at det er viktig at politiske partier gjennomarbeider gode rutiner for å håndtere slike saker i utgangspunktet, slik at ikke mediene viderefører maktkamperspektivet.³¹⁵ Med Stensengs nære tilknytning til saken er det stor grunn til å påstå at mediene blandet maktkamp og varselsaker, noe som gjorde saken mer kompleks enn nødvendig.

Ifølge journalist Sven Egil Omdal er det normalt at medier og politikere regisserer hverandre. Politikere forsøker å tilegne seg definisjonsmakt, noe både Giske og Støre gjorde under Metoo-debatten.³¹⁶ Det var også en fare for at påstander om seksuell trakassering, være seg sanne eller usanne, ble oppfattet som politisk maktkamp i mediene. Særlig gjaldt dette påstander underbygget av anonyme kilder, der anklagen verken kunne bevises eller motbevises.³¹⁷ Dette var grunnet i kildenes skjulte motiver. Hege Ulstein, kommentator i Dagsavisen, mente derimot at de fleste mediene var gode på å skille mellom maktkamp og seksuell trakassering, og behandlet de fleste sakene som rene Metoo-saker og ikke maktkampsaker.³¹⁸ Med hennes utsagn tatt til betraktning var ikke alle norske medieaktører preget av maktkampen.

Konklusjon

Basert på disse funnene er det grunnlag for å påstå at det foregikk en maktkamp innad i Arbeiderpartiet etter valgnederlaget høsten 2017. Avisene VG og DN ble brikker i denne maktkampen, da avisene fortløpende publiserte saker bygget på anonyme kilder. Disse avisene har dermed blitt ideologisk influert, noe som har skapt interessemotsetninger, ved at ulike stemmer har dratt i ulike retninger. Dette er et direkte utslag av at den tidligere

³¹⁴ Intervju med Kjersti Stenseng 01.03.2020

³¹⁵ Intervju med Kjersti Stenseng 01.03.2020

³¹⁶ Intervju med Sven Egil Omdal 30.03.2020

³¹⁷ Intervju med Sven Egil Omdal 30.03.2020

³¹⁸ Intervju med Hege Ulstein 14.01.2020

partipressen har blitt til en pengepresse, der salgshallene har mer å si enn politisk korrekthet. Habermas' offentlighetsteori viser til offentlighetens forfall der kommersialiseringen tok over etter den kritiske presse, noe dette kan påstås å være et eksempel på. Mediene videreførte allerede utformede standpunkter.³¹⁹ Sosial mobiliseringsteori viste til at politisk ustabilitet, i dette tilfellet maktkamp, åpnet for protester, eksempelvis varslere om seksuell trakassering.³²⁰ Maktkampen gjorde partiet ustabil etter valget, noe som åpnet for at varselsakene kunne svekke partiet. Maktkamppåstanden mistet derimot legitimitet senere i Metoo-dekningen, da varslene ble tatt mer på alvor i mediene og flere medieaktører kom på banen. Dette skjedde derimot ikke før Ap mottok de formelle varslene om seksuell trakassering.

Påstand: Pressen overdrev bruken av anonyme kilder

Da Giske-saken sprakk den 13. desember 2017 eksploderte bruken av anonyme kilder i mediene, ettersom anonyme kronikker og kommentarer var en dominerende del av Metoo-dekningen. Journalister møtte derfor utfordringer knyttet til kildevern og forsvar mot uidentifiserte kilder.³²¹ Det oppsto dilemmaer da ulike punkter i VVP måtte balanseres. Ifølge punkt 3.1 skulle kilden som hovedregel identifiseres, punkt 3.4 vektla vern om pressens kilder, og punkt 4.14 understreket at³²² «de som utsettes for sterke beskyldninger, skal ha adgang til samtidig imøtegåelse.»³²³ Den største utfordringen under Metoo-dekningen var bruken av anonyme kilder, ettersom debattens budskap var taus- og skambelagt. VVPs punkt 3.2 forteller følgende: «Vær kritisk i valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte. [...] Vær spesielt aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder [...].»³²⁴ Journalister som benyttet anonyme kilder måtte derfor utvise kildekritikk, for slik å oppnå sannhetsgehalt og troverdighet i oppslagene. Anonyme kilder kan generelt ha en tendens til å åpne seg mer enn identifiserte kilder, ettersom kildene ikke må stå til offentlig ansvar for sine uttalelser. Dermed kan uttalelsene preges av overdrivelser, tendenser og skjulte motiver. En person som skal forsvare seg mot anonyme kilders utsagn kan derfor møte hindre.³²⁵ Med dette fantes grunner til å undersøke om den anonyme kildebruken under Giske-saken var forsvarlig eller overdrevet.

³¹⁹ Gripsrud 2011: 242-244

³²⁰ Seippel 2003: 190-192

³²¹ Arnesen & Orgeret 02.05.2018

³²² Orgeret 2019: 9

³²³ Norsk Presseforbund 12.06.2015

³²⁴ Norsk Presseforbund 12.06.2015

³²⁵ Brurås 2014: 150-151

Medieviter Paul Bjerke påsto at verifikasjon, dokumentering av en påstands sannhet, ikke var et krav. På den annen side måtte gjengivelser av kilders utsagn være korrekt referert, og satt inn i rett kontekst.³²⁶ Kildene skulle dermed ikke tas ut av sammenheng og brukes til andre formål. Ifølge Bjerke burde presseetikken stille strengere krav til verifikasjon ved dekning av kontroversielle saker, da kildeutsagn kunne være preget av skurk- og helteforestillinger.³²⁷ En særlig utfordring for Giske var mangel på informasjon til forsvar mot anonyme kilder. Journalister hadde vansker med å skille politisk maktkamp og Metoo-varsler, ettersom kildenes motiver var skjult. Medietrykket medførte vanskeligheter fra å motstå fristelsen til å videreføre andre medieaktørers anonyme kilder. Begrunnelsene var samfunnsnyttene, og at seksuell trakassering ikke lenger kunne bli stilltiende akseptert.³²⁸ Med dette mistet journalistene oversikt over hvor kildeutsagnene stammet fra.

På bakgrunn av kontroversen bruk av anonyme kilder under Metoo-debatten medførte, har et kildeutvalg utpekt av Norsk Presseforbund foreslått flere endringer i VVP. Dette blir drøftet i et senere kapittel i forbindelse med Metoo-debattens presseetiske konsekvenser. Sven Egil Omdal, kildeutvalgets leder, mente journalister forsømte faktasjekker angående påstander om subjektive opplevelser.³²⁹ Han beskyldte dermed mediene for utilstrekkelig kildedokumentering. Et annet medlem av kildeutvalget, journalist Anki Gerhardsen, mente mediens spredning av anonyme påstander om seksuell trakassering førte til at publikum mistet muligheten til å vurdere kildenes troverdighet og underliggende motiver, da de ikke fikk informasjon om hvem som sto bak utsagnene.³³⁰ Bruken av anonyme kilder svekket dermed sannhetsgehalten i medieoppslagene. Jan Stian Vold, nyhetsredaktør i Bergens Tiende, problematiserte den eskalerte bruken av anonyme kilder. «Mitt inntrykk er at bruken av anonyme kilder har eskalert. Kildenes motivasjon forsvinner, deres agenda blir ikke synlig når de er anonyme. Dette er svært trøblete.»³³¹ Han underbygget dermed påstanden om at anonyme kilder skjulte motiver, og undergravde sannhetsgehalten.

Journalist i Nettavisen, Farid Ighoubah, reagerte på VGs bruk av anonyme kilder:

Jeg har seriøst reagert på VGs omfattende bruk av anonyme kilder i politisk dekning, særlig i Giske-saken. [...] Anonyme kilder er ikke ille i seg selv, men når det brukes i et så vanvittig

³²⁶ Bjerke 2016: 129, 179

³²⁷ Bjerke 2016: 239

³²⁸ Orgeret 2019: 9-10

³²⁹ Intervju med Sven Egil Omdal 30.03.2020

³³⁰ Intervju med Anki Gerhardsen 31.03.2020

³³¹ Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 26

omfang i et sakskompleks, er det meget problematisk. [...] vi må være ekstra varsomme med hvilken agenda kilden har. Det er for jævlig i etterkant, da vi fikk vite at støttespillerne til Hadia Tajik gjemmer seg ved å være anonyme kilder. [...] det var en konflikt, en krystallklar maktkamp, og vi i pressen lot oss bruke, alle som en.³³²

Ighoubah støttet således Giskes påstand om at Tajik bedrev maktkamp ved bruk av anonyme kilder, og at pressen ble preget av maktkamp. Med dette var ikke bruken av anonyme kilder problematisk i og for seg, men den eskalerte og overdrevne bruken medførte utfordringer. Ansvarlig redaktør i Nordlys, Helge Nitteberg, støttet også påstanden om at anonyme partskilder ble brukt i maktkamp, der den «gode sak» rettferdiggjorde overdreven anonym kildebruk:

En av de farligste tingene er at vi lett kan bli nyttige idioter i politiske maktkamper, uten å være klar over det selv. Vi så det i Giske-saken, i metoo-sakene, at den gode sak har rettferdiggjort en utstrakt bruk av anonyme kilder. Uten at jeg skal forsvare Trond Giske, gjør dette han ganske forsvarsløs. Du vet ikke hvem motparten er, eller hvilken motivasjon denne har.³³³

Ifølge Lene Skogstrøm, journalist i Aftenposten, var bruken av anonyme kilder problematisk og krevende under dekningen av Giske-saken, særlig med hensyn til kilders troverdighet og ivaretagelse av kildevern.

Jeg synes Metoo og varslings sakene var litt vriene. Da vi hadde disse oppropene, så sjekket vi jo ikke fakta. Hensikten var å vise omfanget av historiene. Men vi var veldig nøye med anonymiseringen. Det virker som en del av presseetikken hadde en tendens til å forsvinne litt over bord, kanskje, akkurat da.³³⁴

Med dette ble anonymisering og kildevern prioritert på bekostning av sannhetsgehalt. Dette ble også sett i VGs sekundære kildebruk. Medievitner Kristin Skare Orgeret intervjuet flere journalister i forbindelse med forskningsprosjektet *Profesjonsdilemmaer i den norske #metoo-dekningen*.³³⁵ En VG-journalist mente utstrakt anonym kildebruk var rettferdiggjort, ettersom anonyme varslere og anonyme kilder med politiske motiver måtte vurderes på ulikt grunnlag.³³⁶

³³² Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 26

³³³ Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 26

³³⁴ Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 26

³³⁵ Orgeret 2019

³³⁶ Orgeret 2019: 9

Jeg synes ikke bruken av anonyme kilder var urovekkende. Det var normal politisk journalistikk. Det er viktig å skille mellom varslerne og anonyme kilder. Som journalist har du en plikt til å ivareta varslere, varslingsstatutten er enormt viktig for journalistikken, det må holdes utenfor. Om vi ser på bruken av anonyme kilder utenom varslerne er det for å avdekke. Det handler om hvordan varslerne blir behandlet internt i partiet og det handler om maktkampen som pågår i det partiet. Det er viktig å avdekke det, og det er ingen annen måte å gjøre det på.³³⁷

Anonyme kilder ble dermed brukt med god hensikt; å avdekke Metoo-debattens budskap.

Kompleksiteten Giske-saken medførte, med politisk maktkamp på den ene siden og Metoo-debatt på den andre var derimot utfordrende for andre redaksjoner. En Aftenposten-journalist uttalte:

I utgangspunktet oppfordrer vi som grunntanke at vi skal vise varsomhet i bruken av anonyme kilder. [...]. Vi bruker anonyme kilder om det ikke er andre måter å få frem saker som har vesentlig samfunnsverdi. Men at det krever en spesiell varsomhet rundt kildekritikken, den må vurderes strengt.³³⁸

Med dette førte Metoo-dekningen til en spenning mellom et ønske om å unngå overdrevet anonym kildebruk, og utøvelse av samfunnsoppdraget gjennom anonym samfunnsmessig relevant informasjon. Medietrykket medførte videreføring av anonyme kilder, og derfor endret flere redaksjoner holdning underveis i prosessen.³³⁹ En NRK-journalist understreket dette: «Vi sa lenge: anonyme historier kjører vi ikke på. Så endret vi det etter en stund. Og så ok, vi kan fortelle noen historier anonymt.»³⁴⁰ Retningslinjene om bruk av anonyme, udokumenterte kilder ble således presset under Metoo-debatten. NRK-journalisten påpekte på den annen side at identifiseringen av varslerne Line Oma og Sunniva Andreassen styrket dekningen, da dette medførte økt grad av troverdighet og tilsvarsmulighet.³⁴¹ Identifiserte kilder styrket på denne måten anonyme kildeutsagn.

Ifølge forsker og sosiolog Hannah Helseth var Metoo-debatten avhengig av anonyme kilder for å belyse temaet. Slik var det i Weinstein-saken, i saken mot «kulturprofilen» i Sverige³⁴², og slik var det i Giske-saken. De som varslet på Giske, ble tvunget til å stå fram i

³³⁷ Orgeret 2019: 9

³³⁸ Orgeret 2019: 9

³³⁹ Orgeret 2019: 9

³⁴⁰ Orgeret 2019: 10

³⁴¹ Orgeret 2019: 10

³⁴² Orgeret 09.07.2019: Saken om «kulturprofilen» omhandler en svensk kriminalsak der Jean-Claude Arnault, med tilknytning til Svenska Akademien, ble dømt for voldtekt.

offentligheten i løpet av mediedebatten. I alle samfunn vil det være en debatt om hva som skal være i offentlighetens interesse, og med Metoo ble dette yringsrommet utvidet, mente Helseth.³⁴³ Metoo-debatten og bruken av anonyme kilder strekte således grensene for samfunnsnyttig informasjon, og bidro slik til normendringer.

Medieviter Paul Bjerke mente den samlede mediedekningen hadde sterke innslag av mediedrev, og at mediene brukte udokumenterte anonyme kilder i alt for stor grad. Bruken av anonyme kilder gjorde det nærmest umulig for Giske å forsvare seg gjennom disse kanalene. Dette ble særlig sett i hvordan pressen videreførte andre redaksjoners anonyme kilder uten å vite hvor de stammet fra.³⁴⁴ Kjersti Stenseng mente den utstrakte bruken av anonyme kilder under Giske-saken var etisk problematisk. Bruken av anonyme kilder bidro til at det ble veldig vanskelig å forsvare seg eller svare på feilaktige påstander som var fremsatt anonymt. Man vet rett og slett ikke hvem som fremsetter den. Stenseng mener også at en del journalister var altfor lite kritiske til sine anonyme kilder og ettergikk påstandene i for liten grad. Dette bidro, ifølge Stenseng, til at usanne og noe upresise utsagn ble stående som sannheter i mediene. Dermed var bruken av anonyme kilder det mest problematiske elementet under Metoo-dekningen.³⁴⁵ Anonyme kilder bidro således til at Giskes tilsvaretsrett ble svekket.

Konklusjon

Basert på disse funnene er det grunnlag til å påstå at overdreven bruk av anonyme kilder presset etiske grenser under Metoo-debatten. Medieaktørens manglende varsomhet ved bruk av udokumenterte anonyme kilder, den deskriptive etikk, avvek dermed med den normative etikken nedfelt i VVP som vektlegger aktsomhet ved bruk av den typen kilder. Uidentifiserte, anonyme kilder uten dokumentering ble brukt i større grad enn tidligere. På samme tid måtte pressen verne om anonyme varsler, og anonyme kilder bidro til å underbygge deres påstander. Samtidig imøtegåelse fra Giske var derimot lite prioritert, grunnet vektlegging av anonymitet og kildevern. I overenstemmelse med Ytrebergs medie- og kommunikasjonsteori, der mediene fungerer som påvirkningskraft, ble mennesker påvirket under Giske-saken til å gi anonyme utsagn, ettersom mediens oppslag fremmet debatt.³⁴⁶ Debatten og konkurransen mediene imellom førte til at journalister tøylet etiske premisser. Denne mer omfattende bruken av anonyme kilder ble derimot så utbredt at ingen bestemte medier kunne felles i PFU under Giske-saken i 2017 og 2018.

³⁴³ Intervju med Hannah Helseth 27.03.2020

³⁴⁴ Intervju med Paul Bjerke 23.12.2019

³⁴⁵ Intervju med Kjersti Stenseng 01.03.2020

³⁴⁶ Ytreberg 2006: 45, 49

Påstand: Pressens personfokus overskygget Metoo-debattens budskap om maktmisbruk

Den fjerde statsmakts viktigste samfunnsoppdrag innebærer å avsløre maktmisbruk, ettersom dette er et demokratisk problem. VVPs punkt 1.4 presiserer at «[d]et er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold.»³⁴⁷ Samtidig skal pressen, ifølge punkt 1.2, fremstille ulike syn.³⁴⁸ Journalister er med dette pålagt å være kritiske, og skal forsøke å formidle sannheten så godt det lar seg gjøre. Er det grunn til å påstå at pressens personfokus overskygget Metoo-debattens budskap om bekjempelse av maktmisbruk?

Påstanden om at dekningen av Giske-saken ble i overkant personfokuset, grunner i Metoo-debattens hovedmål om strukturelle og normangivende endringer i samfunnet. Personfokuset i pressen vendte oppmerksomheten bort fra disse målene da søkelyset ble dreid mot Giskes person og politiske karriere, ifølge journalist Marte Arnesen og medieviter Kristin Orgeret. Personfokuset var særlig sentralt under den politiske Metoo-debatten grunnet navngivning av politikere beskyldt for seksuell trakassering. Omfanget var ulikt noe annet i norske medier.³⁴⁹

«Det enorme personfokuset var det verste. Dette handlet ikke om Trond Giske. Han var bare ett eksempel, jeg ville sette fokus på et alvorlig samfunnsproblem,» uttalte varsler Sunniva Andreassen på konferansen Medieleder 2018 i Bergen.³⁵⁰ Personfokuset var en grunn til at Andreassen hadde gått ut i mediene med navn og bilde, da hun mente mediene fremstilte saken feilaktig gjennom ensidig saksvinkling og bildebruk. Hun ønsket å styrke varslernes troverdighet, ved å gi dem et ansikt å relatere seg til.³⁵¹ «Dette handlet for meg om personer som tar seg til rette og misbruker makt. Det var problemet jeg ville til livs. Men det ble vanskelig når det bare ble oppslag om politisk karriere, stortingskomiteer, hvilke debatter han skulle delta i...»³⁵² understreket Andreassen, som mente personen Giske og hans politiske fremtid ble vektlagt på bekostning av det strukturelle samfunnsproblemet maktmisbruk.³⁵³ «Jeg fikk spørsmål om å kommentere alt det denne personen foretok seg. Det var ikke det jeg hadde lyst til å snakke om.»³⁵⁴ Andreassen mente mediene vurderte saken med utgangspunkt i en feilaktig tolkningsramme. Mediene burde heller fokusert på ansvaret menneskene som

³⁴⁷ Norsk Presseforbund 12.06.2015

³⁴⁸ Norsk Presseforbund 12.06.2015

³⁴⁹ Arnesen & Orgeret 02.05.2018

³⁵⁰ Michalsen 02.05.2018

³⁵¹ Michalsen 02.05.2018

³⁵² Michalsen 02.05.2018

³⁵³ Michalsen 02.05.2018

³⁵⁴ Michalsen 02.05.2018

observerer tilfeller av seksuell trakassering bærer, ifølge Andreassen.³⁵⁵ «Jeg skulle ønske også at vi snakker mer om at vi må slutte å 'snu oss'. I mitt tilfelle var det folk som visste, men ingen spurte, sa eller gjorde noe.»³⁵⁶ Mangelen på reaksjoner fra utenforstående var dermed et sentralt samfunnsproblem mediene burde rettet søkelyset mot. Personfokuset overskygget derimot dette problemet.

Den årlige medieundersøkelsen, lagt frem under mediedagene i Bergen våren 2018, viste at hele to av tre mente Metoo-debatten var i overkant personfokuset. 92 prosent mente mediedebatten derimot var viktig for å begrense seksuell trakassering, og at pressen således avslørte maktmisbruk. Kristin Skare Orgeret ble overrasket over resultatet, ettersom blant annet Sverige, Danmark og Frankrikes Metoo-dekning bar sterkere preg av personfokus.³⁵⁷ 67 prosent som mente Metoo-dekningen var i overkant personfokuset var privatpersoner, mens kun 5-6 prosent journalister og redaktører mente det samme.³⁵⁸ I denne sammenheng har journalister i utgangspunktet mer relevant kunnskap til å bedømme dette enn privatpersoner. Likevel er journalister til en viss grad inhabile, da de kan disponere subjektive holdninger, mens privatpersoner observerer saken fra et utenfraperspektiv.

Ved at seksuell trakassering og maktmisbruk sto øverst på agendaen over en lang tidsperiode i mediene, har nok tema blitt mindre stigmatiserende å samtale om, noe som vil føre til at det blir lettere å omtale slike saker i mediene i fremtiden. Mediene må derimot ta hensyn til alle berørte parters personvern, og finne en balansegang som ikke undergraver det sentrale budskapet, uttalte Helseth.³⁵⁹ Ifølge Ida Eliassen-Coker, sjefredaktør i magasinet ALTSÅ, bidro Metoo-debatten til at pressen for første gang tok varsler om seksuell trakassering på alvor, og avdekket dermed maktmisbruk.³⁶⁰

Konklusjon

Med utgangspunkt i disse utsagnene er det grunnlag til å påstå at den overordnede mediedekningen angående Giske-saken var i overkant personfokuset. Metoo-debattens mål var bekjempelse av maktmisbruk og seksuell trakassering, gjerne gjennom større vektlegging av ansvar. I Giske-saken omhandlet derimot mange av nyhetssakene Giskes politiske karriere og hans rykte som partiminister. Det kan dermed se ut til at mediene til tider forsømte kravet

³⁵⁵ Michalsen 02.05.2018

³⁵⁶ Michalsen 02.05.2018

³⁵⁷ Aftenposten 02.05.2018

³⁵⁸ Arnesen & Orgeret 02.05.2018

³⁵⁹ Intervju med Hannah Helseth 27.03.2020

³⁶⁰ Eliassen-Coker 31.10.2019

i VVP om å fremstille ulike syn. Dette stemmer overens med Ytrebergs medie- og kommunikasjonsteori, i den forstand mediene forvandlet det egentlige innholdet fra å omhandle seksuell trakassering og maktmisbruk, til å fokuseres rundt Giskes privatliv og yrkeskarriere.³⁶¹ Dette stemmer også overens med Richard Sennetts offentlighetsteori om intimitetens tyranni, der offentlige personers private liv blir utbrettet i kommersielle medier.³⁶² Pressen avslørte likevel maktmisbruk, da større deler av publikum ble klar over samfunnsproblemet. På den måten var ikke likestillingskampen forgjeves.

Påstand: Giske ble utsatt for heksejakt

Hadde mediedekningen av Giske-saken kjennetegn av en heksejakt? Begrepet *heksejakt* stammer fra hekseprosessene som foregikk i Europa i perioden omkring 1420-1750. Ettersom vitenskap kan bevise at magi ikke finnes, kan man påstå at uskyldige mennesker fikk overdrevet straff og urettferdig dom.³⁶³ I den grad heksejakt historisk betyr at en falskt anklaget kvinne blir jaktet ned grunnet trusler fra samfunnet, kan det være omstridt å bruke en slik terminologi utenom bokstavelige heksejakter i historievitenskapelig sammenheng. I denne forbindelse ble derimot begrepet uttalt i sammenheng med mediedekningen av Giske-saken, og hans mulighet til å forsvare seg mot offentlige beskyldninger. Ifølge VVPs punkt 4.14 skal «[d]e som utsettes for sterke beskyldninger [...] ha adgang til samtidig imøtegåelse [...],» mens punkt 4.15 vektlegger retten på tilsvar.³⁶⁴ Samtidig imøtegåelse skal virke forebyggende mot feilaktige påstander, mens tilsvar skal virke korrigerende.³⁶⁵ Heksejaktpåstanden ble dermed et spørsmål om presseetiske rettigheter.

Ifølge journalist Sven Egil Omdal kan heksejakt-begrepet benyttes i sammenheng med jakt på en uskyldig person eller overdreven kritikk. Ettersom Giske selv innrømmet og beklaget sine feiltrinn var han åpenbart ikke uskyldig, noe som gjorde påstanden om heksejakt problematisk. Vektlegger man det faktum at Giske var nestleder og mulig statsministerkandidat, var det nødvendig at pressen avdekket hans maktmisbruk. Likevel var deknningen urimelig omfattende med tanke på hva Giske faktisk ble anklaget for. Dette nødvendiggjorde vurdering av mediedekningens psykologiske konsekvenser, og presseetiske

³⁶¹ Ytreberg 2006: 10, 19

³⁶² Gripsrud 2011: 245-246

³⁶³ Hagen 05.08.2019

³⁶⁴ Norsk Presseforbund 12.06.2015

³⁶⁵ Helle & Strømme 2016: 230

problem i forbindelse med dette.³⁶⁶ Heksejaktbegrepet ble dermed også et spørsmål om mediedekningens bredde var i overenstemmelse med sakens alvorlighetsgrad.

«Det minner om heksejakt, men denne gangen er heksen en mann,» uttalte Klassekampens Mai Elisabeth Berg.³⁶⁷ Heksejaktpåstanden bygget på en frykt for medial flokkmentalitet, der pressen mislyktes å belyse anklagene detaljert nok. Det ble utvist empati overfor Giske, ettersom kun et fåtall visste hva han var anklaget for. Varslerne fremsto som den sterke part, da de angivelig satt med kontrollen. Slik tankegang har bidratt til at heksejaktpåstanden har blitt utsatt for anklager om nedvurdering og undergraving av alvorlige varsler.³⁶⁸ Dermed finnes grunn til å påstå at heksejaktpåstanden fremmet tradisjonelle kjønnsnormer, da seksuell trakassering ikke ble tatt tilstrekkelig alvorlig.

I løpet av medieprosessen gikk Giske i forsvarsmodus mot presse, varslere og eget parti. Han tolket den sammenlagte prosessen som en heksejakt. Ifølge Giske var Metoo-debatten preget av en gravejournalistikk der et fåtall partimedlemmer og journalister fra blant annet DN og VG, hadde jobbet sammen for å felle han ved hjelp av en mediekampanje. Bevis lå i hvordan mediene fortløpende hadde hatt kjennskap til konfidensielle varselsaker.³⁶⁹ Giske mente mediernes omfattende dekning fremstilte handlingene mer alvorlig enn det var grunnlag for.

Jeg skjønner ikke hvordan jeg skal romme det spennet [...]. På den ene siden å ta selvkritikk for ting jeg har gjort feil. [...] Men på den andre siden er jeg rasende på dem som har påstått ting som ikke er riktig. De som har føret pressen og vært anonyme kilder og spredd rykter som har skadet dem jeg er glad i, mine aller nærmeste. [...] jeg mener straffen og fordømmelsen har vært helt ute av proporsjoner. Det er vanskelig å være ydmyk for å ha kjørt for fort hvis du straffes som om du har kjørt ned og drept noen.³⁷⁰

Giske påsto med dette at pressen overså etiske bestemmelser, som bidro til en overomfattende medieprosess. Da han sykemeldte seg 22. desember 2017, kritiserte han et overdrevent medietrykk og mangel på muligheter til å forsvare seg.³⁷¹ På sin Facebook-side skrev Giske samme dag: «Jeg er vant med et høyt medietrykk, men i denne saken opplever jeg en ny og annerledes journalistikk, presset har blitt svært vanskelig å bære.»³⁷² Han mente pressens dekning gjorde ham rettsløs, da den var unik og ugjennomtrengelig. Partiets strategi med

³⁶⁶ Intervju med Sven Egil Omdal 30.03.2020

³⁶⁷ Sletteland & Orgeret 2020: 51

³⁶⁸ Sletteland & Orgeret 2020: 48, 51-52

³⁶⁹ Skarvøy & Melgård 2018: 270

³⁷⁰ Njie 2019: 334-335

³⁷¹ Njie 2019: 83

³⁷² Giske 22.12.2017

omvendt bevisbyrde gjorde heller ikke saken enklere, da Giske var ansett skyldig til det motsatte var bevist.

Det bestilles en juridisk vurdering basert bare på den ene siden. Også den lekkes til pressen. Varslerne selv snakker stadig til mediene og får bruke karakteristikk som *trakassering* uten at innholdet er kjent for leserne. Nestlederen er rystet basert utelukkende på den ene siden.³⁷³

Giske påsto han var del av en ordkrig da få hadde kunnskap om varselsakenes detaljer, og han ble nektet å dele egen varselvurdering offentlig.³⁷⁴ «Det er helt Kafka, for *jeg* vet jo hva jeg er anklaget for, og hvem som står bak. Men andre vet det ikke, og jeg får ikke fortelle. Ingen får fortelle.»³⁷⁵ Ifølge Giske var varslerne kvinner i Tajiks nettverk som politisk hadde angrepet han hele valghøsten, og deretter angrepet han på nytt i form av anonyme varsler om seksuell trakassering.³⁷⁶ Giske ønsket derfor å snu det han mente var et ensidig mediedrev basert på usanne varsler. Denne påstanden skulle han underbygge ved hjelp av beviser og vitner han mente kunne motbevise flere varsler.³⁷⁷ Varslene var derimot konfidensielle, og skulle ikke offentliggjøres med mindre varslerne ønsket det. Dermed kunne ikke medieoppslagene vært mer detaljerte enn de allerede var, og Giske ville uansett ha kommet opp i lignende situasjon hadde saken blitt fremstilt annerledes.

Da Giske trakk seg som nestleder 7. januar 2018 begrunnet han avgangen i mediepresset og problemene rundt anonyme kilder og offentlig tilsvar. Varslenes alvor og bruddene på retningslinjene var ikke tatt til betraktning.³⁷⁸ Giske bidro således både til å undergrave varslene og fremstille seg selv som et offer. På en pressekonferanse konkluderte Støre med at Giskes avgang var nødvendig grunnet bruddene på partiets regelverk angående seksuell trakassering. Han hadde, i likhet med resten av partiet, tillit til varslerne, og tok avstand fra Giskes nedvurdering av varslenes troverdighet og alvorlighetsgrad.³⁷⁹ På dette tidspunktet hadde Giske blitt hindret av sykemeldingen til å levere tilsvar. Giskes advokater konkluderte derimot med at et tilsvar ikke var fordelaktig, da det ville legitimere en urell prosess hvor Støre allerede hadde konkludert med at Giske var skyldig i mediene. Støre hadde på sin side

³⁷³ Njie 2019: 110-111

³⁷⁴ Njie 2019: 68-73, 80

³⁷⁵ Njie 2019: 211

³⁷⁶ Njie 2019: 124

³⁷⁷ Njie 2019: 74

³⁷⁸ Zondag, Lydersen & Wernersen 07.01.2018

³⁷⁹ Johnsen, Oterholm, Melgård, Skarvøy & Mosveen 08.01.2018

blitt presset av medietrykket til å konkludere raskt.³⁸⁰ Giske valgte derfor frivillig å unnlate sin tilsvarende, ingen nektet ham å motsi varslene offentlig på egne premisser.

Dette medførte at Støre ble nødt til å felle en dom 15. januar 2018 uten Giskes tilsvarende. Giske mente på sin side at forsøk på å motbevise varslene ville blitt omtalt som undergraving av varslere i mediene.³⁸¹ Støre var klar over at mediekjøret måtte ha vært tungt for Giske. Det fantes derimot ikke dekning for å betegne Giske-saken som en heksejakt, ifølge Støre. Giske hadde tross alt brutt partiets retningslinjer.³⁸² Ifølge Njie var Giske-saken unik, da saker av lignende kaliber hadde blitt håndtert i dialogmøter og konfliktløsning, uten dommer, lekkasjer eller spill.³⁸³ Det var dermed uenighet om varselhåndteringen hadde ført til en heksejaktpreget mediedekning eller ikke. Disse påstandene var preget av subjektivitet da aktørene var direkte berørte i saken.

Njie refererte til den omfattende mediedekningen og Tønne-saken da hun uttalte:

Det er ikke pressen som avsatte Trond, kommer pressefolk til å si. [...]. Man *velger* å trekke seg. Eller man får sparken. *Pressen* avsetter ingen. Men det er bare språklige spissfindigheter. Selvsagt kan man bli tvunget til å gå på grunn av medietrykk. Man kan dø av medietrykk.³⁸⁴

Njie støttet med dette Giskes påstand om at medietrykket avgjorde hans avgang. Ifølge Njie var deres erfaringer med medietrykket verre enn det noen av varslerne hadde opplevd. Journalistenes jakt etter en god historie hadde gått på Giskes bekostning, som ble demonisert i en heltefortelling.³⁸⁵ Hun mente mediedekningen var heksejaktpreget i måten saken ble overdrevet, Giske ble fremstilt som overgriper uten protester og varslere ble trodd uten tvil:

Det er som om dere tror av kvinner ikke kan lyve, ikke kan huske feil, ikke kan drive maktkamp, ikke kan være kyniske. [...] Det er klart det finnes maktmisbruk og overgrep og voldtekter og jøvelskap, men da kan dere ikke si at en upassende vits representerer samme overgrepskultur som en voldtekt.³⁸⁶

Det ble derimot ikke påstått av Giske var uskyldig. Hennes utsagn beviste på den annen side at mediedekningen fikk urimelige konsekvenser sammenlignet med sakens natur. 4. oktober 2019 var Njie gjest på det norske talkshow-programmet Lindmo på NRK for å snakke om

³⁸⁰ Njie 2019: 165-168, 176

³⁸¹ Njie 2019: 217-218

³⁸² Løvlund 25.02.2019

³⁸³ Njie 2019: 194-195

³⁸⁴ Njie 2019: 163

³⁸⁵ Njie 2019: 327-329

³⁸⁶ Njie 2019: 276

boken sin, *Dagbok*. Begrunnelsen var at hun ønsket kontroll over egen historie, i stedet for at en presse hun ikke lenger hadde veldig stor tiltro til skulle sitte på all definisjonsmakt.³⁸⁷ Ifølge Njie var Giske nærmest et tilfeldig offer for Metoo-debatt, ettersom ulike faktorer hadde kolliderte og medført et massivt heksejaktpreget mediedrev:

Jeg tror ikke at en anti-Giske-fløy bestemte hvordan dette skulle ende. Men jeg tror det var et veldig uvanlig samspill mellom flere eksplosive ting som skjedde samtidig. Metoo var selvfølgelig en veldig sterk drivkraft. Man var på jakt etter den store metoo-avsløringen i Norge. Metoo er mye lettere for journalister å snakke om når det er en person. Så var det selvfølgelig maktkamp i partiet etter et veldig dårlig valg. Så var det Trond, som hadde masse rykter på seg om seine kvelder, sjekking og alt det der og ikke minst hadde vært innmari kjepphøy. Han har vært lite ydmyk, stått i mange stormer, men ingen har felt han eller fått han til å legge seg flat. Det er nok gøy å få til det i pressen. Og så er det en veldig uvanlig situasjon hvor noen partiaktører jobber veldig tett med enkeltjournalister. I en maktkamp eller fordi man mener man sammen kan jobbe for å avsløre en fæl person. De fire elementene og sikkert mange flere jeg ikke overskuer eksploderer i en sinnssyk pressestorm. [...] ca. 100 publiserte saker om dagen om Trond, i tillegg til sosiale medier, TV og radio, så det er ganske voldsomt.³⁸⁸

Njie fremmet med dette et standpunkt der varslene ikke kunne ses separat fra maktkamper, medial flokkjakt etter den gode Metoo-historie, rykter angående Giskes sosiale liv, og samarbeid mellom journalister og partimedlemmer. Hun definerte dermed Giske-saken som en heksejakt, ikke en sak angående seksuell trakassering mot unge kvinner.

Rødt-politiker og tidligere journalist i Klassekampen, Mímir Kristjánsson, betegnet Giske-saken som en svertokampanje. Han mente mediedebatten ikke kunne ses separat fra den interne maktkampen i Ap, der partifeller hadde hatt som hensikt å sverte Giske i mediene.³⁸⁹ Han støttet dermed påstandene om heksejakt og maktkamppreg i mediene. «At Ap-nestlederen er glad i både fest og damer er allment kjent. Verre har det vist seg å bevise at han faktisk har gjort noe galt.»³⁹⁰ Arild Rønsen, spaltist i samme avis, kritiserte Sunniva Andreassens anonyme kronikk, der hun hadde navngitt Giske som seksuell trakasserer uten å konkretisere hendelsen. Dette hadde svekket Giskes tilsvarende rett. Slike utsagn bygde på frykt for at såkalte bagatellmessige overtramp skulle overdrives og skade anklagedes navn og

³⁸⁷ Lindmo 04.10.2019

³⁸⁸ Lindmo 04.10.2019: 39:58-43:05

³⁸⁹ Sletteland & Orgeret 2020: 52

³⁹⁰ Sletteland & Orgeret 2020: 48

rykte.³⁹¹ Filmskaper Lars Daniel Jacobsen betegnet Metoo-debatten som «[e]n salig blanding av virkelige overgrep og bagatellmessige opplevelser [...] i en stor heksegryte hvor alt er like illeluktende.»³⁹² Mediedekningen burde med dette vært mer nyansert i formingen av Giske-saken.

Mediene hadde mislyktes å skille alvorlige overgrep og mindre alvorlige tilfeller av trakassering. Dette bidro til at publikum hadde fått inntrykk av at Giskes overtramp var alvorligere enn det var grunnlag til å påstå. Slik ble Giske nærmest stemplet som en overgriper.³⁹³ Sjefredaktør i Dagens Perspektiv, Magne Lerø, uttalte:

Varslene mot Giske ble tolket i lys av Hadia Tajiks ord om at hun som jurist var rystet over det hun hadde fått kjennskap til. Det ble av folk flest oppfattet som at det dreide seg om alvorlige overgrep.³⁹⁴

Tajik, som støttet varslene, hadde med dette fått definisjonsmakten i mediene. Nationen-kommentator Erling Kjekstad kritiserte også mediens unøyaktige dekning basert på fragmenter av en mer kompleks saksgang:

Metoo-bevegelsen fikk sitt hittil største trofé i Norge da Trond Giske falt fra maktens tinder denne uka. De konkrete hendelsene som førte til Giskes fall, vet vi som tilhører «folk flest» egentlig fint lite om. Vi er henvist til å tro. Tro på varslene, som stort sett er anonyme. Tro på vurderingene som er gjort av Jonas Gahr Støre og hans lille krets i Arbeiderpartiets Oslomiljø. Derfor hviler det en aura av Kafka over saken. Prosessen er intern og tildekket. Gapestokken er offentlig.³⁹⁵

Publikums egentolkninger skapte dermed en prosess kjennetegnet av heksejakt. Mediedekningen ble i flere tilfeller omtalt som en Kafka-prosess³⁹⁶, da Giske fremsto rettsløs. Spenningsforholdet politikk og rettsvitenskap sto sentralt i heksejaktpåstanden. Jurist Ole-Gjems Onstad viste til menneskerettskonvensjonens krav om at alle tiltalte har rett på rettferdig behandling, da han påpekte at Metoo-debatten beviste at dette ikke var en allment akseptert verdi.³⁹⁷ Forholdet forbrytelse og straff ble også vektlagt. Anklagene ble ansett som mindre alvorlige enn mediens fremstilling. Beklagelse og mediedrev utgjorde en rettferdig

³⁹¹ Sletteland & Orgeret 2020: 48

³⁹² Sletteland & Orgeret 2020: 48

³⁹³ Sletteland & Orgeret 2020: 48

³⁹⁴ Sletteland & Orgeret 2020: 48

³⁹⁵ Sletteland & Orgeret 2020: 69

³⁹⁶ Vestli 29.01.2020: Denne betegnelsen stammer fra Franz Kafkas roman, *Prosessen*, fra 1925. En slik prosess henviser til en umulig kamp mot et ugjennomsiktig byråkratisk system.

³⁹⁷ Sletteland & Orgeret 2020: 70-71

dom.³⁹⁸ Dermed var tapet av nestlederstillingen unødvendig, ifølge heksejaktpåstanden. Dette henviste til et avvikende perspektiv sammenlignet med varslernes krav på ytterligere konsekvenser.

Tidligere forbundsleder i LO og Ap-politiker Leif Sande mente Giske ble utsatt for maktkamp i partiet og mediene. Han ønsket ikke å bagatellisere seksuell trakassering, men mente Giske var blitt urettmessig fremstilt som et symbol på en ukultur. Helt siden valgnederlaget i september 2017 var Giske blitt utsatt for en hekseprosess der målet var å avsette han. Støre hadde fremstilt Giske som en forbryter ved å konkludere med at Giske hadde begått seksuell trakassering, og i teorien brutt likestillingsloven. Giske-saken ble med dette fremstilt som en mediekampanje der målet var å bli kvitt en stor konkurrent og trussel mot andre politikere som ville opp og frem i Ap.³⁹⁹ Således ble maktkamppåstanden benyttet som et tilskudd til å betegne Giske-saken som en heksejakt, der varsler ble påstått å bli brukt med hensikt å felle en politisk utfordrer.

Ifølge tidligere redaktør i Bergensavisen, Olav Terje Bergo, hadde Giske-saken kjennetegn av heksejakt. Han mente derfor at PFU burde gjort en helhetlig vurdering av mediedekningen, ettersom «[h]ele punkt 1 i Vær Varsom-plakaten om pressens samfunnsrolle settes på prøve når nestlederen i et stort politisk parti blir forsøkt fjernet fra sitt tillitsvern gjennom utspill i nyhetsmediene.»⁴⁰⁰ Det tidligere medlemmet av AUFs sentralstyre mente summen av alle medieoppslagene ble for omfattende. Bergo henviste til partipressen, da han påpekte at politiske maktutspill dominerte i nyhetsbildet. Pressen brøt dermed VVPs punkt 1.4 som tilsier at pressen har plikt til å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle, ifølge Bergo.⁴⁰¹

[...] noen av de titlene og spissformuleringene jeg har sett, har gått lenger enn jeg tror det har vært saklig grunnlag for. Og når du har få og delvis motstridende fakta, og fakta du kanskje må gjette på, så går du ut på tynnere og tynnere is som redaktør. Isen har nærmest vært usynlig i noen av de oppslagene jeg har sett. I partijournalistikkens tid var dette hverdagskost for norsk presse, men det ble utryddet av min generasjon redaktører og journalister. I denne saken mener jeg vi ser tendenser til det samme igjen. Det er et gammelt udyr som reiser hodet igjen, slik jeg ser det.⁴⁰²

³⁹⁸ Sletteland & Orgeret 2020: 71-72

³⁹⁹ Sørzdahl 29.12.2017

⁴⁰⁰ Kampanje.com 04.01.2018

⁴⁰¹ Kampanje.com 04.01.2018

⁴⁰² Kampanje.com 04.01.2018

Med dette utsagnet henviste han til maktkamp innad i Ap, hvor mediene angivelig ble regissert av politikeres motstridene agendaer. Bergo stilte seg også kritisk til mediernes bruk av anonyme kilder. Han mente flere medier brøt VVPs bestemmelser om at kildene som hovedregel skulle identifiseres, samt punktet angående aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder. Ulike syn kom heller ikke tilstrekkelig til uttrykk, ifølge Bergo. Dette kunne begrunnes i udetaljerte anonyme utsagn, og mangel på samtidig imøtegåelse.⁴⁰³

Slik det ser ut, samarbeider noen varslere med noen nyhetsmedier på en slik måte at deltakelsen i den offentlige diskusjonen begrenses. Særlig alvorlig er det at Trond Giske avskjæres fra å forsvare seg konkret, fordi det konkrete innholdet i varslene er fortrolig.⁴⁰⁴

Med dette var mediedekningen ensidig, grunnet ukonkrete anonyme uttalelser med mangel på motsvar. Bergo påpekte at dette «skaper en informasjonssituasjon som gir grobunn for rykter om og en hekseprosess mot Trond Giske.»⁴⁰⁵ Hadde varslene vært identifiserte og varselinnholdet offentliggjort, ville Giske hatt større mulighet til å avgi tilsvar. Ifølge Bergo åpnet mediedekningen for spekulasjoner og ryktekampanjer i Giskes disfavør. Bruken av anonyme kilder førte til en ordkrig mellom Giske og ukjente mennesker med ukjente opplevelser. Han mente Metoo-debatten hadde tilfredsstillende effekt da varslere sto frem i media og fortalte sine historier.⁴⁰⁶ Dette åpnet i større grad for tilsvar og korrigerings. På samme tid ga åpenheten varslene mer legitimitet hos publikum.

Redaktørene Gard Steiro i VG, Kirsti Husby i Adresseavisen og Tone Tveøy Strøm-Gundersen i Aftenposten forsvarte mediedekningen av varslings sakene mot Bergos heksejaktpåstander.⁴⁰⁷ Ifølge VGs Steiro, måtte avdekningen av kritikkverdige forhold i form av maktmisbruk prioriteres. Bruk av anonyme kilder var dermed et nødvendig virkemiddel for oppnåelse av samfunnsoppdraget. «Om Giske ikke lenger har partiets tillit, er det formodentlig fordi hans handlinger er uforenelige med vervet som nestleder, ikke utspill i VG,» understreket Steiro.⁴⁰⁸ Ifølge Steiro måtte varslene, ikke Giske, anses som den svake part. Med dette handlet VG i overensstemmelse med VVPs punkt 1.5, der pressen påkreves å

⁴⁰³ Kampanje.com 04.01.2018

⁴⁰⁴ Kampanje.com 04.01.2018

⁴⁰⁵ Kampanje.com 04.01.2018

⁴⁰⁶ Kampanje.com 04.01.2018

⁴⁰⁷ Fossbakken & Jerijervi 04.01.2018

⁴⁰⁸ Fossbakken & Jerijervi 04.01.2018

beskytte varslere fra overgrep fra offentlige myndigheter. Derfor mente Steiro VG fulgte god presseskikk.⁴⁰⁹ Varslerne og pressens samfunnsoppdrag var således VGs førsteprioritet.

Hovedregelen er at kildene skal være åpne, men vi har forståelse for at direkte berørte velger å ikke stå frem med fullt navn i en sak som denne. [...]. Det har også vært nødvendig å bruke anonyme kilder for å belyse uenigheten om behandlingen av varselet. Vi vurderer da om opplysningene disse kildene gir er etterprøvbare, hvilke motiver de har for ikke være åpne, og om informasjonen som tilføres sakskomplekset har offentlig interesse.⁴¹⁰

VG hadde med dette utøvd forsvarlig presseskikk, ved å ta til betraktning de anonyme kildenes agendaer og offentlighetens interesse. Til tross for at det helhetlige nyhetsbildet virket belastende på Giske og hans familie, slik Bergo hadde presisert, måtte varslernes budskap om bekjempelse av seksuell trakassering prioriteres. Steiro tok derfor avstand fra Bergos maktkamppåstand.⁴¹¹ Heksejaktpåstanden ble slik nedvurdert ved hjelp av konstruktive begrunnelser.

Strøm-Gundersen, nyhetsredaktør i Aftenposten, påpekte at mediets journalistiske utgangspunkt og prioritet var systemkritikk gjennom analyser av Aps varselhåndtering. Ifølge Strøm-Gundersen var bruken av anonyme kilder under Metoo-debatten godt begrunnet, ettersom kun åpne kilder ville avgitt utilstrekkelig informasjon i den taushetsbelagte saken Metoo-debatten representerte. De anonyme kildene ble derimot forsøkt supplert med systemplassering og agenda.⁴¹² Dette viste til en nøye kildekritikk der formålet var bekjempelse av ukulturen Metoo-debatten representerte, ikke en intendert politikerjakt.

Sjefredaktør i Adresseavisen, Husby, mente deknningen av Giske-saken representerte en signifikant del av pressens samfunnsrolle.⁴¹³ Dermed kunne ikke saken overses av mediene. Alle parter måtte prioriteres gjennom samtidig imøtegåelse, og anonyme kilder måtte granskes.

For vår del er det ekstremt viktig å få saken belyst fra alle sider, der alle parter har rett til å komme med sin versjon. Vi har vært svært varsom med å viderebringe detaljerte sterke beskyldninger fra anonyme kilder vi ikke kjenner identiteten til og kan stille kontrollspørsmål til. Samtidig er vi opptatt av å tilby samtidig imøtegåelse.⁴¹⁴

⁴⁰⁹ Fosbakken & Jerijervi 04.01.2018

⁴¹⁰ Fosbakken & Jerijervi 04.01.2018

⁴¹¹ Fosbakken & Jerijervi 04.01.2018

⁴¹² Fosbakken & Jerijervi 04.01.2018

⁴¹³ Fosbakken & Jerijervi 04.01.2018

⁴¹⁴ Fosbakken & Jerijervi 04.01.2018

Bruken av anonyme kilder ble, av Adresseavisen, begrunnet i tabu- og skambelagte historier som bidrag i en normendrende debatt. Ifølge Husby tok avisen kontinuerlig hensyn til Giskes sykemelding. Hun tok også avstand fra Bergos påstand om partipolitiske bindinger.⁴¹⁵

Generalsekretær i Norsk Presseforbund, Elin Floberghagen, var derimot enig i Bergos påstand om et problematisk medieomfang og mangelfull tilsvarerett. Hun ønsket derimot ikke å ettergå Bergos forslag om å benytte initiativretten for å slik få saken vurdert av PFU.⁴¹⁶ Det ble med dette ikke vurdert brudd på god presseskikk.

Forskeren Hannah Helseth var kritisk til heksejakt-stemplingen av Metoo-saken mot Giske, men mente likevel at det var viktig å være på vakt over hva et samlet mediefokus over tid gjorde med Giske. Likevel måtte det understrekes at Giske som politiker sto i en særstilling. Han var en tillitsperson som hadde misbrukt sin makt, som det var i pressens mandat å avdekke.⁴¹⁷ Med dette er det grunn til å påstå at heksejakt-påstanden var overdrevet, ettersom pressens samfunnsoppdrag besto i avdekning av kritikkverdige forhold og kontroll av myndighetene. Medieomfanget var på den annen side urimelig omfattende.

Konklusjon

Basert på disse funnene ser det ut til at heksejakt-påstanden stammer fra personer med tradisjonelle kjønnsnormer og tilknytning til Arbeiderpartiet eller Giskes nettverk. Dermed er dette personer som helst tar Giskes side over varslene, de tok bokstavelig talt Giskes parti. Bemerkelsesverdig er det også at det var flest menn som mente Giske ble utsatt for en medial heksejakt. Dette med unntak av Giskes daværende samboer Haddy Njie. Giske selv mente mediernes dekning var ensidig og unyansert, hvor han selv ble fremstilt som en voldtektsforbryter. Han mente de ukonkrete anonyme uttalelsene gjorde ham rettsløs. Kravene om samtidig imøtegåelse og tilsvarerett ble derimot avslått av Giske grunnet sykemelding, uvilje mot prosessen i partiet og skepsis til avissakenes sannhetsgehalt. Er det med dette grunnlag for å påstå at Giske ble utsatt for en heksejakt? Mitt svar som historiestudent er nei. Mediene utførte sitt samfunnsoppdrag ved å avsløre kritikkverdige forhold. Kanskje ikke på beste måte med tanke på den noe overdrevne bruken av anonyme kilder. Dekningen var også i overkant omfattende. Mediedekningen bidro likevel til at saken fikk passende konsekvenser da Giske måtte avtre fra sine tillitsverv. Det ble feil å beskrive en mediedebatt om seksuell trakassering, der den såkalte heksen er en mann som beviselig har misbrukt sin makt overfor kvinner, som en heksejakt. De virkelige ofrene og svake parten i denne saken var varslene,

⁴¹⁵ Fossbakken & Jerijervi 04.01.2018

⁴¹⁶ Fossbakken & Jerijervi 04.01.2018

⁴¹⁷ Intervju med Hannah Helseth 27.03.2020

ikke Giske. Det er dermed ikke grunnlag til å påstå at mediene forvandlet Giske-saken til en heksejakt.

Påstand: Giske ble forhåndsdomt

Ifølge VVPs punkt 4.5 skal pressen «unngå forhåndsdomming i kriminal- og rettsreportasje. Gjør det klart at skyldspørsmålet for en mistenkt, anmeldt, siktet eller tiltalt først er avgjort ved rettskraftig dom.»⁴¹⁸ Pressen skal med dette unngå forhåndsdomming for å slik hindre påvirkning av saksbehandlingen, da dette kan føre til en uriktig og forhastet konklusjon. Punkt 4.7 vektlegger at journalister må vise varsomhet ved «bruk av navn og bilde og andre klare identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige og straffbare forhold.»⁴¹⁹ Med klanderverdige forhold menes uetiske og kritikkverdige forhold, slik Giske-saken kan betegnes som.⁴²⁰ Journalister møtte derfor dilemmaer ved ivaretagelse av samfunnsoppdraget på den ene siden og hensynet til personvernet på den andre. Utfordringen besto i hvorvidt Giske skulle navngis i sammenheng med varsler om seksuell trakassering. Er det med dette grunn til å påstå at navngitte Giske ble forhåndsdomt?

Innad blant annet i Aftenpostenredaksjonen ble det gjort en vurdering om hvorvidt Giske skulle navngis. Hovedsakelig unngås navngivning så godt det lar seg gjøre. I dekingen av Giske-saken fantes derimot flere grunner til å navngi.⁴²¹ For det første hadde publikum rett på informasjon om kritikkverdige handlinger begått av en demokratisk valgt tillitsperson. Publikum måtte informeres om tillitsbrudd. Et annet argument omhandlet samfunnsbeskyttelse og forebygging av personforvekslinger. Samfunnet måtte beskyttes gjennom identifisering. Et tredje argument omhandlet avsløring av maktmisbruk. Slik ble samfunnsoppdraget angående avdekning av kritikkverdige forhold prioritert på bekostning av gjerningspersonens personvern.⁴²² Med dette er det grunn til å påstå at spillereglene hadde vært annerledes om Giske-saken hadde forløpt på et tidligere tidspunkt, utenom Metoo-debatten, ettersom seksuell trakassering ble oversett i større grad. Metoo-debatten medførte dermed en normendring for når det var rett å navngi og ikke.

På NRK- programmet Lindmo vurderte journalist Haddy Njie mediedekningen som forhåndsdommende, da hun mente Giske urettmessig hadde blitt betegnet som en seksuell trakasserer: «Nå betyr det å få metoo-anklager mot seg at man er en trakasserer. Og seksuell

⁴¹⁸ Norsk Presseforbund 12.06.2015

⁴¹⁹ Norsk Presseforbund 12.06.2015

⁴²⁰ Helle & Strømme 2016: 164-165

⁴²¹ Orgeret 2019: 10

⁴²² Orgeret 2019: 10-11

trakassering er et lovbrudd. Da er det helt feil.»⁴²³ Njie ga inntrykk av at mediene forhåndsdomte Giske ved å ta parti med varslerne. Denne påstanden underbygde hun ved å vise til hvordan mediene hadde publisert ubehandlede varsler uten bevis eller foregående etterforskning av versjonenes troverdighet.⁴²⁴ Njie var også kritisk til at pressen hadde tatt utgangspunkt i Støres utsagn om at varslene var alvorlige, og handlet om ubehagelig omgang av seksuell karakter.⁴²⁵ Med dette mente Njie at likebehandlingsprinsippet hadde blitt tilsidesatt, da partiets strategi ved omvendt bevisbyrde hadde gjort Giske nærmest rettsløs i parti og medier.⁴²⁶ 24. januar 2018 skrev hun til Støre:

Proessen i partiet har vært en like stor påkjenning for Trond og meg som det ekstreme og ensidige trykket fra pressen. Den har vært uforutsigbar, tilfeldig, og ensidig til det absurde, med fullstendig mangel på rettsprinsipper. [...] Når dere nå likevel insisterer på å konkludere i hver sak, med utgangspunkt i at varslere ikke lyver, og at bevisbyrden ligger på Trond, vil jeg fortelle at vi vil komme med bevis på at en av varslerne kommer med usannheter i sitt varsel.⁴²⁷

Mediedekningen hadde med dette fremstått ensidig og dømmende, da mediene hadde tatt utgangspunkt i partiets hensyn til varslerne. Det er grunn til å påstå at mediene gjorde rett i å prioritere varslerne, da de var den svake part i saken.

Partiet trodde varslerne uten forbehold, og Giske ble beskyldt for brudd på partiets retningslinjer mot seksuell trakassering i fem varselsaker.⁴²⁸ Aftenposten skrev derimot: *Giskes advokater: Han har «fysiske bevis og vitnebevis». Støre konkluderte før de ble lagt frem.*⁴²⁹ Dette tilsa at Giske ble bedømt som seksuell trakasserer i presse og parti før han fikk gitt sitt tilsvarende. Som tidligere beskrevet hadde Giske avstått fra å avgi offentlig tilsvarende tidligere, men hadde delt sine meninger via sosiale medier. Dermed er ikke dette tilstrekkelig bevis til å påstå at han ble forhåndsdomt.

I starten av 2019 stilte Giske og Njie opp på TV2-programmet *Vårt Lille Land*, hvor de beskrev egne synspunkter på mediedekningen.⁴³⁰ Giske mente mediedekningen medførte tap av kontroll, ettersom mediene forhåndsdomte på bakgrunn av anonyme kilder.

⁴²³ Lindmo 04.10.2019: 43:16-43:39

⁴²⁴ Njie 2019: 150-151

⁴²⁵ Njie 2019: 81-82

⁴²⁶ Njie 2019: 193-194

⁴²⁷ Njie 2019: 261-262

⁴²⁸ Njie 2019: 266

⁴²⁹ Spence, Kagge & Ask 26.01.2018

⁴³⁰ TV2 25.04.2019

Jeg tror jo at det på mange måter hadde vært bra for meg om folk hadde visst hva det var. Jeg hadde bedt om unnskyldning, men man visste jo fortsatt ikke om det var i skalaen et kyss på et nachspiel eller en sovevoldtekt.⁴³¹ Og så opplevde jeg egentlig at alle grenser var borte. Det fantes ingen terskel lenger for hva som kunne komme på trykk. Det var ikke noe krav om noe dokumentasjon eller to kilder. De kunne egentlig si hva som helst, anonymt, og det gikk rett ut. I hvert fall i noen medier.⁴³²

Giske problematiserte dermed anonymiseringen av varselinnholdet, og oppfattet dette som forhåndsdomming da publikum ble overlatt til egentolkning. Han mente pressen forhåndsdomte ved å ta Tajik på ordet om at varslene var rystende lesning sett i juridisk lys.

En jurist sa til meg: Som jurister blir vi jo ikke rystet av lovbrudd. Det er hverdagen til en jurist. Hvis du blir rystet som jurist, da er det ikke bare lovbrudd, men veldig alvorlige lovbrudd. Det etterlater jo helt åpenbart et inntrykk som veldig mange kommentatorer og pressefolk tok utgangspunkt i og som gjorde at stormen ble enormt stor.⁴³³

Med dette ble varseldekningen overdrevet, da Giske nærmest ble anklaget for alvorlige udefinerte lovbrudd. Njie mente pressen tilsynelatende tilfeldig utpekte Giske som objekt for en forhåndsdommende journalistikk, basert på udokumenterte rykter. Metoo-debatten hadde gitt en mulighet til å avsette en topp-politiker.

Jeg tror det var en veldig uvanlig synergi av noen journalister drevet av forskjellige ting, noen drevet av at de var opptatt av #metoo, av å gjøre det rette, av å avsløre en de mente hadde gjort fæle ting. Noen drevet av at det selger godt. Noen drevet av at det alltid er gøy å avsette en topp-politiker, særlig en som har vært i så mange stormer og vært så lite ydmyk som Trond har vært. Og det er så massive lekkasjer innenfra partiet at ting som egentlig bare skal være i ledelsen, går rett til redaksjoner. Helt uten grenser. Også uten at pressen egentlig kjente til hva som lå i varslene.⁴³⁴

Pressen måtte på sin side avdekke kritikkverdige forhold, og ta hensyn til varslernes personvern.⁴³⁵ Derfor var dekningen av saken og anonymiseringen av varselinnholdet legitim.

Giske mente tre hundre medietreff per dag illustrerte et intenst mediedrev, der han selv ble forsvarsløs mot ulike kritiske stemmer.⁴³⁶ Særlig gjaldt dette dekningen av saken der Tajik

⁴³¹ TV2 25.04.2019: 17:16-17:45

⁴³² TV2 25.04.2019: 22:53-23:34

⁴³³ TV2 25.04.2019: 19:32-20:05

⁴³⁴ TV2 25.04.2019: 23:33-24:33

⁴³⁵ Norsk Presseforbund 12.06.2015

⁴³⁶ TV2 25.04.2019: 24:33-25:03

leste opp varselsaker på sentralstyremøtet 2. januar.⁴³⁷ «Jeg sitter i stuen og plutselig ser jeg at det står live på VG hva som foregår i sentralstyret, hvor det blir åpenbart prosedert på at det er alvorlige og forferdelige saker. Og jeg sitter jo her.»⁴³⁸ Medietrykket kunne med dette gått ut over Giskes rettsikkerhet, da sakene måtte behandles i raskt tempo.

[...] derfor såne saker ikke skal livestreames i pressen, for at de som skal håndtere det skal få god tid til å gjøre det ordentlig. Og jeg tror nok det preget behandlingen til Jonas også, at han hadde et enormt trykk fra kommentatorene i mediene, han hadde internt trykk fra enkelte, det var på forsiden dag etter dag. Det måtte på en måte settes et punktum, koste hva det koste ville.⁴³⁹

Det er med dette grunn til å påstå at navngivningen og medietrykket påvirket og fremskyndte saksbehandlings konklusjoner, til tross for at pressens deskriptive etikk ikke avvek fra den normative nedfelt i VVP.

Ifølge sjefredaktør i Dagens Perspektiv, Magne Lerø, var mediernes dekning ensidig, da journalister hadde benyttet Tajiks utsagn⁴⁴⁰ som referansepunkt, og slik fremstilt Giske som overgriper uten å spesifisere anklagene.⁴⁴¹ Han var derfor enig med Giske og Njies oppfatninger av saken. Aps Stortingsrepresentant fra Trøndelag, Kirsti Leirtrø, mente Giske hadde blitt forhåndsdomt i den grad pedofile hadde større rettsvern. Bruken av anonyme kilder var uforsvarlig, noe som hadde medført et omfattende og unyansert medietrykk. «Når hele Norge tror at vedkommende er en voldtektsforbryter uten at det foreligger en politianmeldelse, så blir bildet ganske feil,» uttalte Lertrø om Giske-saken.⁴⁴² Fylkesleder i Trøndelag Ap, Karianne Tung, var enig med Leirtrø om at Giske var blitt forhåndsdomt i mediene. Hun mente Giske hadde stått rettsløs, og uten mulighet til å forsvare seg. «Måten anonyme kilder har lekket fra stortingsgruppen og hvordan mediene har brukt dette bevisst har bidratt til en helt tydelig fremstilling og at Trond er blitt forhåndsdomt,» uttalte Tung om medieprosessen.⁴⁴³ DN's Kjetil Alstadheim motsatte seg derimot påstanden om forhåndsdomming, ved å henvise til at Giske hadde fått innsyn i varslene. I tillegg hadde han forsvart seg i møte med Støre og offentlig via Facebook. At han ikke hadde avgitt formelt

⁴³⁷ TV2 25.04.2019: 28:12-28:49

⁴³⁸ TV2 25.04.2019: 29:14-29:26

⁴³⁹ TV2 25.04.2019: 32:22-32:54

⁴⁴⁰ Tajik 22.12.2017: Tajik hadde skrevet på sin Facebook-side at hun som jurist hadde blitt rystet av innholdet i noen av varslene.

⁴⁴¹ Lerø 16.10.2019

⁴⁴² Elnan 08.01.2018

⁴⁴³ Elnan 08.01.2018

tilsvar var Giskes eget valg.⁴⁴⁴ Tilsvarspåskuddet var dermed ingen legitim underbygning av påstanden om at Giske var blitt forhånds dømt.

Ifølge medieiviter Svein Brurås var mediernes navngivning av Giske nødvendig for å avdekke kritikkverdige forhold utført av en offentlig tillitsperson. På samme tid mente Brurås at de ulike medieaktørene burde sett lenger enn innad i egen redaksjon, da Giske-saken fikk preg av mediedrev og demonisering av Giskes person.⁴⁴⁵ Påstanden var dermed nyansert, da en omfattende mediedekning ikke nødvendigvis betydde at Giske ble forhånds dømt. Ifølge forsker og sosiolog Hannah Helseth kunne ikke Metoo skjedd om ikke noen hadde vært villig til å fremme offentlige anklager. Uten de offentlige anklagene mot Harvey Weinstein som igjen førte til at flere millioner delte emneknaggen #metoo med sin historie hadde ikke fenomenet seksuell trakassering fått den oppmerksomheten, og ofrene måtte ha båret skammen sin i stillhet.⁴⁴⁶ Den typen forhånds dømming hun refererte til var derimot ikke i uoverensstemmelse med VVP, men var nødvendig for oppdagingen av det strukturelle problemet, og for en utvikling i den samfunnsmessige debatten.

I en gallupundersøkelse gjennomført 11. januar 2018 av InFact Norge for Nordlys og Nettavisen, mente hele 31,1 prosent at Giske hadde blitt forhånds dømt. Flere, 42,1 prosent, mente derimot mediene hadde behandlet Giske rettferdig. Flere menn enn kvinner mente han ble forhånds dømt, 46 mot 38 prosent. Det var i aldersgruppen 30-44 år og blant Ap-velgerne flesteparten mente Giske ble forhånds dømt. Sterkest sympati fikk Giske fra sine hjemtrakter i Midt-Norge, hvor bare 34,7 prosent mente han hadde blitt rettferdig behandlet. I resten av Norge mente de fleste at Giske hadde fått rettferdig mediebehandling.⁴⁴⁷ Slik så undersøkelsens resultater ut:

	Mann	Kvinne	Total
Forhånds dømt	35,5 %	26,7 %	31,1 %
Rettferdig behandling	41,6 %	42,7 %	42,1 %
Vet ikke	23,0 %	30,6 %	26,8 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %

⁴⁴⁴ Elnan 08.01.2018

⁴⁴⁵ Johansen & Gjestvang 12.08.2018

⁴⁴⁶ Intervju med Hannah Helseth 27.03.2020

⁴⁴⁷ Stavrum & Lilleås 12.01.2018

Tabell 1.⁴⁴⁸

Ifølge medieviser Eli Skogerbø ga ikke undersøkelsen grunnlag til å påstå at Giske hadde blitt forhånds dømt.⁴⁴⁹ Med dette kan det konkluderes med at Giske fikk noenlunde rettfærdig mediebehandling. Ifølge medieviser Paul Bjerke fantes det ikke grunnlag for å påstå at Giske ble forhånds dømt, da saken ikke dreide seg om brudd på norsk straffelov.⁴⁵⁰ Dette ga likevel problemer i Giske-saken da det gjaldt beskyldninger om seksuell trakassering som tilsvarer brudd på likestillings- og diskrimineringsloven.⁴⁵¹ På tross av dette fantes ingen grunn til å påstå at Giske ble forhånds dømt. Det ble mer rett å påpeke at mediedekningen var omfattende i betydningen overdreven bruk av anonyme kilder i samvær med navngivning.

Konklusjon

Basert på disse funnene er det ikke nok grunnlag til å påstå at Giske ble forhånds dømt av pressen. Påstandene om forhånds dømming stammet i stor grad fra Giskes sympatier og partifeller, folk som i stor grad bokstavelig talt tok Giskes parti. Partiet konkluderte med at Giske hadde utført seksuell trakassering uten å anmelde hendelsene. Dermed handlet saken kun om klanderverdige forhold og brudd på partiets retningslinjer. Medietrykket påvirket derimot partiledelsen til å agere raskere enn hva som hadde vært mer ansvarlig i en slik vurderingsprosess, noe som kunne gått sterkere ut over konklusjonens konsekvenser. Navngivningen var godt argumentert av pressen, da dette var et bidrag for å avsløre maktmisbruk utført av en offentlig tillitsperson. Metoo-debatten hadde gitt et større spillerom på denne arenaen. Dermed forekom ingen avvik fra VVP i denne sammenheng. Presseaktører publiserte derimot anonyme beskyldninger om navngitte Giske, uten å konkretisere anklagene, noe som gjorde det vanskelig for Giske å forsvare seg. Som sett tidligere i teksten hadde han derimot offentlige plattformer i sosiale medier hvor han delte sine meninger, så helt forsvarsløs var han ikke. I ettertid har han også fått uttalt seg på TV-intervju og gjennom Njies publiserte dagbok.

Bar Vulkan-saken – dansevideo på avveie

Den 16. Februar 2019 var Giske ute på bar Vulkan sammen med Trøndelag Aps valgkomiteleder. Noen dager senere, da Giske skulle bli innstilt til nytt toppverv i Trøndelag Ap og landsstyret, mottok Stenseng en ny bekymringsmelding om Giske. Fagforeningsleder Knut Sandli hadde sendt inn meldingen etter å ha sett en dansevideo av Giske og 27-år

⁴⁴⁸ Tabell hentet fra Stavrum & Lilleås 12.01.2018

⁴⁴⁹ Stavrum & Lilleås 12.01.2018

⁴⁵⁰ Intervju med Paul Bjerke 23.12.2019

⁴⁵¹ Likestillings- og diskrimineringsloven 2017: §1

gamle Sofie på Bar Vulkan i Oslo. Opprinnelig var dansevideoen et harmløst Snapchatopptak Sofie hadde sendt til ei venninne i fagforeningen. Venninnen hadde vist videoen til andre kontakter i fagforbundet, og slik endte den opp hos Sandli. Han begrunnet bekymringsmeldingen med at han ville skåne kvinnene fra medieomtale og Giskes maktmisbruk. Da det kom frem i lyset at dansevideoen tvert imot var harmløs moro, beklaget Sandli bekymringsmeldingen og trakk seg fra sine tillitsverv i fagforeningen.⁴⁵² Slik forlenget en i utgangspunktet ikke-sak medieprosessen mot Giske.

VGs journalist Lars Joakim Skarvøy ønsket å lage en nyhets sak basert på dansevideoen og bekymringsmeldingen, dette på tross av at Sofie flere ganger hadde understreket at hendelsen var uproblematisk. Skarvøy siterte Sofie: «Vi danset og hadde det hyggelig, så ble det litt mye, så jeg og venninnen min dro derfra.»⁴⁵³ Dette til tross for at Sofie kun hadde godkjent sitatet: «Vi danset og hadde det gøy, men det var ikke noe mer.»⁴⁵⁴ Et sitat som beviste at Sofie ikke oppfattet møtet med Giske som upassende.

Verdens Gang felt i PFU

Sofie klaget inn Bar Vulkan-saken til PFU, og VG ble felt på fem punkter i VVP. Sofie mente hun hadde blitt feilsitert, og at journalisten hadde forsøkt å grave frem et ikke-eksisterende Metoo-varsel. Fellelsen omhandlet dermed uetisk kildearbeid. VG ble felt på punktene 3.2, 3.3, 3.7, 3.9 og 4.13.⁴⁵⁵ Punkt 3.2: «Vær kritisk i valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte.»⁴⁵⁶ Ifølge Sofie hadde VG-journalisten allerede formulert sakens gang før hun uttalte seg, og journalisten hadde på denne måten vinklet saken feilaktig. Meningsinnhold og kontekst var dermed oversett, da Sofie hadde påpekt at det ikke fantes noen Metoo-sak.⁴⁵⁷ Punkt 3.3: «Det er god presseskikk å gjøre premissene klare i intervjusituasjoner og ellers overfor kilder og kontakter.»⁴⁵⁸ Journalisten hadde kontaktet Sofie via uformelle former som tekstmeldinger og telefonsamtaler, uten å presisere intervjusituasjonen. Dette hadde medført usikkerhet fra Sofies standpunkt.⁴⁵⁹ Punkt 3.7: «Pressen har plikt til å gjengi meningsinnholdet i det som brukes av intervjuobjektets uttalelser. Direkte sitater skal gjengis presist.»⁴⁶⁰ Sitater skulle dermed ikke forfalskes eller gis ny kontekst. Journalisten hadde

⁴⁵² Fossheim, Sørzdahl & Fremstad 20.02.2019

⁴⁵³ Fossheim, Sørzdahl & Fremstad 20.02.2019

⁴⁵⁴ Fossheim, Sørzdahl & Fremstad 20.02.2019

⁴⁵⁵ Norsk Presseforbund 28.08.2019

⁴⁵⁶ Norsk Presseforbund 12.06.2015

⁴⁵⁷ Norsk Presseforbund 28.08.2019

⁴⁵⁸ Norsk Presseforbund 12.06.2015

⁴⁵⁹ Norsk Presseforbund 28.08.2019

⁴⁶⁰ Norsk Presseforbund 12.06.2015

formulert et sitat før Sofie hadde blitt kontaktet, og meningsinnholdet i det publiserte sitatet var i uoverensstemmelse med Sofies opplevelser.⁴⁶¹ Punkt 3.9: «Opptre hensynsfullt i den journalistiske arbeidsprosessen. Vis særlig hensyn overfor personer som ikke kan ventes å være klar over virkningen av sine uttalelser.»⁴⁶² Sofie var, som privatperson, ikke kjent med pressens fremgangsmåter. Hun hadde også uttalt at hun ikke ønsket å medvirke i et eventuelt medieoppslag. Dette tok ikke journalisten tilstrekkelig hensyn til, da han stilte ledende spørsmål, og forsøkte å skape et Metoo-varsel.⁴⁶³ Punkt 4.13: «Feilaktige opplysninger skal rettes og eventuelt beklages snarest mulig.»⁴⁶⁴ VG brukte flere uker på å rette opp i feilen, og avisen ble felt for egen evalueringsrapport da avisen hadde konkludert med at sitatet ikke var fabrikkert.⁴⁶⁵

Denne saken oppsto et år etter Giske-saken pågikk vinteren 2017 og 2018, og kan ikke omtales som en Metoo-sak ettersom Sofie ikke selv varslet. Dette omhandlet derfor et engangstilfelle der en VG-journalist ble motivert av maktkamp for å svekke Giske før han gjorde sitt politiske comeback. VGs Bar Vulkan-sak var eneste sak felt i PFU i sammenheng med Giske-saken, og med dette var VG eneste avis som beviselig brøt god presseskikk.

Giske-saken avsluttes – Når enden er god er allting godt?

Giske trakk seg som nestleder 7. januar 2018 grunnet et intenst medietrykk, oppbygget av hele 6147 mediesaker vinteren 2017 og 2018.⁴⁶⁶ I ettertid har det pågått en debatt om Giskes politiske fremtid. I år 2020, to år etter Giske-saken og kampen mot maktmisbruk foregikk for fullt, er Giske lederkandidat i Trøndelag Ap. Debatten omhandler Giskes tillit, eller mangel på dette, når det gjelder hans mulige stilling som politisk tillitsvalgt. Årsmøtet som vil avgjøre Giskes politiske fremtid er derimot satt på vent grunnet pandemien Covid-19. I mellomtiden er Giske leder av kulturkomiteen, en posisjon han disponerer frem til Stortingsperioden er over i 2021.⁴⁶⁷ Det er dermed et ubesvart spørsmål hvorvidt varslerne og mediene gjorde suksess i å felle Giske som tillitsperson, og hvorvidt seksuell trakassering og maktmisbruk virkelig ble tatt på alvor. Varsler Andreassen reagerte på Giskes tilbakekomst ved Trøndelag Ap: «Når en mann som har oppført seg såpass respektløst overfor kvinner i en lang årrekke blir mottatt med stående applaus, viser det at store deler av likestillingspartiet har en lengre

⁴⁶¹ Norsk Presseforbund 28.08.2019

⁴⁶² Norsk Presseforbund 12.06.2015

⁴⁶³ Norsk Presseforbund 28.08.2019

⁴⁶⁴ Norsk Presseforbund 12.06.2015

⁴⁶⁵ Norsk Presseforbund 28.08.2019

⁴⁶⁶ Njie 2019: 360

⁴⁶⁷ Aftenposten 13.02.2018

vei å gå enn man skulle tro.»⁴⁶⁸ Med dette ser det ut til at maktmisbruk ikke medførte tilstrekkelige konsekvenser. Dagens leder skrev 12. februar 2018 i Dagsavisen: «I et parti i balanse ville Giske vært politisk død.»⁴⁶⁹ Giske-saken er dermed ikke helt avsluttet. Som sett i dette kapittelet er debatten fortsatt preget av politisk anomi – ulike normperspektiver som kolliderer i ulike påstander og argumenter.

Kapittel 5. Synkron sammenligning: Giske-saken og andre saker

Dette kapittelets hensikt er å belyse mediedekningen av Giske-saken ytterligere gjennom sammenligning med den svenske Virtanen-saken og den norske Tonning Riise-saken. Metoden synkron sammenligning er presentert i innledningskapittelet, og betyr sammenligning av hendelser forløpt parallelt i tid.

Sterkere personfokus i svensk Metoo-dekning?

I løpet av 2018 ble i alt sytten av atten innklagde svenske avisartikler felt i Sveriges svar på PFU, klageorganet Pressens Opinionsnämnd, i forbindelse med Metoo-debatten.⁴⁷⁰ Flere av Sveriges største medieaktører ble felt, eksempelvis Expressen, SVT og Svenska Dagbladet.⁴⁷¹ Til sammenligning ble kun en VG-sak felt i PFU et år etter selve Giske-saken, grunnet falske anklager og uforsvarlig sitering.⁴⁷² Anklagene mot de svenske mediene omhandlet overdreven anonym kildebruk, udokumenterte påstander og navngivning av anklagede. Mediene mottok særlig kritikk for sterkt personfokus og personuthenging. Enkelt personer ble først anklaget og navngitt i sosiale medier, før redaksjonelle medier hoppet på bølgen. I Norge var avsløringene preget av mer anonymitet, særlig i Giske-saken da mediedekningen bygget på anonyme varsler.⁴⁷³ Ifølge Kristin Skare Orgeret var også navngivningen på et lavere nivå i Norge enn i Sverige.⁴⁷⁴ Det kan dermed påpekes at norsk Metoo-dekning var mer presseetisk forsvarlig enn den svenske, med hensyn til fellelser og tolkningsramme.

Den svenske presseombudsmannen Ola Sigvardsson, begrunnet mediefellelsene og den uetiske presseskikken med at pressen var blitt påvirket av kjendisers innflytelse, sosiale medier og kampen for den gode sak.⁴⁷⁵ Svenske medier hadde med dette prioritert Metoo-debattens budskap på bekostning av etiske prinsipper. Ifølge Åsa Linderborg, kulturredaktør i

⁴⁶⁸ Støbakk 11.02.2018

⁴⁶⁹ Dagsavisen 12.02.2018

⁴⁷⁰ Pettrém 27.05.2019

⁴⁷¹ Kampevoll 25.06.2018

⁴⁷² Norsk Presseforbund 28.08.2019

⁴⁷³ Pettrém 27.05.2019

⁴⁷⁴ Orgeret 09.07.2019

⁴⁷⁵ Fuglehaug & Magerøy 15.12.2018

Aftonbladet, ble presseetikk tilsidesatt i svensk Metoo-debatt, ved at medier ukritisk trykket rykter om enkeltpersoner hentet fra sosiale medier. Ifølge Linderborg bar norsk dekning større preg av intellektuell debatt og strukturelle forhold, hvorimot svenske medier navnga i større grad. Hun mente den svenske mediedekningen burde inkludert flere perspektiver, da anklager gikk på bekostning av enkeltpersoners rettsikkerhet.⁴⁷⁶ Medieviter Paul Bjerke støtter opp om hennes påstand ved å påpeke at den norske mediedekningen var mer systemorientert enn den svenske, som han mente var personorientert i større grad.⁴⁷⁷ Giske-saken kan dermed ikke påstås å ha vært sterkt personfokuset, forhånds dømmende og heksejaktpreget sammenlignet med svensk Metoo-dekning.

Virtanen-saken og Giske-saken

Medieprosessen mot Aftonbladet-journalist og programleder Fredrik Virtanen, var den mest omtalte enkeltsaken i svensk Metoo-debatt. 25. oktober 2017 ble Virtanen anklaget for voldtekt av skuespiller og skribent Cissi Wallin⁴⁷⁸ på det sosiale mediet Instagram. Dette til tross for at en anmeldelse av saken i 2011 hadde blitt avslått grunnet mangel på tilstrekkelig bevis. Få dager senere publiserte Expressen anklagen og navnga Virtanen, på tross av mangel på forestående dom.⁴⁷⁹ Med dette ble Virtanen forhånds dømt. I boken *Uten nåde – en ransakelse* tok Virtanen et kraftig oppgjør med mediedekningen som fulgte Wallins Instagram-innlegg.⁴⁸⁰ I boken beskyldte han Expressen for å publisere usannheter, og mente avisens uthenging ville vært utenkelig utenfor Metoo-debattens kontekst. Ifølge Virtanen bidro sosiale medier til å tøyse journalistikkens grenser. Til Aftonbladet kalte Virtanen den offentlige uthengingen en heksejakt, og han beskrev et mediedrev hvor hans tilsvarsrettigheter var tilsidesatt. Han anså Expressens dekning som en maktkamp, ettersom Aftonbladet var avisens største konkurrent. Til slutt endte han opp med å anmelde Expressen og Svenska Dagbladet, som også hadde navngitt ham som voldtektsmann.⁴⁸¹

Virtanen beskrev en ensidig og unyansert mediedekning basert på uforsvarlig navngiving og anonyme kilder. Han påsto mediene hadde bedrevet forhånds dømming ved å benytte anonyme påstander og utsagn fra sosiale medier til å dømme ham som voldtektsforbryter.⁴⁸²

⁴⁷⁶ Veberg 03.01.2018

⁴⁷⁷ Intervju med Paul Bjerke 23.12.2019

⁴⁷⁸ Tvedten & Fliflet 09.12.2019: Wallin ble dømt for æreskrenkelse 9. desember 2019, grunnet den offentlige voldtektsanklagen.

⁴⁷⁹ Fuglehaug & Magerøy 15.12.2018

⁴⁸⁰ Virtanen 2019

⁴⁸¹ Virtanen 2019: 130-132, 136

⁴⁸² Virtanen 2019: 140-142

Dekningen medførte tap av stilling som journalist i Aftenbladet.⁴⁸³ Giske hadde også følt at mediene forhåndsdomte gjennom navngivning og anonym kildebruk. Han hadde derimot ikke blitt beskyldt for strafferettslig lovbrudd. I Virtanen-saken ble over tretti artikler felt i Pressens Opinionsnemnd og Granskningsnemnden för radio och TV.⁴⁸⁴ Dermed er det grunn til å påstå at norsk mediedekning var langt mer forsvarlig og presseetisk korrekt enn den svenske, særlig med hensyn til navngivning og bruk av anonyme utsagn.

Tonning Riise-saken og Giske-saken

I likhet med Giske er Tonning Riise en norsk politiker. I perioden 2014-2018 var han leder for Unge Høyre Landsforbund. Fra og med 2017 har han vært Hedmarks Stortingsrepresentant for Høyre. Etter en serie varsler angående upassende oppførsel overfor kvinnelige Unge Høyre-medlemmer, trakk han seg som leder i Unge Høyre i januar 2018.⁴⁸⁵ Både Tonning Riise-saken og Giske-saken omhandlet politikerkandaler i form av anklager om seksuell trakassering og maktmisbruk. Tonning Riise var 25 år og leder i Unge Høyre da han hadde samkvem med en beruset seksten-åring. Mens varslings sakene mot Giske i hovedsak omhandlet maktmisbruk, ble Tonning Riise-saken vurdert som en mulig kriminalsak.⁴⁸⁶ Tonning Riise ble vurdert politietterforsket grunnet voldtektsanklager, men saken ble henlagt ettersom kvinnen ikke ønsket å delta i en rettssak. Til tross for mangel på forestående dom, navnga flere medier Tonning Riise i sammenheng med seksuell trakassering og overgrep. I likhet med Giske, mente Tonning Riise deler av saken var feilaktig fremstilt, og bar preg av forhåndsdomming.⁴⁸⁷ Tonning Riises overtramp var derimot mer alvorlig enn Giskes. I likhet med Giske-saken ble Tonning Riise-saken i noen tilfeller oppfattet som politisk maktkamp, spredd via anonyme utsagn. Den angivelige maktkampen hadde derimot bidratt til at historiene om seksuell trakassering tidligere hadde blitt avfeid som rykter.⁴⁸⁸ Som sett hadde Giske-saken blitt ansett som maktkamp under selve medieprosessen, da flere hadde vært villig til å avgi anonyme uttalelser.

Ifølge Sletteland og Orgeret hadde Giske-saken fått størst medieoppmerksomhet grunnet uenigheter omkring overtrampenes karakter. Tonning Riises overtramp kunne underlegges straffeloven, til tross for at han ikke ble straffeforfulgt, mens Giskes overtramp falt under organisasjonsledernes bedømmelse og likestillings- og arbeidsmiljøloven. Giske-saken hadde

⁴⁸³ Virtanen 2019: 146

⁴⁸⁴ Virtanen 2019: 157-158

⁴⁸⁵ Garvik 06.12.2018

⁴⁸⁶ Sletteland 2018: 148

⁴⁸⁷ Gjerde, Elnan, Valvik & Torset 05.02.2018

⁴⁸⁸ Gøystdal 17.01.2018

dermed skapt en debatt angående hvilke handlinger som skulle karakteriseres som seksuell trakassering. Giske var i tillegg en av landets mest omstridte politikere, og en potensiell lederkandidat for Norges største parti. Dette medførte ytterligere samfunnsrelevans og komplisering av saken.⁴⁸⁹ Ifølge Medieviter Paul Bjerke fikk Tonning-Riise saken mindre medieoppmerksomhet fordi han trakk seg fra vervet raskere enn Giske. Dessuten hadde ikke Tonning-Riise noen sterke støttespillere i sitt parti.⁴⁹⁰ Giske hadde på sin side et stort og lojalt nettverk⁴⁹¹ som kjempet for han, noe som medførte en langvarig debatt med omfattende medieomtale.

Konklusjon – mediedekningen av Giske-saken i lys av andre Metoo-saker

Basert på disse synkrone sammenligningene kan man påstå at Giske-saken kun var mildt personorientert. I sammenligning med den svenske Metoo-dekningen, der flere presseorganer ble felt, var de norske mediene mer forsvarlige og presseetisk korrekte. Dette kunne begrunnes i et svakere personfokus, og en bedre begrunnet navngivning. I sammenheng med Tonning Riise-saken var Giske-saken mer omfattende og langtekkelig. Begrunnelsen fantes i Giskes sentrale rolle som nestleder i Norges største parti. Uenigheter omkring Giskes overtramps karakteristikker og handlingenes konsekvenser skapte en mer omfattende mediedebatt. Ulike konspirasjonsteorier skapte grobunn for flere ulike påstander om mediedekningen av Giske-saken sammenlignet med den mer kortvarige Tonning Riise-saken.

Kapittel 6. I ettertid – Metoo-debatten som normendrende

Hvilke konsekvenser fikk Metoo-debatten for presseetikk og seksualnormer? Dette kapittelet belyser Metoo-debattens konsekvenser og virkninger. Ved hjelp av Metoo-debatten ble presseetikk og seksualnormer satt på dagsorden. Nærmere bestemt omhandlet debattens konsekvenser presseetikk i forbindelse med anonym kildebruk, og befolkningens holdninger til seksuell trakassering.

Debatt - anonyme kilder og siteringspraksis

Metoo-dekningen vinteren 2017 og 2018 medførte en debatt angående journalisters anonyme kildebruk. Bruken av anonyme kilder hadde økt betraktelig gjennom vinteren, da medier benyttet både anonyme partikilder og anonyme avsløringer om maktmisbruk og seksuell trakassering. Et tabubelagt tema og sårbare varslere nødvendiggjorde anonymitet. Uten anonyme kilder hadde debatten mest sannsynlig ikke blitt særlig utbredt.⁴⁹² Den normative

⁴⁸⁹ Sletteland & Orgeret 2020: 10-12

⁴⁹⁰ Intervju med Paul Bjerke 23.12.2019

⁴⁹¹ Skarvøy & Melgård 2018: 34-37

⁴⁹² Thorbjørnsrud 18.01.2018

etikk, presentert i VVP, viser til at kilder som hovedregel skal være identifiserte, og at pressen må utvise aktsomhet ved benyttelse av anonyme kilder. Den deskriptive etikk, pressens praksis, var derimot preget av ukritisk anonym kildebruk under Metoo-dekningen. Med dette utfordret pressen kontinuerlig presseetiske prinsipper under Metoo-debatten, særlig i forbindelse med dramaturgi, kildekritikk og grad av åpenhet.⁴⁹³ Metoo-debatten nødvendiggjorde dermed en gjennomgang av pressens etiske retningslinjer i forbindelse med siteringspraksis og anonym kildebruk.

Et kildeutvalg, bestående av tidligere PFU-leder Sven Egil Omdal, tidligere PFU-medlem Eva Sannum, journalist Anki Gerhardsen og journalist Simen Sætre, ble av Norsk Presseforbund oppfordret til å granske pressens kildebruk og utarbeide forslag til endringer i VVP. Arbeidet med rapporten ble startet opp etter VG ble felt i PFU grunnet feilsitering i Bar Vulkan-saken.⁴⁹⁴ Utvalget ønsket dermed å justere norske mediers siteringspraksis. Hovedproblemet var uforutsigbar tolkning av VVPs kildedel. Utvalget foreslo dermed en endring av punkt 3.7, som tilsa at pressen skulle gjengi kildenes meningsinnhold og gjengi direkte sitater presist. Målet var å tydeliggjøre forskjellen på direkte og indirekte sitater.⁴⁹⁵ Utvalgets uthevelse: **«Pressen har plikt til å gjengi meningsinnholdet i det som brukes av intervjuobjektets uttalelser i indirekte sitater. Direkte sitater skal gjengis presis.»**⁴⁹⁶ Dette for at feilaktig sitering og meningsinnhold skulle unngås i fremtidig journalistikk.

Ifølge utvalgets rapport bar Metoo-dekningens anonyme kildebruk preg av lav faglig standard.⁴⁹⁷ Dermed ble punkt 3.1 foreslått endret: **«Kilden for informasjon skal som hovedregel identifiseres, med mindre det kommer i konflikt med kildevernet eller hensynet til tredjeperson. Personkarakteristikk og udokumenterbare påstander bør ikke fremsettes anonymt.»**⁴⁹⁸ Dette illustrerte de mest problematiske sidene ved anonym kildebruk, da det vanskeliggjorde tilsvar fra anklagede. Mange Metoo-oppslag var oppbygget av påstander angående tidligere hendelser som vanskelig kunne bevises. Likevel var disse kildene i aller høyeste grad anonyme.⁴⁹⁹ Ifølge Omdal var norsk presseetikk blitt individualisert, ved at hver enkelt journalist satte egen standard. Dette medførte en problematisk uforutsigbarhet blant

⁴⁹³ Thorbjørnsrud 18.01.2018

⁴⁹⁴ Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019

⁴⁹⁵ Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 50-51

⁴⁹⁶ Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 50

⁴⁹⁷ Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 27

⁴⁹⁸ Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre 2019: 27

⁴⁹⁹ Jerijervi & Njie 05.11.2019

kilder og publikum.⁵⁰⁰ Dermed er det grunn til å påstå at en revisjon av VVP var nødvendig gjort med Metoo-debatten.

Generalsekretær i Norsk Presseforbund, Elin Floberghagen, mente rapporten burde åpnet for en utbredt medieetisk debatt, før eventuelle endringer ble vedtatt.⁵⁰¹ Endringsforslagene har slik blitt gjenstand for kritikk. Khrono-redaktør Tove Lie mente pressen, med endringsforslagene, kunne bli hindret å omtale ubeviste trakasseringssaker. Forslagene kunne også medføre vanskeligheter ved anonyme uttalelser om seksuell vold. Hun mente derfor at udokumenterbare påstander *som hovedregel* ikke burde fremsettes anonymt, da dette ville medføre unntaksmuligheter ved behandling av samfunnsrelevante saker. På den annen side påpekte Lie at journalister måtte undersøke kildenes motiver, og få tilsvar fra anklagede. På denne måten kunne anonyme utsagn rettferdiggjøres.⁵⁰² Journalist Thea Storøy Elnan påpekte at endringsforslagene kunne medføre at seksuell trakassering som et tabubelagt tema kunne vedvare, da trakasseringsofre kunne bli nektet å uttale seg anonymt ved mangel på dokumentasjon.⁵⁰³ PR-rådgiver Mathias Fischer mente sensitive Metoo-saker nødvendig gjorde anonym kildebruk. Med dette hadde utvalget trukket konklusjoner uten tilstrekkelige begrunnelser.⁵⁰⁴ Slik sett kunne en strengere presseetikk hindre normendring i samfunnsdebatten.

Ifølge politisk kommentator Hege Ulstein kunne mangelen på anonymiserte udokumenterte uttalelser hindre pressens maktkritiske samfunnsoppdrag. Påstanden underbygget hun ved å henvise til at kilder ville unngå å uttale seg om kritikkverdige forhold om anonymitetskravet ikke forelå.⁵⁰⁵ Ulstein og redaktør Sarah Sørheim kritiserte utvalgets ensidige kildeutvalg i arbeidet med rapporten, samt påstanden om at norske medier hadde overholdt lav faglig standard under Metoo-dekningen. Ifølge Ulstein og Sørheim var det illegitimt å fatte en slik avgjørelse på vegne av alle norske medier.⁵⁰⁶ Kildeutvalget hadde benyttet uttalelser fra Giske og Njå som bidrag til å vurdere medienes kildebruk, noe som ifølge Sørheim virket uprofesjonelt og ubalansert. Rapporten hadde manglet motstridende perspektiver på vegne av journalister, som tross alt møtte ukjente utfordringer under Metoo-debatten.⁵⁰⁷ Ulstein mente

⁵⁰⁰ Jerijervi & Njå 05.11.2019

⁵⁰¹ Jerijervi & Njå 05.11.2019

⁵⁰² Vollan, Nilsen & Olsson 19.11.2019

⁵⁰³ Vollan, Nilsen & Olsson 19.11.2019

⁵⁰⁴ Furunes 12.11.2019

⁵⁰⁵ Vollan, Nilsen & Olsson 19.11.2019

⁵⁰⁶ Furunes 12.11.2019

⁵⁰⁷ Furunes & Silvola 08.11.2019

utvalgets resultater med dette fremsto som et partsinnlegg. Både Sørheim og Ulstein mente journalister fra VG og DN burde blitt inkludert ettersom disse avisene benyttet flest anonyme kilder under Giske-saken. De var er derimot positive til debatten rapporten medførte, og endringene som forelå.⁵⁰⁸ Det er grunn til å påstå at forslagene kan gi mer presis rettleiding til journalister i møte med nye utfordringer i forbindelse med tabubelagte temaer.

Ifølge Sven Egil Omdal hadde ikke utvalget utformet spørsmål direkte tilknyttet Metoo-dekningen. Et fåtall intervjuobjekter hadde frivillig nevnt Metoo-debatten i forbindelse med anonyme kilder som ledd i maktkamp. Omdal underbygget påstanden angående lav faglig standard ved å henvise til at medienes anonyme kildebruk manglet hensyn til underliggende agendaer.⁵⁰⁹ Omdal understreket med dette at det i noen tilfeller kunne være uetisk å benytte anonyme kilder i det journalistiske arbeidet. Eksempelvis representerte anonyme, udokumenterte påstander om seksuell trakassering mot navngitte personer, brudd på god presseskikk. Den anklagede kunne få vansker med å forsvare seg, og publikum mistet muligheten til å vurdere kildens troverdighet.⁵¹⁰ Økt bevissthet omkring kildebruk og underliggende motiver er med dette avgjørende for ivaretagelse av troverdighet. Ifølge Omdal hadde Metoo-debatten medført omfattende interne diskusjoner både innad i redaksjoner og i Norsk Presseforbund omkring dekning av seksuell trakassering. Etter Bar Vulkan-saken hadde VG laget nye retningslinjer, noe flere redaksjoner hadde gjort etter Metoo-debatten.⁵¹¹ Tora Bakke Håndlykken, nyhetsredaktør i VG, var positiv til kildeutvalgets rapport. I kjølvannet av Metoo-dekningen ønsket VG-redaksjonen å stille strengere krav til kildekritikk. Kilder med kritiske utsagn mot andre personer burde, ifølge Håndlykken, identifiseres. Derimot representerte anonyme varslere et unntak, da disse ikke kunne klassifiseres som anonyme kilder.⁵¹² Således måtte påstander om seksuell trakassering vurderes annerledes enn anonyme kildeutsagn, da varsler i utgangspunktet ikke var ment for medieoppslag.

Ifølge Anki Gerhardsen, medlem av kildeutvalget, var den eskalerte bruken av anonyme kilder under Metoo-debatten presseetisk problematisk, da tilsvarsretten ble svekket.

Journalistisk praksis måtte derfor skjerpes. Hun var derimot enig med Lie og Elnan om at kravet til dokumenterte anonyme kilder kunne medføre vanskeligheter angående avdekning av seksuell trakassering. På den annen side måtte motiver granskes, for at pressen slik skulle

⁵⁰⁸ Furunes & Silvola 08.11.2019

⁵⁰⁹ Furunes & Silvola 08.11.2019

⁵¹⁰ Vollan, Nilsen & Olsson 19.11.2019

⁵¹¹ Intervju med Sven Egil Omdal 30.03.2020

⁵¹² Furunes 20.11.2019

kunne avdekke sannheten, og på den måten opprettholde troverdigheten blant publikum.⁵¹³ Gerhardsen mente videre at varsler om seksuell trakassering i første omgang skal skje via arbeidsgiver og organisasjoner, ikke presse. Pressen er ikke et varslingsinstitutt, og skriver om varsler som tidligere har blitt meldt inn til andre institusjoner. Pressen avdekker slik overtramp, og denne prosessen krever gode kildekritiske ferdigheter og grunnleggende faktasjekker. Omfattende bruk av anonyme kilder kan gå på bekostning av rettsikkerheten til den anklagede.⁵¹⁴ Metoo-debatten og kildeutvalget har bidratt til å løfte den etiske diskusjonen og bevisstheten rundt bruken av anonyme kilder. Kildeutvalget utførte utallige intervjuer i ulike redaksjoner, noe som igjen førte til interne diskusjoner i Norges redaksjoner. Det har vært stor konsensus og enighet rundt kildeutvalgets endringsforslag og nødvendigheten av innstramminger.⁵¹⁵ Dermed er det sannsynlig at utvalgets endringsforslag vedtas. Norsk Presseforbund skal vedta eventuelle endringer i september 2020, etter høringer i alle Norges medier og blant publikum. Den endelige vurderingen kan derimot bli utsatt grunnet Covid-19.⁵¹⁶

Endrede seksualnormer?

#Metoo har virket skrev Aftenposten 2. oktober 2018, et snaut år etter Metoo-debatten satte fart i norske medier. I artikkelen henviste journalist Sørheim til en undersøkelse som viste at 2 av 3 nordmenn mente at Metoo-debatten hadde redusert tilfeller av seksuell trakassering. Oppslutningen om debatten har vært utbredt, både på tvers av landsdeler, kjønn og lønnsnivå. 4 av 5 mente Metoo-debatten belyste et reelt problem.⁵¹⁷ En mannlig deltaker av undersøkelsen uttalte: «Det er blitt lettere også for oss menn å slå ned på trakasserende oppførsel.»⁵¹⁸ Metoo-debatten bidro dermed til at terskelen for å snakke om seksuell trakassering ble senket, og temaet er med debatten blitt mindre skam- og tabubelagt. Ut ifra målingen kan man med sikkerhet påstå at Metoo-dekningen har virket normendrende, ved at større deler av befolkningen har blitt inkludert i debatten grunnet et felles språk til å definere samfunnsproblemet.

Undersøkelsen forsket på Metoo-debattens bidrag til reduksjon av seksuell trakassering i Norge:

⁵¹³ Gerhardsen 21.11.2019

⁵¹⁴ Intervju med Anki Gerhardsen 31.03.2020

⁵¹⁵ Intervju med Anki Gerhardsen 31.03.2020

⁵¹⁶ Intervju med Sven Egil Omdal 30.03.2020

⁵¹⁷ Sørheim 02.10.2018

⁵¹⁸ Sørheim 02.10.2018

	Kvinner	Menn	Totalt
I stor grad	60 %	60 %	60 %
I liten grad	13 %	15 %	15 %
Hverken eller/ikke sikker	26 %	24 %	25 %

Tabell 2.⁵¹⁹

Tabellen viser at både menn og kvinner i stor grad ble bevisste på norske seksualnormer, og det strukturelle problemet seksuell trakassering utgjør. Ifølge Sørheim fikk debatten stor oppslutning ettersom mediene unngikk offentlig gapestokk.⁵²⁰ Dermed er det grunn til å påstå at Giske-saken generelt sett var saklig fremstilt i mediene. Dette førte til at maktmisbruk ble satt på dagsordenen med Giske-saken, og mobiliseringen var i stor grad vellykket.

VGs meningsmåling fra desember 2019 kunne underbygge påstanden. Hele 55 prosent mente Metoo hadde endret det norske samfunnet på en positiv måte. 60 prosent av kvinnene var positive, mens litt under 50 prosent av mennene pekte på de positive virkningene av debatten. Med dette sympatiserte over halvparten av målingens deltakere med Metoo-debattens budskap. Kun åtte prosent mente Metoo-debatten hadde bidratt til en negativ utvikling av det norske samfunnet.⁵²¹ Ifølge psykolog Frode Thuen kunne dette perspektivet begrunnes i moralsk panikk, der det oppsto usikkerhet omkring grensesetting angående hverdagslig flørting. Grensene for hva som egentlig kunne karakteriseres som seksuell trakassering hadde blitt utydeliggjort under mediedekningen. Thuen mente Metoo-debatten fremsto som en kvinnesakskamp, hvor mannlige trakasseringsofre falt utenfor. Dette hadde bidratt til at nyhetsbildet virket lite nyansert.⁵²² Ifølge Anki Gerhardsen manglet debatten mannlige perspektiver. Menns kritiske utsagn i offentligheten ble tidvis fordømt, med mindre det dreide seg om påstander som støttet opp under kampsaken. Dermed ble debattens negative konsekvenser lite belyst i mediene.⁵²³ Disse utsagnene underbygger påstanden om at Metoo-debatten hovedsakelig var en feminismeølge, med søkelyset rettet mot maktmisbruk.

Hege Ulstein, kommentator i Dagsavisen, påsto at presset og anklagene Giske-varslerne gjennomgikk etter å ha varslet om Giske, kunne bidra til at færre turte å varsle i fremtiden.⁵²⁴

⁵¹⁹ Tabell hentet fra: Elnan & Ringnes 03.10.2018

⁵²⁰ Sørheim 02.10.2018

⁵²¹ Rosenlund-Hauglid 14.12.2019

⁵²² Rosenlund-Hauglid 14.12.2019

⁵²³ Intervju med Anki Gerhardsen 31.03.2020

⁵²⁴ Intervju med Hege Ulstein 14.01.2020

Hun henviste til maktkamppåstanden, der varslere hadde blitt anklaget for å drive maktkamp. Ifølge Kjersti Stenseng bidro derimot Metoo-debatten til å sette søkelys på seksuell trakassering og maktmisbruk, noe som førte til at terskelen for å varsle ble lavere.⁵²⁵ Sosiolog Hannah Helseth mente Metoo lyktes i den grad debatten illustrerte maktmisbruk. Debatten har bidratt til bevissthet når det gjelder upassende oppførsel, og reaksjoner forekommer raskere. Eksempelvis har arbeidsplasser påbegynt vedtak av strukturerte regler.⁵²⁶ Metoo-debatten har nok ført til en positiv endring i sammenheng med seksuell trakassering. Kanskje særlig at man har fått nye perspektiv på seksuell trakassering, og har blitt bevisst hva maktreelasjonen mellom offer og overgriper fører til. Det har forekommet en perspektivforskyvning, der flere ser saken fra den unge kvinnens ståsted.⁵²⁷ Det er dermed grunn til å påstå at normen om likestilt konkurranse, der seksuell trakassering utgjør en trussel mot kvinners rettigheter og samfunnsmessige muligheter, har vunnet frem på bekostning av tradisjonelle kjønnsroller.⁵²⁸

Ifølge statsminister Erna Solberg brakte Metoo-debatten et strukturelt problem frem i lyset. «'Det er sånn som skjer'-kulturen har blitt svekket, og det er mange som har forstått at arbeidsgivere faktisk er pålagt å ta et ansvar for sånne ting i en arbeidssituasjon,» uttalte Solberg.⁵²⁹ Likestillingsminister Trine Skei Grande påpekte at seksuell trakassering er et likestillingsproblem, der Metoo-debatten bidro til å flytte grenser.⁵³⁰ Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie mente debattens utbredelse medførte et felleskap for trakasseringsofre. På samme tid var det ikke tilstrekkelig å sette problemet på dagsordenen. Ifølge Hauglie handler kampen mot seksuell trakassering om gradvise holdningsendringer, hvor det å ikke trakassere må utvikles til en allmenngyldig norm.⁵³¹ Dermed fungerte denne debatten som et startskudd for en mer omfattende debatt som må drøftes videre fremover, hvor grenser for seksuell trakassering må tydeliggjøres.

Ifølge Anja Sletteland var Metoo-debatten ledd i en debatt om uavklarte normer. For å bidra til langvarig endring må kvinner og menn fortsette å delta i holdningsdiskusjoner, med offentligheten som viktigste bidragsyter. Dialog er derimot ikke nok, varslingsinstitutt og domstolens praksis må styrkes i offerets favør. Skal et fullverdig normskifte skapes, må politikerne stille ambisiøse krav, og normer og holdninger arbeides systematisk med, ifølge

⁵²⁵ Intervju med Kjersti Stenseng 01.03.2020

⁵²⁶ Rosenlund-Hauglid 14.12.2019

⁵²⁷ Intervju med Hannah Helseth 27.03.2020

⁵²⁸ Sletteland & Helseth 2018: 41-46

⁵²⁹ Rosenlund-Hauglid 15.12.2019

⁵³⁰ Rosenlund-Hauglid 15.12.2019

⁵³¹ Rosenlund-Hauglid 15.12.2019

Sletteland.⁵³² Et betydningsfullt bidrag for økt bevissthet omkring seksuell trakassering, var diskrimineringsnemdas nye lavterskel domstol som åpnet 1. januar 2020. Dette er et gratis tilbud for innmelding av saker om seksuell trakassering, der diskrimineringsnemda kan ilegge erstatning og oppreisning til ofre for seksuell trakassering.⁵³³ Dermed har Metoo-debatten fått konsekvenser også på et rettsikkerhetsnivå. Marte Arnesen og Kristin Skare Orgeret utarbeidet #Metoo-plakaten i 2019. Den inneholdt en sjekklister, med hensikt å vedlikeholde Metoo-debattens budskaper om kjønn, makt og grensesetting. Plakatens punkter omhandlet manglende gjensidighet, asymmetriske maktforhold, unnslippelsesgrad og gjentakende oppførsel.⁵³⁴ Dette var sentrale temaer under Metoo-debatten og Giske-saken, og debatten omkring disse temaene er nødvendig å videreføre for å sette en stopper for ukulturen punktene symboliserer.

Konklusjon – en ny offentlighetsendring?

Metoo-debatten satte i gang debatter på ulike arenaer, noe som beviste at sosial mobilisering mot seksuell trakassering og maktmisbruk fungerte. Oppmerksomheten omkring seksuell trakassering i det norske samfunnet har økt. Dermed er det grunn til å påstå at Metoo-debatten bidro til en endring i seksualnormer, da ofrenes perspektiver ble tatt til betraktning i sterkere grad enn tidligere. På samme tid må debatten vedlikeholdes, ettersom normer gradvis endres over tid. Seksuell trakassering og maktmisbruk er dermed ikke fult ut bekjempet med Metoo-debatten i 2017 og 2018, men representerte en avgjørende start på en nødvendig debatt. Metoo-debatten medførte også konsekvenser for norsk presseetikk og medieoffentlighet. Det mest sentrale dilemmaet under mediedekningen av Giske-saken var bruken av anonyme kilder. Dette ble satt på dagsorden da Norsk Presseforbunds kildeutvalg presenterte endringsforslag som kan medføre innstramming av udokumenterte anonyme kilder i norske medier. Dette kan gjøre det enklere for journalister å forholde seg til tabubelagte temaer, men også føre til at vanskelige temaer forblir tause. Det er derimot ikke vedtatt noen endringer enda.

Kapittel 7. Avsluttende konklusjon

Avslutningsvis blir hovedproblemstillingen og forskningsspørsmålet drøftet ut fra funnene i de foregående kapitlene. Helt til slutt presenteres forslag til videre forskning på feltet.

⁵³² Sletteland 2018: 144, 156-158

⁵³³ Aftenposten 26.12.2019

⁵³⁴ Arnesen & Orgeret 08.03.2019

Hvordan formet norske medier Metoo-debatten? Var mediedekningen av Giske-saken preget av god presseskikk og saklighet, eller presset journalistene etiske grenser?

I prosessen med å svare på denne hovedproblemstillingen ble ulike påstander om mediedekningen av Giske-saken drøftet. Disse påstandene gikk ut på at VG og DNs dekning av de uformelle varslene var problematisk, at varslernes budskap ble undergravet i mediene, at mediedekningen var preget av politisk maktkamp, at pressen overdrev bruken av anonyme kilder, at pressens personfokus overskygget bekjempelsen av maktmisbruk, at Giske ble utsatt for heksejakt, og at Giske ble forhånds dømt. Etter å ha drøftet disse påstandene med ulike perspektiver, finnes det grunnlag til å påstå at mediedekningen av norsk Metoo-debatt og Giske-saken i det store og hele var preget av god presseskikk og saklighet. Medienes forming av denne Metoo-debatten var derimot preget av et fåtall journalistiske dilemmaer, som medførte ulike perspektiver på og uenigheter i forbindelse med mediens dekning av Giske-saken. I noen tilfeller presset dermed journalistene etiske grenser, uten å bryte retningslinjene nedfelt i VVP. Eksempelvis var Giske og hans nettverk i Ap særlig kritisk til mediens dekning, og særlig var bruken av anonyme kilder og navngivningen utsatt for kritikk.

I første omgang ble mediene, hovedsakelig DN og VG, bidragsytere i en maktkamp i kjølvannet av valget høsten 2017. Avpartifiseringen på 1970-tallet og monopolfallet på 1980-tallet hadde bidratt til en liberalisering av norske medier. Dette åpnet for større spillerom for avdekking av kritikkverdige forhold, hvilket Giske-saken representerte. Generelt rettet pressen søkelyset mot partiledelser i ubalanse. Valgkampen og Arbeiderpartiets valgnederlag høsten 2017 forårsaket at pressens fokus var spesielt rettet mot politiske partier, hovedsakelig Ap i denne perioden. Tajik og Giskes forhold ble satt i søkelyset, da det ble stilt spørsmål rundt Støres lederevner. DN og VG publiserte lekkede dokumenter fra partiledelsen og bidro til en spekulativ linje. Det kan derfor påstås at den avpartifiserte pressen til en viss grad ble ideologisk influert av Giskes motstandere. Da de første uformelle varslene mot Giske ble kjent for ledelsen, var de to avisene først ute med å publisere saken. Disse avisenes dekning av de første, uformelle varslene var problematisk, i den forstand avisene publiserte mot berørte parters vilje, og bidro til lekkasje- og ryktespredning gjennom benyttelse av anonyme kildeutsagn. Journalistene ble påvirket av Metoo-debatt da de ønsket å skape en norsk Weinstein-historie, og bedrev påvirkning av sakens gang og gravejournalistikk ved å avsløre «partyministeren» Giske.

Kvinnelig mobilisering i form av likestillingskamp og motoffentlighet hadde siden 1970-tallet åpnet for kvinnelig synlighet i samfunn og historieskriving. Et fokus rettet mot kvinners rettigheter og muligheter ledet vei for nye kampsaker, i denne forbindelse kamp mot seksuell

trakassering og maktmisbruk. Metoo-debatten ble ansett som del av en ny feminismebeølge, ettersom debatten ble sammenlignet med abortkampen, og var et ledd i kampen mot tradisjonelle kjønnsroller. En sterkere bevisstgjøring angående skjeve maktforhold i samfunnet bidro til å avsløre maktmisbruk ved blant annet politiske organisasjoner, noe som videre bidro til at kvinner turte å varsle om Giskes overtramp. Varslernes budskap angående bekjempelse av maktmisbruk ble derimot til en viss grad undergravet i mediene. Det hele kan begrunnes i Aps noe rotete og famlende håndtering av varslene, da partiets retningslinjer og handlingsplan fra første stund var upresis grunnet uenighet omkring utformingen. Aviser utnyttet denne usikkerheten hos både partiledelse og varslere til å konkurrere seg imellom om hvilken redaksjon som først kunne formidle ny, utdypende informasjon. Journalister kontaktet varslere og forsøkte med dette å avsløre deres identiteter og historier. Varslere som ønsket å være anonyme ble derimot aldri avslørt av pressen. Likevel ble fragmenter av varselinnhold publisert av Nettavisen og VG, oppslag som viste seg å være basert på et fabrikkert notat, innsendt av Giskes nettverk. Med dette ble ikke varslerne tilstrekkelig respektert eller beskyttet fra overgrep fra myndigheter, i form av Giske. Kvinnens budskap om bekjempelse av maktmisbruk ble til tider overskygget av konspirasjonsteorier om svertekampanjer, heksejakt og maktkamp. To varslere, Line Oma og Sunniva Andreassen, sto frem i mediene med navn for å forsøke å snu denne trenden. Da de offentliggjorde sine varsler, ble budskapet tatt mer på alvor. Mediene avslørte maktmisbruk, og avdekket dermed kritikkverdige forhold, i den grad den norske befolkning ble bevisst Giskes upassende opptreden. Hva Giske egentlig ble beskyldt for forble derimot et ubesvart spørsmål, da mediene unnlot å publisere utdypende varselinnhold grunnet hensyn til varslernes personvern. Dette hemmeligholdet medførte at anonyme kilder ble Metoo-dekningens hovedkilder. Bruken av udokumenterte anonyme kilder, et tvilsomt kildegrunnlag, økte betraktelig under Metoo-debatten. Dette gjaldt ikke kun varslerne, som hadde krav på å være anonyme, men også andre kilder som spredde spekulasjoner og teorier i forbindelse med debatten. Aviser videreformidlet ofte andre avisers kildegrunnlag uten å ha kunnskap om kildenes opprinnelse. I et presseetisk perspektiv er dette et tvilsomt kildearbeid, der grenser ble presset.

Medienes personfokusering omkring Giskes person og yrkeskarriere overskygget i noen tilfeller fokuset på maktmisbruk og seksuell trakassering. Varslere som i hovedsak ønsket å rette søkelyset mot en ukultur og et samfunnsmessig strukturelt problem opplevde at mediene vinklet Metoo-debatten til å hovedsakelig omhandle Giske. Denne vinklingen var i overensstemmelse med Habermas offentlighetsteori da den kommersialiserte presse bidro til et

mediebilde preget av personifisering og trivialisering, for å slik oppnå publikums oppmerksomhet. Søkelyset mot offentlige menneskers privatliv og personlighetstrekk økte oppmerksomheten rundt Metoo-debatten. Giske-saken ble et eksempel på denne kommersialiserte pressens søkelys på maktkamper og politikerkandaler. På samme tid medførte mediedekningen til at maktmisbruk ble satt på dagsorden, da bevisstheten omkring temaet økte blant publikum. Dermed overholdt mediene normene ved hjelp av kritisk journalistikk til tross for mediens formål om underholdende lesning.

Påstanden om at Giske ble utsatt for heksejakt var i et historiefaglig perspektiv illegitim. Heksejaktpåstanden bidro til å bagatellisere maktmisbruk i den forstand Giske ble ansett som et offer for en mediebasert flokkjakt, med mangelfulle muligheter til å forsvare seg mot et påstått ensidig og unyansert medietrykk. Det er forståelig at mediedekningen virket hard mot Giske og hans familie, da den var i overkant omfattende. På den annen side var han skyldig i seksuell trakassering og maktmisbruk i henhold til partiets retningslinjer, noe pressen var etisk pliktig å avdekke. Påstanden om at mediene forhåndsdomte Giske var legitim ettersom Giske ble navngitt i saker som omhandlet seksuell trakassering, en i utgangspunktet straffbar handling i henhold til Likestillings- og diskrimineringsloven. Denne loven er derimot lite overholdt, da den er relativt ny og uutviklet. Presseetiske grenser ble presset ved at anklagedes identitet ble oppgitt i sedelighetssaker som utenom Metoo-debatten ville vært anonymiserte i tråd med VVP. Medier navnga anklagede i saker uten forestående domfellelse, uavhengig om handlingen omhandlet upassende oppførsel eller lovbrudd. Giske ble derimot aldri anmeldt, og ble kun dømt for brudd på Aps retningslinjer mot seksuell trakassering. Dermed finnes det ikke grunnlag for å påstå at Giske ble forhåndsdomt, til tross for at Metoo-debatten bidro til en normendring på dette feltet. Mediens navngivning av Giske ble godt begrunnet i publikums informasjonsbehov og i pressens samfunnsoppdrag om å avdekke kritikkverdige forhold. Giske var tross alt en offentlig og folkevalgt tillitsperson under Metoo-debatten vinteren 2017 og 2018.

Det eneste norske mediet som ble felt i PFU var VG, angående siteringspraksis. Dette gjaldt en artikkel publisert i 2019, etter selve Giske-saken foregikk, og var ikke en reell varselsak. Likevel illustrerte saken en forlengelse av Giske-saken, noe som gjorde det nødvendig å inkludere hendelsen i denne teksten. Denne hendelsen var det eneste konkrete eksempelet på brudd på VVP og god presseskikk under Giske-saken. Til sammenligning ble svenske medier felt flere ganger under Metoo-debatten. Særlig gjaldt dette Virtanen-saken, der journalist Fredrik Virtanen ble navngitt som voldtektsmann i flere svenske medier, etter Cissi Wallin

navnga han i sosiale medier uten tilstrekkelige bevis. Svenske mediers personfokus og navngivning var dermed sterkere i svensk enn norsk Metoo-debatt. Sammenlignet med Tønning-Riise saken var mediedekningen angående Giske-saken mer omfattende, til tross for at Tønning-Riises handlinger var mer alvorlige og på kanten til kriminelle i henhold til straffeloven. Dette kunne derimot begrunnes i Giskes noe mer diffuse overtramp og konspirasjonsteorier.

Alt i alt kan det konkluderes med at norske medier formet Metoo-debatten på en saklig og redelig måte. På samme tid presset norske medier etiske grenser i form av uforutsigbar tolkning av VVPs punkter, og kunne dermed utvist mer varsomhet. Deskriptiv etikk i form av pressens praksis, avvek dermed til en viss grad fra normativ etikk nedfelt i VVP. Dette gjaldt særlig ukritisk kildebruk, og sånn sett kan man kanskje påstå at journalister har litt å lære av historikeres noe grundigere kildekritikk?

Mediene utfordret grunnleggende normer i samfunnet, både med tanke på holdninger til seksuell trakassering og presseetiske rammeverk. Pressen påvirket og forvandlet dermed debattens gang og form, uten å alltid ta hensyn til samværets mål; kontekst og publikum. Likevel er det grunnlag til å påstå at den helhetlige dekningen var preget av saklighet og god presseskikk, noe som kan bevises ved intet eksisterende PFU-fellelser i Giske-saken i 2017 og 2018. Det var kun bruken av anonyme kilder som var etisk problematisk, noe som i ettertid førte til debatter og større varsomhet rundt bruken av slike kilder.

Hvilke konsekvenser fikk Metoo-debatten for presseetikk og seksualnormer?

Dette forskningsspørsmålets hensikt var belysning av Metoo-debattens konsekvenser og kortsiktige virkninger. Disse virkningene innebar presseetiske instruksjoner for bruk av anonyme kilder og normendringer omkring holdninger til seksuell trakassering. Et kildeutvalg foreslo innskrenket benyttelse av udokumenterte anonyme kilder. Dette for å opprettholde sannhetsgehalten og troverdigheten til publikum. Dermed kan Metoo-debatten medføre en vedvarende endring i presseoffentligheten. Denne debatten er derimot ikke avsluttet, og ingen eventuelle endringer i VVP er vedtatt. Debatten har derimot medført vedvarende åpenhet angående seksuell trakassering, hvor Metoo-debatten ga et felles språkgrunnlag for å samtale om slike saker. Samtalen omkring seksuell trakassering foregår ikke lenger kun på jentedoen, men på et strukturelt plan der temaet blir ansett som et samfunnsproblem. Det var stor enighet om at den norske Metoo-debatten bidro til en positiv samfunnsendring, og normen om likestilt konkurranse vant i stor grad frem i det norske folk da flere ble oppmerksomme på kvinnes perspektiver.

Forslag til videre forskning

Metoo-debatten er et omfangsrikt tema, med utallige forskningsmuligheter. Eksempelvis vil debattens langsiktige virkninger være historisk interessant. Fremtidige historikere kan utforske om debatten angående bruken av anonyme kilder faktisk førte noen vei, og om det ble vedtatt endringer i VVP. Det kan også være interessant om de eventuelle endringene forandrer journalistisk praksis. Med dette er pressens selvjustis et betydningsfullt tema, da det er blitt stilt spørsmål rundt selvdømmeordningens tilstrekkelighet. Det er en mulighet å sammenligne flere Metoo-saker, eksempelvis norske og/eller internasjonale. Det er også et forslag å inkludere andre yrker, ettersom Metoo-debatten foregikk innad i flere ulike profesjoner. #Metoo-kampanjen kan sammenlignes med tidligere kampanjer, eksempelvis #JegHarOpplevd-kampanjen. En mulighet er å undersøke hvorfor akkurat #Metoo-kampanjen ble så mye mer utbredt enn tidligere kampanjer angående seksuell trakassering. I forlengelse av dette er et forslag å se nærmere på Metoo-debatten i sosiale medier, og hvordan privatpersoner har fått et større spillerom til å påvirke dagsorden i redaksjonelle medier sammenlignet med tiden før sosiale medier ble oppfunnet. Dette setter offentlighetsutviklingen i fokus. Man kan også se nærmere på mobiliseringsperspektivet, og hvordan Metoo-debatten ble en del av norsk kvinnekamp. Et annet forslag kan være å analysere mediasaker ut ifra påstandene drøftet i denne teksten. En utfordring med denne undersøkelsen har vært det samtidshistoriske elementet, da man ikke kunne se debatten i et langsiktig perspektiv. Samtidig har dette vært en fordel ettersom debatten hendte i samtid, og det derfor var mye primærkilder og førstehåndskommentarer å hente. Slik bidrar teksten til å forme den historiske debatten om seksuell trakassering.

Bibliografi

Litteraturliste

- Aftenposten. (17.04.2015). #Anbefalt: #jegharopplevd. Flere tusen kvinner har delt sine historier på Twitter med hashtaggen #jegharopplevd. Hentet 25.10.19 fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/r1Q3/anbefalt-jegharopplevd>
- Aftenposten. (13.02.2018). Giske: - Det føles viktig å være tilbake i jobb. Hentet 15.01.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/ddRvMJ/giske-det-foeles-viktig-aa-vaere-tilbake-i-jobb>
- Aftenposten. (02.05.2018). Metoo: To av tre mener mediene har vært for opptatt av enkeltsaker. Hentet 16.02.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/OnBwyA/metoo-to-av-tre-mener-mediene-har-vaert-for-opptatt-av-enkeltsaker>
- Aftenposten. (26.12.2019). Ny «lavterskel-domstol» for metoo-saker fra nyttår. Hentet 31.01.20 fra https://www.aftenposten.no/norge/i/dO0rX1/ny-lavterskel-domstol-for-metoo-saker-fra-nyttaar?fbclid=IwAR1-Q7WvRH1eHlmD7jk_N_267dOUOd7oMhD5CVdZb1rx1yr-INLiXhyE3AE
- Agent. (20.02.2018). Store Norske Leksikon. Hentet 30.11.19 fra <https://snl.no/agent>
- Aglen, T. S. (29.01.2018). Ta hverandre i handa og hold. *Adresseavisen*. Hentet 10.02.20 fra <https://www.adressa.no/meninger/2018/01/29/Ta-hverandre-i-handa-og-hold-15989462.ece>
- Allern, S. & Pollack, E. (2009). Den mediale skandalen. I Allern, S. & Pollack E. (Red.). *Skandalenes markeds plass. Politikk, moral og mediedrev*. (s. 9-26). Bergen: Fagbokforlaget.
- Andreassen, S. (04.10.2019). Såpass må du tåle. *NRK*. Hentet 06.03.20 fra <https://www.nrk.no/ytring/sapass-ma-du-tale-1.14729864>
- Anonym kvinne. (04.01.2018). Vi som varslet om Giske. *Aftenposten*. Hentet 12.03.20 fra <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/KvpvWG/vi-som-varslet-om-giske-anonym-kvinne>
- Arnesen, M. V. & Orgeret, K. S. (02.05.2018). Metoo og norske medier – fortellinger om kjønn og makt. *Journalisten*. Hentet 16.02.20 fra <https://journalisten.no/forskning->

oslomet-marte-vike-arnesen/metoo-og-norske-medier--fortellinger-om-kjonn-og-makt/319368

Arnesen, M. V. & Orgeret, K. S. (08.03.2019). Vi lanserer #metoo-plakaten – en sjekklister. *Journalisten*. Hentet 20.02.20 fra <https://journalisten.no/metoo-metoo-plakaten-fritt-ord/vi-lanserer-metoo-plakaten--en-sjekklister/353441>

Bastiansen, H. G. (2012). Massekommunikasjon på norsk. I Orgeret, K., S. (Red.). *Norske medier – journalistikk, politikk og kultur*. (s. 17-50). Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget AS.

Bjerke, P. (2009). Skandaler og presse moral. I Allern, S. & Pollack, E. (Red.). *Skandalenes markeds plass. Politikk, moral og mediedrev*. (s. 175-191). Bergen: Fagbokforlaget.

Bjerke, P. (2016). *Journalistikkens vekst – og fall? Om journalistisk profesjonsmakt*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Blaker, M. & Stephansen, E. (04.01.2018). Her er Giske-varslene: Nachspiel, kyssing og stryking på ryggen. *Nettavisen*. Hentet 09.02.20 fra <https://www.nettavisen.no/politikk/her-er-giske-varslene/3423403011.html>

Blaker, M., Westeng, K. & Brakstad, T. H. S. (08.03.2018). Nye tall om #metoo i Norge: 1, 35 millioner nordmenn har opplevd seksuell trakassering: -Rystende. *Nettavisen*. Hentet 25.01.20 fra <https://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/135-millioner-nordmenn-har-opplevd-seksuell-trakassering---rystende/3423422030.html>

Brurås, S. (2014). *Etikk for journalister*. (5. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Brække, J. (02.05.2018). Medier får metoo-refs. *Klassekampen*. Hentet 25.01.20 fra <https://www.klassekampen.no/article/20180502/ARTICLE/180509996>

Dagbladet. (22.12.2017). *Ap-ledelsen sviktet kvinnene for å beskytte mannen*. Hentet 07.01.19 fra <https://www.dagbladet.no/kultur/ap-ledelsen-sviktet-kvinnene-for-a-beskytte-mannen/69209485>

Dagsavisen. (12.02.2018). *Giske vender tilbake*. Hentet 16.01.19 fra <https://www.dagsavisen.no/debatt/giske-vender-tilbake-1.1100256>

De nasjonale forskningsetiske komiteene. (15.01.2010). *1. Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder – likheter og forskjeller*. Hentet 24.01.20 fra

<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/1-Kvalitative-og-kvantitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>

Dvergsdal, H. (16.08.2019). Emneknagg. I Store Norske Leksikon. Hentet 09.11.19 2019 fra <https://snl.no/emneknagg>

Eide, M. & Larsen, P. (2017). 1840-1890. Det norske slagsmålsparadis. I Gripsrud, J. (Red.). *Allmenningen. Historien om norsk offentlighet.* (s. 180-227). Oslo: Universitetsforlaget.

Eilertsen, H. & Johansen, M. (01.06.2019). Trond Giske og Haddy Njie: Nå er de gift. *Dagbladet.* Hentet 13.05.20 fra <https://www.dagbladet.no/kjendis/na-er-de-gift/71138183>

Eide, E. & Orgeret, K. S. (2015). To skritt fram og ett tilbake. Kjønnssrenessanse i journalistikken? I Eide, E. & Orgeret, K. S. (Red.). *Etter beste kjønn. Kjønnsperspektiv på medier og journalistikk.* (s. 19-34). Oslo: Universitetsforlaget.

Eliassen-Coker, I. (31.10.2019). Giske ble ikke felt av pressen. *Dagbladet.* Hentet 15.03.20 fra <https://www.dagbladet.no/kultur/giske-ble-ikke-felt-av-pressen/71765052>

Ellingsen, L. & Granviken, S. (04.04.2019). – Metoo er likestilling. *Adresseavisen.* Hentet 16.01.20 fra <https://www.adressa.no/nyheter/innenriks/2019/04/04/Metoo-er-likestilling-18794743.ece>

Elnan, T. S. (08.01.2018). Stortingsrepresentant fra Trøndelag mener pedofile har bedre rettsvern enn Trond Giske har hatt. *Aftenposten.* Hentet 28.02.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/m61PmO/stortingsrepresentant-fra-troendelag-mener-pedofile-har-bedre-rettsvern-enn-trond-giske-har-hatt>

Elnan, T. S. (04.03.2020). Lager #metoo-arkiv for fremtidens historikere. *Aftenposten.* Hentet 11.03.20 fra <https://www.aftenposten.no/kultur/i/XgAwpE/lager-metoo-arkiv-for-fremtidens-historikere>

Elnan, T. S. & Ringnes, T. (03.10.2018). Stor støtte til #metoo på tvers av kjønn, lønnsnivå og landsdeler. *Aftenposten.* Hentet 18.03.20 fra <https://www.aftenposten.no/kultur/i/vm71mV/stor-stoette-til-metoo-paa-tvers-av-kjoenn-loennsnivaa-og-landsdeler>

Engelstad, F. (2005). *Hva er makt.* Oslo: Universitetsbiblioteket.

- Erichsen, B. C. (2017). *Norske kvinners liv og kamp 1850-2000*. Oslo: Res Publica.
- Fossbakken, E. & Jerijervi, D. R. (04.01.2018). Norske medier beskyldes for heksejakt – forsvarer massiv Giske-dekning. *Kampanje.com*. Hentet 12.02.20 fra <https://kampanje.com/medier/2018/01/norske-medier-beskyldes-for-heksejakt/>
- Fossen, C. H. & Randen A. (05.01.2018). Line står frem med Giske-historie: - Viktig at varslerne får et ansikt. *NRK*. Hentet 19.01.20 fra <https://www.nrk.no/norge/line-star-frem-med-sin-giske-historie-1.13850588>
- Fossheim, K., Sørzdahl, E. & Fremstad M. (20.02.2019). Sofie (27) danset med Trond Giske. Nå forteller hun sin historie. *TV2*. Hentet 16.02.20 fra <https://www.tv2.no/spesialer/longread/sofie-27-danset-med-trond-giske-dette-er-hennes-historie>
- Fraser, N. (1995). What's Critical about Critical Theory? I Meehan, J. (Red.). *Feminists Read Habermas. Gendering the Subject of discourse*. (s. 21-55). New York: Routledge.
- Fuglehaug, W. & Magerøy, L. H. (15.12.2018). Tre måneder etter at avisen anklaget ham for seksuell trakassering, tok teatersjef Benny Fredriksson sitt eget liv. *Aftenposten*. Hentet 20.02.20 fra <https://www.aftenposten.no/a-magasinet/i/oROB40/tre-maaneder-etter-at-avisen-anklaget-ham-for-seksuell-trakassering-tok-teatersjef-benny-fredriksson-sitt-eget-liv>
- Furseth, I. (2002). *A Comparative Study of Social and Religious Movements in Norway, 1780-1905*. New York: The Edwin Mellen Press.
- Furunes, E. W. (12.11.2019). Positiv til anonyme kilder i politikken: -At det brenner litt under føttene våre, det har vi veldig godt av. *Journalisten*. Hentet 20.01.20 fra <https://journalisten.no/kildeutvalget-mathias-fischer-mats-ronning/positiv-til-anonyme-kilder-i-politikken--at-det-brenner-litt-under-fottene-vare-det-har-vi-veldig-godt-av/385869>
- Furunes, E. W. (20.11.2019). -Noen ganger så må du faktisk si: Hvis du skal komme med den type kritikk, så må du stå for det. *Journalisten*. Hentet 18.03.20 fra <https://journalisten.no/anonyme-kilder-kildeutvalget-pressens-faglige-utvalg/noen-ganger-sa-ma-du-faktisk-si-hvis-du-skal-komme-med-den-type-kritikk-sa-ma-du-sta-for-det/385222>

- Furunes, E. W. & Silvola, N. M. (08.11.2019). Kritiske til kilderapportens metoo-kapittel: - Nærmest komisk at et kildeutvalg velger å ha et så ensidig kildegrunnlag. *Journalisten*. Hentet 18.03.20 fra <https://journalisten.no/hege-ulstein-kildebruk-kildeutvalget/kritiske-til-kilderapportens-metoo-kapittel--naermest-komisk-at-et-kildeutvalg-velger-a-ha-et-sa-ensidig-kildegrunnlag/385469>
- Garvik, O. (06.12.2018). Kristian Tønning Riise. *Store Norske Leksikon*. Hentet 25.02.20 fra https://snl.no/Kristian_Tønning_Riise
- Garvik, O. & Tvedt, K. A. (26.02.2020). Trond Giske. *Store Norske Leksikon*. Hentet 26.10.19 https://snl.no/Trond_Giske
- Gerhardsen, A. (21.11.2019). #Metoo og grensen mellom journalistikk og spekulasjon. *Aftenposten*. Hentet 30.01.20 fra https://www.aftenposten.no/meninger/i/1n0krq/metoo-og-grensen-mellom-journalistikk-og-spekulasjon-anki-gerhardsen?fbclid=IwAR2gdis65wHqaZt1pPWqDNPSC-S47FDGPIci_3sxpnzPJYgJz5Kw4VGuPF8
- Giske, T. (22.12.2017). Trond Giske. *Facebook*. Hentet 18.01.20 fra <https://www.facebook.com/TrondGiske>
- Giske, T. (01.01.2018). Trond Giske. *Facebook*. Hentet 19.01.20 fra <https://www.facebook.com/TrondGiske>
- Gjerde, R., Elnan, T. S., Valvik, M. E. & Torset, N. S. (05.02.2018). Politiet dropper etterforskning av Kristian Tønning Riise. *Aftenposten*. Hentet 26.02.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/Olyyeq/politiet-dropper-etterforskning-av-kristian-tonning-riise>
- Gjerstad, T. & Skard, K. (19.04.2017). Maktkamp i kulissene mellom Ap-nestlederne. *Dagens Næringsliv*. Hentet 14.01.19 fra <https://www.dn.no/politikk/arbeiderpartiet/jonas-gahr-store/trond-giske/maktkamp-i-kulissene-mellom-ap-nestlederne/2-1-67328>
- Gjerstad, T & Skard, K. (07.12.2017). Knytter rykter om seksuell trakassering til intern maktkamp. *Dagens Næringsliv*. Hentet 10.11.19 fra <https://www.dn.no/politikk/seksuell-trakassering/anniken-huitfeldt/arbeiderpartiet/knytter-rykter-om-seksuell-trakassering-til-intern-maktkamp/2-1-228862>

- Gjerstad, T. & Skard, K. (13.12.2017). Ap-ledelsen har fått flere varsler om Trond Giske. *Dagens Næringsliv*. Hentet 02.01.20 fra <https://www.dn.no/politikk/arbeiderpartiet/jonas-gahr-store/anniken-huitfeldt/ap-ledelsen-har-fatt-flere-varsler-om-trond-giske/2-1-232595>
- Gjerstad, T. & Skard, K. (20.12.2017). Trond Giske inn på teppet til Jonas Gahr Støre. *Dagens Næringsliv*. Hentet 02.02.20 fra <https://www.dn.no/politikk/trond-giske/arbeiderpartiet/jonas-gahr-store/trond-giske-inn-pa-teppet-til-jonas-gahr-store/2-1-238421>
- Gripsrud, J. (2011). *Mediekultur, mediesamfunn*. (4.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Gripsrud, J. (2017). Offentlighet. Idealer, realiteter og tilfellet Norge. I Gripsrud, J. (Red.). *Allmenningen. Historien om norsk offentlighet*. (s. 14-51). Oslo: Universitetsforlaget.
- Gripsrud, J. & Lindtner, S. S. (2017). 1960-1980. «Vekk herfra, det er mitt mål». I Gripsrud, J. (Red.). *Allmenningen. Historien om norsk offentlighet*. (s. 388-482). Oslo: Universitetsforlaget.
- Grunnloven. (2004). Kongeriket Noregs Grunnlov. (FOR-2004-10-29-1402). Hentet 24.10.19 fra: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2004-10-29-1402>
- Gøystdal, A. M. (17.01.2018). Unge Høyre-leder: Rykter om Tonning Riise kan ha blitt tolket som en del av en maktkamp. *Dagsavisen*. Hentet 05.05.20 fra <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/unge-hoyre-leder-rykter-om-tonning-riise-kan-ha-blitt-tolket-som-en-del-av-en-maktkamp-1.1085714>
- Hagen, R. B. (05.08.2019). Heks. *Store Norske Leksikon*. Hentet 12.02.20 fra <https://snl.no/heks>
- Haugan, B., Ertesvåg, F. & Hansen, H. K. (04.10.2019). Giske-varsler til Haddy Njie: Du trækker på meg. *Verdens Gang*. Hentet 06.03.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/dOzw2w/giske-varsler-til-haddy-njie-du-traakker-paa-meg>
- Haugan, B., Melgård, M., Skarvøy, L. J. & Mosveen, E. (02.02.2018). Giske la frem varslersakene i brev til sentralstyret. *Verdens Gang*. Hentet 10.02.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/J1xW84/giske-la-frem-varslersakene-i-brev-til-sentralstyret>
- Haugan, B., Skarvøy, L. J., Melgård, M., Mosveen, E. & Ertesvåg, F. (02.01.2018). VG-kilder: Tajik trosser Støre – leser varsler høyt på krisemøtet. *Verdens Gang*. Hentet 09.01.20

- fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/P3y9dp/vg-kilder-tajik-trosser-stoere-leser-varsler-hoeyt-paa-krisemoetet>
- Helle, H & Strømme, V. (2016). (Red.). *Kommentarutgave til Vær Varsom-plakaten*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Helseth, H. (2018). *Å føle i offentligheten – en diskusjon av Nancy Frasers offentlighetsidealer*. Tidsskrift for kjønnsforskning 03/2018 (Volum 42). Hentet 02.11.19 fra: https://www.idunn.no/tfk/2018/03/aa_foele_i_offentligheten_en_diskusjon_av_nancy_frasers_off
- Holm, P. A., Stolt-Nielsen, H. & Ask, A. O. (28.01.2018). Slik svarer redaktørene på kritikken fra varslerne. *Aftenposten*. Hentet 04.03.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/L01Jw9/slik-svarer-redaktoerene-paa-kritikken-fra-varslerne>
- Holm-Nilsen, S. & Svaar, P. (22.12.2017). Hadia Tajik om Giske-varsler: Rystende lesning. *NRK*. Hentet 06.01.20 fra <https://www.nrk.no/norge/hadia-tajik-om-giske-varsler -rystende-lesning-1.13838221>
- Huitfeldt, A. (07.12.2017). Anniken Huitfeldt. *Facebook*. Hentet 19.01.20 fra <https://www.facebook.com/annikenhuitfeldt>
- Igland, M. B. & Kaski, K. E. (28.02.2019). Når det politiske blir personlig. *Verdens Gang*. Hentet 26.01.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/XwV5Em/naar-det-politiske-blir-personlig>
- Jensen, M. H. (18.09.2008). – Pressens selvjustis blir kraftig truet. *Journalisten*. Hentet 05.11.19 fra <https://journalisten.no/pfu/pressens-selvjustis-blir-kraftig-truet/177808>
- Jerijervi, D. R. & Njie, R. Aa. (05.11.2019). Ny stor kilderapport: Vil stramme inn journalistenes sitatpraksis og bruk av anonyme kilder. *Kampanje.com*. Hentet 30.01.20 fra <https://kampanje.com/medier/2019/11/ny-stor-kilderapport-vil-stramme-inn-sitatpraksis-og-bruken-av-anonyme-kilder/>
- Johansen, G. S. & Gjestvang, A. (12.08.2018). Amund Djuve: Noen ganger er det ikke mulig å avdekke kritikkverdige forhold uten bruk av anonyme kilder. *Journalisten*. Hentet 02.03.20 fra <https://journalisten.no/vg-svein-bruras-trond-giske/amund-djuve-noen-ganger-er-det-ikke-mulig-a-avdekke-kritikkverdige-forhold-uten-bruk-av-anonyme-kilder/273955>

- Johnsen, A. B., Oterholm, G. H., Melgård, M., Skarvøy, L. J. & Mosveen, E. (08.01.2018). Støre om Giske: Har oppført seg uforenlig med partiets regelverk. *Verdens Gang*. Hentet 09.01.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/jPz0ao/stoere-om-giske-har-oppfoert-seg-uforenlig-med-partiets-regelverk>
- Kampanje.com. (04.01.2018). *Tidligere redaktør ber Presseforbundet vurdere Giske-dekning*. Hentet 11.02.20 fra <https://kampanje.com/medier/2018/01/tidligere-redaktor-klager-giske-dekning-inn-for-pfu/>
- Kampevoll, F. (25.06.2018). Metoo-smell for svenske medier. *Verdens Gang*. Hentet 20.02.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/G1mOmm/metoo-smell-for-svenske-medier>
- Karlsen, R. (2015). Politiske partier og politisk kommunikasjon. I Ihlen, Ø., Skogerbø, E, & Allern S. (Red.). *Makt, medier og politikk. Norsk politisk kommunikasjon*. (s. 91-104). Oslo: Universitetsforlaget.
- Korsvik, T. R. (2018). *Sex, vold og feminisme. Hvordan voldtekt og porno ble politisk på 1970-tallet*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Lavik, E., Moe, H. & Gripsrud, J. (2017). 2000-2017. Digitale tider. I Gripsrud, J. (Red.). *Allmenningen. Historien om norsk offentlighet*. (s. 350-612). Oslo: Universitetsforlaget.
- Lerø, M. (16.10.2019). Haddy Njies bok holder på ingen måte et etisk lavmål. Ikke sammenlignet med mediernes dekning av Trond Giske. *Aftenposten*. Hentet 06.03.20 fra <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/WbWdp2/haddy-njies-bok-holder-paa-ingen-maate-et-etisk-lavmaal-ikke-sammenlignet-med-mediernes-dekning-av-trond-giske-magne-leroe>
- Lilleslåtten, M. (27.12.2017). Seksuell trakassering handler om maskulin makt. *Forskning.no*. Hentet 11.01.20 fra <https://forskning.no/kjonn-og-samfunn/seksuell-trakassering-handler-om-maskulin-makt/300274>
- Lindmo, A. (04.10.2019). Lindmo. *NRK*. Hentet 11.01.20 fra <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/2019/MUHU03005619/avspiller>
- Lindtner, S. S., Moe, H., Andersen, I., Gripsrud, J., Rasmussen, T., Larsen, L. O. & Esperås, E. N. (2017). 1980-2000. Liberalisering og differensiering. I Gripsrud, J. (Red.).

- Allmenningen. Historien om norsk offentlighet.* (s. 484-549). Oslo: Universitetsforlaget.
- Likestillings- og diskrimineringsloven. (2017). Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (LOV-2017-06-16-51). Hentet 26.10.19 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51>
- Løvlund, B-F. (25.02.2019). Støre: -Ikke dekning for å si at Giske er utsatt for noen heksejakt. *Østlendingen*. Hentet 12.02.20 fra <https://www.ostlendingen.no/arbeiderpartiet/politikk/nyheter/store-ikke-dekning-for-a-si-at-giske-er-utsatt-for-noen-heksejakt/s/5-69-729775>
- Maier, C. S. (2001). Contemporary History. I *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. (s. 2690-2697). Elsevier Ltd. Hentet 08.11.19 fra <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/B0080430767026395?token=B7672EF957599D7E7BE8EB72EEF343AC2E6CD5D81B091F295EA5B8FB45DEAE2958978B4F0A6462C138E10D3F6CB4303A>
- Malt, U. (07.05.2015). strukturert intervju. *Store Norske Leksikon*. Hentet 06.05.20 fra https://snl.no/strukturert_intervju
- Melgård, M., Mosveen, E. & Skarvøy, L. J. (14.12.2017). Bitter Ap-konflikt etter Giskes SMS-er. *Verdens Gang*. Hentet 08.01.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/LOnWm9/bitter-ap-konflikt-etter-giskes-sms-er>
- Melve, L. (2009). *Komparativ historie: ei utfordring for historiefaget?* Historisk tidsskrift 01/2009 (Volum 88). Hentet 12.10.19 fra https://www.idunn.no/ht/2009/01/komparativ_historie_ei_utfordring_for_historiefaget
- Michalsen, B. (2003). *Presseetikk*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Michalsen, G. L. (05.01.2018). Dette er fabrikkert, sier Ap om Nettavisens Giske-notat. «Forfalsket og sminket versjon», ifølge en av varslerne. *Medier24*. Hentet 01.02.20 fra <https://www.medier24.no/artikler/dette-er-fabrikkert-sier-ap-om-nettavisens-giske-notat-forfalsket-og-sminket-versjon-sier-en-av-varslerne/415521>
- Michalsen, G. L. (02.05.2018). #Metoo-varslere forteller: -Personfokuset var det verste. Dette handlet ikke om Trond Giske, jeg ville sette fokus på et samfunnsproblem. *Medier24*. Hentet 16.02.20 fra <https://www.medier24.no/artikler/personfokuset-var-det-verste->

[dette-handlet-ikke-om-trond-giske-jeg-ville-sette-fokus-pa-et-samfunnsproblem/436212](#)

Milano, A. (15.10.2017). Alyssa Milano. *Twitter*. Hentet 09.05.20 fra

https://twitter.com/Alyssa_Milano/status/919659438700670976

Norsk Presseforbund. (2016). *Ord og bilder er mektige våpen. Misbruk dem ikke!: presseetikk med Vær Varsom-plakaten*. Hentet 15.08.19 fra <https://presse.no/wp-content/uploads/2014/09/Etikkhefte-oppdater-2016.pdf>

Norsk Presseforbund. (12.06.2015). *Vær Varsom-plakaten*. Hentet 23.10.19 fra

<https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>

Norsk Presseforbund. (28.08.2019). *Sofie mot Verdens Gang*. PFU-sak 099/19. Hentet 19.08.19 fra <https://presse.no/pfu-sak/099-19/>

Norum, H. (11.01.2018). Slik har #metoo truffet norsk politikk. *Norsk Riksringkasting*.

Hentet 24.01.20 fra https://www.nrk.no/norge/slik-har-_metoo-truffet-norsk-politikk-1.13861278

Njie, H. (2019). *Dagbok. 13. desember – 13. februar*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Nylenna, M. (07.06.2016). *Prospektiv og retrospektiv*. Tidsskriftet Den Norske Legeforening.

Hentet 05.12.19 fra <https://tidsskriftet.no/2016/06/sprakspalten/prospektiv-og-retrospektiv>

Omdal, S. E., Gerhardsen, A., Sannum, E. & Sætre, S. (2019). «*Sa hun virkelig det?*»

Medienes forhold til kildene. Rapport fra Kildeutvalget oppnevnt av Norsk Presseforbund. Hentet 14.02.20 fra https://presse.no/wp-content/uploads/2019/11/Kildeutvalgets-rapport_291019-002.pdf

Orgeret, K. S. (09.07.2019). Metoo. I Store Norske Leksikon. Hentet 10.11.19 fra

<https://snl.no/metoo>

Orgeret, K. S. (2019). *Profesjonsdilemmaer i den norske #metoo-dekningen*. Norsk

Medietidsskrift 03/2019 (Volum 26). Hentet 03.11.19 fra

https://www.idunn.no/nmt/2019/03/profesjonsdilemmaer_i_den_norske_metoo-dekningen

- Ottosen, R., Røssland, L. A. & Østbye H. (2002). *Norsk pressehistorie*. Gjøvik: Det Norske Samlaget.
- Pettrém, M. T. (27.05.2019). Svensk #metoo-profil åpner for å navngi overgrepsoemte menn på nytt nettsted. *Aftenposten*. Hentet 20.02.20 fra <https://www.aftenposten.no/kultur/i/GGOVPQ/svensk-metoo-profil-aapner-for-aa-navngi-overgrepsdoemte-menn-paa-nytt-nettsted>
- Rogstad, I. L. (2015). Den kommenterende makt: fremveksten av et kommentariat i norske medier. I Ihlen, Ø., Skogerbø, E, & Allern S. (Red.). *Makt, medier og politikk. Norsk politisk kommunikasjon*. (s. 105-117). Oslo: Universitetsforlaget.
- Rosenlund-Hauglid, S. (14.12.2019). Meningsmåling: Over halvparten mener metoo har endret Norge positivt. *Verdens Gang*. Hentet 31.01.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/wP08E5/meningsmaaling-over-halvparten-mener-metoo-har-endret-norge-positivt>
- Rosenlund-Hauglid, S. (15.12.2019). Erna Solberg om metoo-kampanjen: -Lettere, men ikke lett å varsle. *Verdens Gang*. Hentet 31.01.20 fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/0nXnxg/erna-solberg-om-metoo-kampanjen-lettere-men-ikke-lett-aa-varsle?fbclid=IwAR3da0AvoZ_sSK70qgSbGOA-aLBqSmbdYC1d3jR3DKY_K7xcAwLacUI3yvc
- Rønning, H. (2012). Den åpne samtalens rom. Om offentlighetsteorier. I Orgeret, K. S. (Red.). *Norske Medier – journalistikk, politikk og kultur*. (s. 163-181). Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- Seippel, Ø. (2003). *Sosiale bevegelser: Innføring, oversikt, utfordringer*. Sosiologisk Tidsskrift 02/13 (Volum 11). Hentet 04.10.19 fra https://www.idunn.no/st/2003/02/sosiale_bevgelser_innforing_oversikt_utfordringer
- Setten, K. & Hageskal, A. (11.01.2018). Professor om #metoo-kampanjen: -Vår tids kvinnekamp. *Dagbladet*. Hentet 21.01.20 fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/professor-om-metoo-kampanjen---var-tids-kvinnekamp/69332311>
- Skarvøy, L. J. & Melgård, M. (2018). *Arbeiderpartiet – alle skal ned*. Oslo: Kagge Forlag AS.

- Skarvøy, L. J. & Melgård, M. (12.09.2017). Ap-kilder til VG: Lederkampen er i gang. *Verdens Gang*. Hentet 17.12.19 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/Q1MVA/ap-kilder-til-vg-lederkampen-er-i-gang>
- Skarvøy, L. J., Melgård, M., Mosveen, E., Johnsen, A. B., Ertesvåg, F., Haugan, B. & Skjetne, O. L. (22.12.2017). Støre: «Jeg har sagt fra til Trond om at han har opptrådt på en måte som er kritikkverdig». *Verdens Gang*. Hentet 03.02.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/bKnA7A/stoere-jeg-har-sagt-fra-til-trond-om-at-han-har-opptradt-paa-en-maate-som-er-kritikkverdig>
- Skjetne, O. L. (08.03.2018). AP-kvinnenes klare beskjed: #Metoo er vår tids abortkamp. *Verdens Gang*. Hentet 18.12.19 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/8w7LyQ/ap-kvinnenes-klare-beskjed-metoo-er-vaar-tids-abortkamp>
- Sletteland, A. (2018). *Da #metoo kom til Norge. Et ufullendt normskifte mot seksuell trakassering*. Tidsskrift for Kjønnforskning. 03/2018 (Volum 42). Hentet 25.10.19 fra https://www.idunn.no/tfk/2018/03/da_metoo_kom_til_norge
- Sletteland, A. & Helseth, H. (2018). *Det jeg skulle sagt. Håndbok mot seksuell trakassering*. Oslo: Forlaget Manifest AS.
- Sletteland, A. & Orgeret, K. S. (2019). *Game of Trond – en slagmark i kampen om #metoo*. Nytt Norsk Tidsskrift 03/2019 (Volum 36). Hentet 14.10.19 fra https://www.idunn.no/nnt/2019/03/game_of_trond
- Sletteland, A. & Orgeret, K. S. (2020). *Giske-saken. Og hvordan vi får #metoo tilbake på sporet*. Oslo: Forlaget Manifest AS.
- Solberg, E. (08.03.2018). #metoo må fortsette. *Norsk Rikskringkasting*. Hentet 25.01.20 fra https://www.nrk.no/ytring/_metoo-ma-fortsette-1.13949626
- Solberg, T. (04.10.2019). Tajik om Njies bok: -Feilaktige påstander. *Nettavisen*. Hentet 06.03.20 fra <https://www.nettavisen.no/nyheter/tajik-om-njies-bok---feilaktige-pastander/3423856850.html>

- Spence, T. & Ask, A. O. (18.01.2018). Fikk heltestatus og nye fiender. *Aftenposten*. Hentet 16.12.19 fra <https://www.pressreader.com/norway/aftenposten/20180118/281479276826582>
- Spence, T., Kagge, G. & Ask, A. O. (26.01.2018). Giskes advokater: Han har «fysiske bevis og vitnebevis». Støre konkluderte før de ble lagt frem. *Aftenposten*. Hentet 05.01.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/m61A5g/giskes-advokater-han-har-fysiske-bevis-og-vitnebevis-stoere-konkluderte-foer-de-ble-lagt-frem>
- Stavrum, G. & Lilleås, H. S. (12.01.2018). Norge er splittet i Giske-saken. *Nettavisen*. Hentet 12.02.20 fra <https://www.nettavisen.no/politikk/norge-er-splittet-i-giske-saken/3423405495.html>
- Steenbuch, B. & Husøy, E. (17.10.2017). Millioner deler i sosiale medier at de har blitt utsatt for seksuell trakassering. *Aftenposten*. Hentet 18.01.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/oddaB/millioner-deler-i-sosiale-medier-at-de-har-blitt-utsatt-for-seksuell-trakassering>
- Størbakk, T. (11.02.2018). Varsler reagerer på Giske-comeback: - Likestillingspartiet har lengre vei å gå enn man skulle tro. *Dagbladet*. Hentet 10.01.20 fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/varsler-reagerer-pa-giske-comeback--likestillingspartiet-har-lengre-vei-a-ga-enn-man-skulle-tro/69441435>
- Suvatne, S. S. (01.01.2018). Krisemøte i Ap. Giske-leiren ønsker at Trond Giske midlertidig trer til side som nestleder. *Dagbladet*. Hentet 07.02.20 fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/giske-leiren-onsker-at-trond-giske-midlertidig-trer-til-side-som-nestleder/69224744>
- Sveen, H. H. (2016). *Såpass må du tåle. Sex, krenkelser og offentlig debatt*. Falun: Humanist forlag.
- Sørheim, S. (02.10.2018). #Metoo har virket. *Aftenposten*. Hentet 31.01.20 fra https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/p6eykE/metoo-har-virket?spid_rel=2
- Sørzdahl, E. (29.12.2017). – Trond Giske er utsatt for en heksejakt. *TV2*. Hentet 11.02.20 fra <https://www.tv2.no/a/9578954/>

- Tajik, H. (22.12.2017). Hadia Tajik. *Facebook*. Hentet 18.01.20 fra <https://www.facebook.com/hadiatajik.no>
- Thorbjørnsrud, K. (18.01.2018). Da den politiske journalistikken møtte #metoo. *Aftenposten*. Hentet 06.02.20 fra <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/xR4w8B/da-den-politiske-journalistikken-moette-metoo-kjersti-thorbjoernsrud>
- Tosh, J. (2015). *The Pursuit of History. Aims, Methods and New Directions in the Study of History*. (6. utg.). New York: Routledge.
- Tre anonyme Giske-varslere. (28.01.2018). Kronikk av tre Ap-varslere: «Kampen om sannheten». *Aftenposten*. Hentet 04.03.20 fra <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/6nkxQL/kronikk-av-tre-ap-varslere-kampen-om-sannheten>
- TV2. (25.04.2019). *Vårt Lille Land: Trond Giske og Haddy Njies historie*. Hentet 15.12.20 fra <https://sumo.tv2.no/programmer/fakta/vaart-lille-land-alle-historiene/sesong-1/vaart-lille-land-alle-historiene-1-episode-110-1449428.html?showPlayer=true>
- Tvedten, H. M. & Fliflet, F. (09.12.2019). Funnet skyldig i æreskrenkelse. *Dagbladet*. Hentet 28.02.20 fra <https://www.dagbladet.no/kultur/funnet-skyldig-i-aerekrenkelse/71910969>
- Veberg, A. (03.01.2018). Åsa Linderborg: - #Metoo kan få ødeleggende konsekvenser for demokratiet. *Aftenposten*. Hentet 22.02.20 fra <https://www.aftenposten.no/kultur/i/ka3WVv/aasa-linderborg-metoo-kan-faa-oedeleggende-konsekvenser-for-demokratiet>
- Vestli, E. N. (29.01.2020). Prosessen. *Store Norske Leksikon*. Hentet 26.03.20 fra <https://snl.no/Prosessen>
- Vollan, M. B., Nilsen, T. T. & Olssøn, C. (19.11.2019). Frykter færre metoo-saker. *Klassekampen*. Hentet 30.01.20 fra <https://www.klassekampen.no/article/20191119/ARTICLE/191119966>
- Virtanen, F. (2019). *Uten nåde – en ransakelse*. Oslo: Gloria Forlag AS.
- Ytreberg, E. (2006) *Medie- og kommunikasjonsteori*. Oslo: Universitetsforlaget

Zondag, M. H. W., Lydersen, T. & Wernersen, C. (07.01.2018). Giske trekker seg som Ap-nestleder: Avviser at Støre ba ham om å gå. *NRK*. Hentet 09.02.20 fra https://www.nrk.no/norge/giske-trekker-seg-som-ap-nestleder_-avviser-at-store-ba-ham-om-a-ga-av-1.13855786

Aalen I. (2015). *Sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget.

Aaser, K. (03.01.2018). Dagbladet: Krass kritikk mot Støre-rådgiver. *Verdens Gang*. Hentet 07.02.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/vmOQqp/dagbladet-krass-kritikk-mot-stoere-raadgiver>

Intervjuobjekter

Bjerke, Paul. 23.12.2019. Profesjon: Medieviter.

Brurås, Svein. 04.12.2019. Profesjon: Medieviter.

Gerhardsen, Anki. 31.03.2020. Profesjon: Journalist.

Helseth, Hannah. 27.03.2020. Profesjon: Sosiolog.

Omdal, Sven Egil. 30.03.2020. Profesjon: Journalist.

Røssland, Lars Arve. 20.01.2020. Profesjon: Medieviter.

Stenseng, Kjersti. 01.03.2020. Profesjon: Politiker.

Ulstein, Hege. 14.01.2020. Profesjon: Journalist.

Intervjuførefansene benyttet i denne oppgaven er godkjent av hvert enkelt intervjuobjekt, og er i overensstemmelse med deres intervjusvar.

Vedlegg

Vedlegg 1: Meldeskjema

Meldeskjema 961038

Skriv ut

Sist oppdatert

20.04.2020

Hvilke personopplysninger skal du behandle?

- Navn (også ved signatur/samtykke)

Type opplysninger

Skal du behandle særlige kategorier personopplysninger eller personopplysninger om straffedommer eller lovovertridelser?

Nei

Prosjektinformasjon

Prosjekttittel

Metoo-debatten i norske medier

Begrunn behovet for å behandle personopplysningene

Begrunnelsen av behandlingen av personopplysningene er at de skal belyse masteroppgavens problemstilling og referer ulike perspektiver. Ettersom denne oppgaven drøfter maktperspektiver vil partipolitikk være sentralt og dermed vil sentralpersonens (Giskes) politiske standpunkt være relevant.

Prosjektbeskrivelse

Prosjektbesk#metoo[621].docx

Ekstern finansiering

- Andre

Annen finansieringskilde

Senter for Likestilling, Dagrunn Grønbechs legat

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Hanna Malene Amundsen, hanna14@uia.no, tlf: 90830487

Behandlingsansvar

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for humaniora og pedagogikk / Institutt for religion, filosofi og historie

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Knut Dørum, knut.dorum@uia.no, tlf: 4791856780

Skal behandlingsansvaret deles med andre institusjoner (felles behandlingsansvarlige)?

Nei

Utvalg 1

Beskriv utvalget

Offentlige personer (medieviter, sosiolog, journalister, politikere)

Rekruttering eller trekking av utvalget

Rekruttering gjennom e-post og/eller tekstmeldinger

Alder

40 - 70

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 1

- Navn (også ved signatur/samtykke)

Hvordan samler du inn data fra utvalg 1?

Personlig intervju

Vedlegg

Intervjuguide.docx

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Informasjon for utvalg 1

Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Informasjonsskriv

samtykkeskjema.doc

Tredjepersoner

Skal du behandle personopplysninger om tredjepersoner?

Nei

Dokumentasjon

Hvordan dokumenteres samtykkene?

- Elektronisk (e-post, e-skjema, digital signatur)

Hvordan kan samtykket trekkes tilbake?

Da kan intervjuobjektene gi beskjed gjennom e-post, da de får mulighet til å lese gjennom og godkjenne.

Hvordan kan de registrerte få innsyn, rettet eller slettet opplysninger om seg selv?

Jeg sender oppgaven på mail, slik at de kan lese gjennom og godkjenne.

Totalt antall registrerte i prosjektet

1-99

Tillatelser

Skal du innhente følgende godkjenninger eller tillatelser for prosjektet?

Behandling

Hvor behandles opplysningene?

- Private enheter

Hvem behandler/har tilgang til opplysningene?

- Student (studentprosjekt)
- Prosjektansvarlig

Tilgjengeliggjøres opplysningene utenfor EU/EØS til en tredjestat eller internasjonal organisasjon?

Nei

Sikkerhet

Oppbevares personopplysningene atskilt fra øvrige data (kodenøkkel)?

Nei

Begrunn hvorfor personopplysningene oppbevares sammen med de øvrige opplysningene

Personopplysninger (navn) blir oppbevart sammen med øvrige opplysninger (intervjusvar) ettersom intervjuobjektene er offentlige personer som enten har skrevet relevant litteratur eller uttalt seg om temaet. Deres profesjon er relevant for deres uttalelser i intervjuene og påstander drøftet i oppgaveteksten.

Hvilke tekniske og fysiske tiltak sikrer personopplysningene?

- Adgangsbegrensning

Varighet

Prosjektperiode

15.10.2019 - 31.12.2020

Skal data med personopplysninger oppbevares utover prosjektperioden?

Nei, alle data slettes innen prosjektslutt

Vil de registrerte kunne identifiseres (direkte eller indirekte) i oppgave/avhandling/øvrige publikasjoner fra prosjektet?

Ja

Begrunn

De vil bli identifisert ettersom de er offentlige personer som enten har skrevet relevant litteratur eller uttalt seg om temaet. Deres profesjon er relevant for deres uttalelser i intervjuene og påstander drøftet i oppgaveteksten.

Tilleggsopplysninger

Vedlegg 2: NSDs behandling

NSD sin vurdering

Skriv ut

Prosjekttittel

Metoo-debatten i norske medier

Referansenummer

961038

Registrert

30.03.2020 av Hanna Malene Amundsen - hanna14@student.uia.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for humaniora og pedagogikk / Institutt for religion, filosofi og historie

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Knut Dørum, knut.dorum@uia.no, tlf: 4791856780

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Hanna Malene Amundsen, hanna14@uia.no, tlf: 90830487

Prosjektperiode

15.10.2019 - 31.12.2020

Status

20.04.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

20.04.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 20.04.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte. MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres. TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.12.2020. LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a. PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: • lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen • formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål • dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet • lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned. FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon. OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet! Kontaktperson hos NSD: Tore Andre Kjetland Fjeldsbø Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)